

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

ISSN 1800-5179

Split Ship Management

SSM, Boktulin put bb, POB 305, 21000 Spil, CROATIA
tel: +385 21-558-558; fax: +385 21-558-555; e-mail: ssm@ssm.htnet.hr

ZAGREB-HRVATSKA

Među obiljem kulturno-zabavnih i turističkih događanja u našem gradu, tijekom mjeseca ožujka 2005. godine posebno ističemo:

O Ž U J A K

- 1.-7. Izložba: GRUPPE 77 – Gabrijel Jurkić: „Od secesije do impresije“
Klovićevi dvori
- 3.-10. Miroslav Krleža: „Balade Petrice Kerempuha“
Dramsko kazalište „Gavela“
- 5.-20. Enogastronomija i turizam: VINOVITA – 11. međunarodni sajam
vina i opreme za vinarstvo i vinogradarstvo
Zagrebački velesajam
- 21.-26. RAF – 4. revija amaterskog filma
Centar za kulturu Trešnjevka

Dodatne informacije potražite na našim internet stranicama: www.zagreb-touristinfo.hr

Turistička zajednica grada Zagreba

**„HRVATSKI GLASNIK“
K o t o r**

Časopis izlazi svaka
dva mjeseca.

„Hrvatski glasnik“ je upisan u
evidenciju javnih glasila kod
Republičkog sekretarijata za
informacije RCG pod red. br.
04/01-1828 od 31.12.2002. g.

Časopisu je dodijeljen
međunarodni standardni broj
za serijske publikacije ISSN
1800-5179, koji je otisnut u
gornjem desnom uglu korica.

Adresa:
Stari grad, Pjaca od kina
85330 Kotor

Telefon:
+381 (0)82 304 232

Fax:
+381 (0)82 304 233

E-mail:
hgd-kotor@cg.yu

Web:
<http://www.hgdcg.org>

Žiroračun:
510-4741-76

Izdavač:
HRVATSKO GRAĐANSKO
DRUŠTVO CRNE GORE
K o t o r

VD glavni urednik:
Tripo Schubert

Uređivački odbor:
Dario Musić
Slobodan Vičević
Dr. Ivan Ilić
Pavle Jurlina
Tripo Schubert

Lektor:
Maja Širola

Fotografije:
Stevan Kordić
Dario Musić
Foto Parteli
Mario Erceg
Foto Laforest (iz albuma
Heliodora Prelesnika)

Kompjuterski dizajn:
„TRICEN“, Kotor

Tisak:
„Biro Konto“, Igalo

Naklada:
800 primjeraka

Cijena:
1,00 €

Dragi čitatelji,

*Protekla godina bila je veoma uspješna, a 2005. je godina novih
izazova.*

*Godinu koja je iza nas obilježilo je nekoliko povijesnih događaja:
Za Hrvate na području Kotora i Tivta pamtit će se dan kada je
otpočela dopunska nastava iz hrvatskog jezika. Ne čekajući Zakon o
pravima nacionalnih manjina, a uz pomoć Ministarstva znanosti,
obrazovanja i športa Republike Hrvatske i podršku Ministarstva pro-
svjete i nauke Republike Crne Gore, započeli smo s nastavom u Ko-
toru i Tivtu, koju trenutno pohađa oko 80 učenika.*

*Političko organiziranje Hrvata proširilo se i na Općinu Kotor, pa
je HGI – Kotor učestvovao na prijevremenim parlamentarnim izbo-
rima i u lokalnom parlamentu obezbijedio dva odbornika. Prije toga,
na obnovljenim parlamentarnim izborima u Tivtu, HGI – Tivat je
izborio 6 mandata. Značajno je spomenuti i da je za predsjednika
tivatskog parlamenta izabran Mato Marović, a za gradonačelnicu
Kotora hrvatica Marija-Maja Čatović.*

*Nakon raspada SFRJ i ratnih događanja potpisan je bilateralni
Sporazum između Republike Hrvatske i Državne zajednice Srbije i
Crne Gore o zaštiti srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvat-
skoj i hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori, čija se ratifikacija oče-
kuje do kraja veljače. Za očekivati je da će odredbe tog važnog do-
kumenta biti prihvaćene od strane Podgorice i da će se manjini u
Crnoj Gori osigurati dogovoreni tretmant i prije donošenja Zakona
o nacionalnim manjinama, koji je nakon dugog čekanja dobio formu
„radne verzije“. Prema izjavi Ministra za manjine RCG, Zakon bi se
trebao naći na dnevnom redu u Parlamentu do kraja prvog tromje-
sežja 2005. god.*

*Ukazana prilika u 2003. godini za izgradnju Hrvatskoga kultur-
nog centra u Kotoru, koja zbog nekooperativnosti kotorske biskupije
nije iskorištena iako smo završili sve pripremne radnje za početak
radova, može u 2005. godini ponovno postati realnost. Ohrabruje
rješenje Ministarstva kulture RH da odobrena sredstva u visini od
300.000 kuna budu operativna kada kandidiramo alternativnu lokaciju.*

*Potrebno je i ovom prilikom podsjetiti na sve bolje odnose na re-
laciji Podgorica – Zagreb. Brojni susreti na razini predsjednika
država, premijera, predsjednika parlamenata, gospodarskih, kultur-
nih i drugih delegacija, garantiraju bolju suradnju, razumijevanje
različitosti i pomoć na trasiranju puta nezavisnosti Crne Gore i nje-
nog uključivanja u Europsku Uniju.*

*U Novoj godini HGDCG će nastaviti s brojnim kulturnim mani-
festacijama, suradnjom sa gradom Zagrebom i gradovima dalmatin-
ske regije. Prioritetni zadatak na polju suradnje bit će uspostavlja-
nje dobrosusjedskih odnosa dubrovačke i bokokotorske regije. Rani-
je započete aktivnosti našeg Društva na uspostavljanju putničkog
prometa između Crne Gore i Hrvatske, te osiguranju prijema TV sig-
nala HRT-a na području bokokotorskog zaljeva mogle bi uroditi
plodom s obzirom na akcije koje je započeo novopostavljeni konzul u
Kotoru, Ivan Škarić.*

*Na organizacijskom i kadrovskom planu očekujemo u tekućoj go-
dini afirmaciju novih kadrova u Predsjedništvu, zamjenu prvog čov-
jeka Društva, kao i nastavak transparentnog i sveobuhvatnog rada
naše organizacije.*

VD glavni urednik

Pomorska bratstva u Boki

BRATSTVO TRIPKOVIĆ

Između 25 starih dobrotskih pomorskih bratstava koja su bila glavni nositelji pomorskog gospodarstva Dobrote tijekom XVIII. i XIX. stoljeća, bratstvo Tripković zauzima vidno mjesto po značajnim ličnostima na pomorskom i humanitarnom planu i po ogromnom stečenom kapitalu. Za vrijeme poznatog državnog bankrota Austrije 1815. god., kuća Tripković izgubila 400.000 forinti od ukupno 2 miliona koliko je cijela Dobrota tada izgubila.

Bratstvo Tripković je tijekom XVIII. stoljeća posjedovalo 19 brodova i to: 1 fregadun (jedini kojega su imali dobroćani), 6 velikih tartana i 12 manjih brodova, a u XIX. stoljeću imali su 30 brodova među kojima 1 navu, 6 barkova i 14 brigantina.

Između nekoliko brodovlasnika iz ovog bratstva najznačajniji je kap. **Bogdan Antonov Tripković**. Poručnički ispit položio je 1882., a kapetanski 1885. godine. Kratko vrijeme je zapovijedao barkom „Boritelj“, vlasništvo Luke i Petra Tripkovića, ali je već 1886. godine prešao u Trst kod Austrijskog Lojda gdje je bio kapetan – oficir. Brzo ga napušta i osniva svoje društvo „Tripković & Co.“

Kap. Bogdan A. Tripković

1895. godine u Trstu nabavlja prvi parobrod duge plovidbe „Franconia“ od 4637 t. Iduće godine povećava plovni park sa još 6 velikih brodova („Arcadia“ 3098 t., „Bitinia“ 3125 t., „Campania“ 3551 t., „Dardania“ 3548 t., „Ellenia“ 4197 t. i „Carlo“ 889 t.). Pored ovih nabavlja još 7 velikih brodova („Ana Goić“, „Filipo Artelli“, „Gera-

nia“, „Illiria“, „Himalaia“, „Mostar“ i „Triglav“) dva parobroda velike obalne plovidbe („Belrorie“ i „Sarajevo“) i tegljač „Titan“.

Društvo je 1914. god. po broju brodova i po tonaži bilo najveće privatno parobrodarsko društvo u Austro-Ugarskoj i tada je raspolagalo sa 14 brodova duge plovidbe i 2 parobroda velike obalne plovidbe. Na svim ovim brodovima, od zapovjednika do maloga, bili su ljudi iz naših krajeva. Sporazumom Trumbić-Bertolini 1921. god. iste godine kada je umro kap. Bogdan Tripković, ova flota je pripala Italiji.

Kap. Bogdan Tripković bio je izabran za admirala Bokeljske mornarice 1913. god. koju je čast obnašao do 1921. god.

Iz ovog bratstva potrebno se sjetiti istaknutih ličnosti kao što su:

– Pom. kap. **Ilija Stjepov Tripković** (XVII.–XVIII. st.), otac ninskog biskupa Antona Tripkovića;

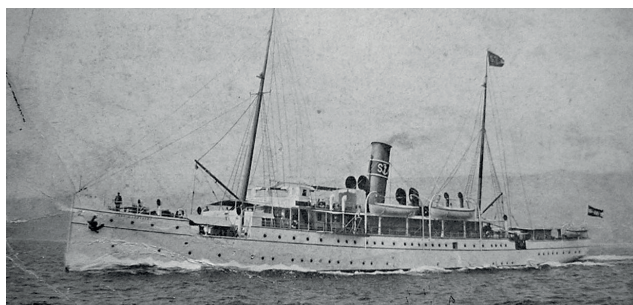
– **Anton Ilijin Tripković** (1705.–1771.), dr. bogoslovije i filozofije, biskup ninski;

– **Vicko Tripov Tripković** (XVII. st.), pom. kap. i trgovac, sinovac ninskog biskupa Antona Tripkovića. Bio je načelnik Dobrotске općine 1769. god.

– Pom. kap. **Andrija Jozov Tripković** (1763.–1843.). Imao je veliku ulogu u sudbonosnim godinama na početku XIX. st. Bio je više godina načelnik Dobrotске općine i član provizorne vlade ujedinjene Boke kotorske i Crne Gore. Kap. Andrija Tripković sagradio je najljepšu baroknu palaču krajem XVIII. st. (na naslovnoj strani korica

„Glasnika“) ne samo u Dobroti nego i u Boki. Palača je teško oštećena u potresu 1979. godine ali je 2004. obnovljena. Dao je sagrađiti raskošni mramorni oltar u crkvi Sv. Eustahija u Dobroti.

– Kap. **Petar Lukin Tripković** (1809.–1888.), osnovao je trgovačku tvrtku u Tangarogu (južna Rusija). Svojom razgranatom trgovinom stekao je veliki ugled. Odeska kuća Tripkovića bila je čuvena kroz nekoliko desetljeća od Odesa do Carigrada i od Carigrada do Marseja i Barcelone.

Parobrod „Venezia“, posjed kap. Bogdana A. Tripkovića

– **Luka Nikov Tripković** (1820.–1900.), pom. kapetan. Za vrijeme Narodnog preporoda igrao je vidnu ulogu u Boki kotorskoj, tako da je bio izabran za izaslanika Boke u Beču radi pregovora za sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom. Od Dalmatinskog sabora u Zadru 1861. god. biran je da prisustvuje zajedno sa dr. Mihom Klaićem sjednici Hrvatskog Sabora u Zagrebu, te ga je Kotorska općina izabrala 1862. god. počasnim građaninom grada Kotora. Bio je u više navrata načelnik Dobrotске općine.

– **Petar Andrijin Tripković** (1847.–1911.), veliki dobroćinitelj Dobrote. Svo-

je imanje je oporučno ostavio 1911. godine u dobrotvorne svrhe i osnovao više zadužbina.

– **Vicko Matov Tripković** (1870.–1938.), završio je filozofski fakultet u Zagrebu i diplomirao u Beču, gdje se osposobio za profesora matematike i fizike. Vicko Tripković je bio i književnik.

– **Dr. Božidar Božidara Tripković – Daro** (1914.–1992.), rođen u Trstu, gdje je 1939. god. završio ekonomski fakultet i doktorirao. Od 1940. god. stalno živi u Zagrebu. Početkom 1944. dolazi u Kotor gdje

se uključuje u javni život grada. 1959. god. postavljen je za prvog direktora Više pomorske škole u Kotoru i kao profesor predavao je pomorsko osiguranje i havarije.

Prema poznatim nam podacima, današnji potomci bratstva Tripković, djeca pok. Božidara – Dara Tripkovića, sin Vedran, inženjer strojarstva, i kćer Mirjana, profesor, žive na Rijeci a djeca pok. Iva Tripkovića pravnik, sinovi Andro, doktor medicine, i Vladislav, pravnik u Splitu. Lorenzo Tripković, njihov rođak živi i radi kao inženjer građevinarstva u Bukureštu.

Anton Tomić

Novogodišnji blagdani su prošli – predstoji suočavanje s realnim životnim problemima

U SUSRET NOVIM DOŽIVLJAJIMA

Dolazak nove godine donosi mnoge kušnje, izazove i očekivanja. Kako se mudro suočiti s njima? Iz tjednika „Hrvatska riječ“ preuzeli smo za naše čitatelje tekst čiji je autor vlč. Andrija Kopilović.

JOŠ JEDNA NOVA GODINA...

Nova godina nosi nas u susret novom životu, novim doživljajima, kušnjama, trpljenjima, bolima, ali i sigurnim izlascima iz svega bolnoga u uvijek zdravo, čestito i vječno. Poput dobrog prijatelja Nova godina dolazi nam šapnuti da ne dopustimo da nam dani prolaze prazni. Ona bi nam htjela reći kako idemo u susret vremenu koje neće nikad proći, a to je vječni život. Vrijeme nije neki usud, sudbina koja nas oki-va ledenim hodom prema smrti, nego topla ruka koja nas želi voditi u život u kojemu nas čekaju prijatelji, za koji se ovdje neprestano spremamo i gdje ćemo doživjeti ispunjenje svega onoga čemu smo se ovdje uzalud nadali. Nova godina će nam šapnuti da je vrijeme u Božjoj ruci. Godine brojimo od Isusa Krista, koji je razlomio ljudsku povijest na dva dijela, da oba dijela blagoslovi, učini božanskim, ozdravi i oslobodi od ropstva, nečovještva, rata i mržnje. On je ključ za rješenje svih ljudskih problema, on je točka Omega prema kojoj čitava ljudska povijest hodočasti, on je snaga za ljubav koja jedino vodi prema njemu i prema osmišljenju svih naših hodanja. Isus Krist je preuzeo vrijeme za sebe, to je on koji nas u vremenu pohada, koji nas želi podsjetiti da ne dopustimo da nam dani i dalje budu mračni ili blijedi, nego poput velike posude koju punimo, poput velikih kamiona koje želimo natovariti, da nam vječnost bude izgrađena mnogim stanovima, prostorima, radostima i gostoljubivošću.

VEDRO U BUDUĆNOST

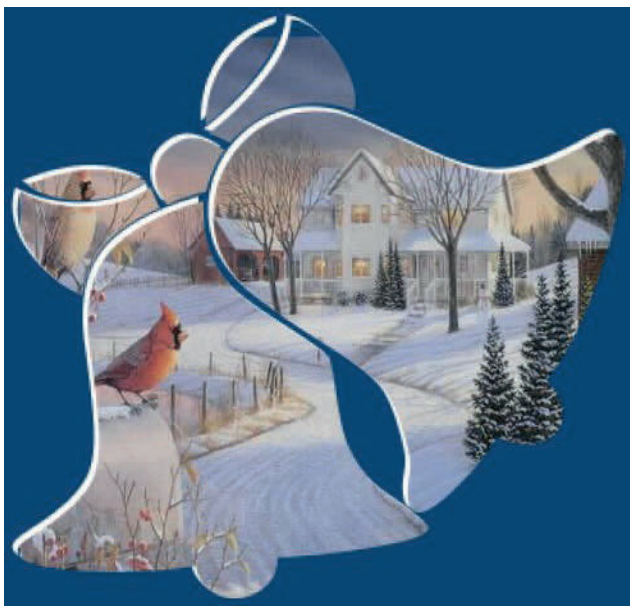
Nije najvažnije jesmo li bolesni ili zdravi, jesu li naše godine već pri kraju ili smo još mladi, čeka li nas mnogo poslova ili nas je bolest slomila pa nemamo nikakvih poslova. Nije važno kome pripadamo i što radimo, nego kamo ćemo ubuduće ići, što ćemo raditi i kome vjerujemo. Mi znamo da ljude koji su dobri, koji vole čovjeka, koji druguju s Bogom, nitko ne može uništiti, da se oni krvniku koji ih ubija smiju u oči, svjesni da im on ne

slobodu. Kad, naprotiv, mrzimo nekoga, kad ogovaramo, tad osjećamo da smo se zabili u neke zidove, da nas okiva mrak i nezadovoljstvo, da ne možemo ni k ljudima ni k Bogu. Kad se želimo osvetiti ili nekoga prevariti, tada doživljavamo da nećemo uživati, da režemo granu na kojoj sjedimo, da probijamo svoje vlastito srce. Svjesni smo da se samo na pozitivnom, svijetlom, slobodnom ne može živjeti. A to pravedno svjetlo jest jedno srce, to je Bog, Stvoritelj

VAŽNO JE NAČINITI PRVI KORAK

Zakoraćimo hrabro u novu godinu. Ne dopustimo da nas vrijeme gazi, nego ispunjajmo vrijeme svojim darovima, te ga oslobađajmo od ropstva i straha, a sebe ispunjajmo slobodom i budućnošću. Uzmimo bilježnicu, neka nam to bude dnevnik, u njega svaki dan upisujmo ono dobro što smo načinili. Tako ćemo u trenucima depresije, nezadovoljstva i neuspjeha moći zagledati se u taj dnevnik i vidjeti da nismo onakvi kako nam hoće sugerirati neuspjeh ili žalost, nego da smo itekako uspješni, jer svako naše dobro djelo vrijedi neizmjerljivo. Odlučimo danas da ćemo u svakom danu imati bar pet minuta vremena razgovarati s Bogom. Pronađimo neku molitvu koja nam osobito odgovara srcu i nju svaki dan molimo. Pronađimo svoju glavnu pogrešku, te ju u ovoj novoj godini pokušajmo svaki dan polako kljastriti da je potpuno iskorijenimo. Odlučimo danas oprostiti svima koji su nam neprijatelji, u srcu zamolimo sve one koje smo povrijedili da nam oprostite, zagledajmo se u Božje lice i zaželimo da nam Bog sve oprost i da budemo prijatelji.

Te odluke su dovoljne da nam nova godina bude sasvim sigurno uspješna, sretna i blagoslovljena. To će biti snaga koja će sve ispunjavati uspjehom, zdravljem, mirom. Važno je načiniti prvi korak, sljedeći će biti lakši. Važno je vidjeti što hoćemo od svoga života i danas odlučiti ići tim smjerom. Neka vam je, dakle, SRETNNA NOVA GODINA!

može ništa, jer je njihov život neuništiv.

Mi znamo da ljudi koji čine dobro i koji su pravedni, koji se bore da naše društvo ne bude zatrovano otpacima europske civilizacije, jedini znaju zašto žive i da se oni jedini ne boje budućnosti. Kad god nekome učinimo dobro, mi postajemo sretni, čitavo naše biće drhti od zadovoljstva, naša savjest je mirna, a naše biće drhti od zadovoljstva, naša savjest je mirna, a naše biće doživljava

neba i zemlje. Ako uhvatimo njegovu ruku i dopustimo da nas voi, onda smo sigurni da ćemo prepoznati svaki cvijet, bit će nam drage pahuljice snijega, neće nas srditi sklizavica i magle, djeca će nam biti radost, naše stare godine neće predstavljati bol nego sreću, iskustvo i mudrost. Nova godina poučava da gledamo vedro u budućnost, da nikada ne vjerujemo negativnostima, izgu- bljenostima, zarobljenostima, ratovima i nepravdama.

U Hrvatskoj održani predsjednički izbori

MESIĆEV TRIJUMF

Hrvatska mora svoje strateške ciljeve realizirati da bi svi građani živjeli prema najvišim europskim standardima. Najavljena daljna kohabitacija u Hrvatskoj. „Ponosan sam na zrelost hrvatske demokracije. Mi smo prešli veliki put i hrvatska demokracija se potvrdila u očima Europe. Ovo je dokaz da se može pobijediti u afirmativnoj kampanji“ – poručio je hrvatski predsjednik Stjepan Mesić, slaveći pobjedu.

Mesić priseže za predsjednika

Hrvatska je 2. siječnja 2005. god. birala novog predsjednika. U tri za predsjedničko mjesto bilo je 13 kandidata; **Stjepan Mesić, Jadranka Kosor, Boris Mikšić, Đurđa Adlešić, Slaven Letica, Ljubo Česić, Ivić Pašalić, Anto Kovačević, Miroslav Blažević, Miroslav Rajk, Doris Košta, Mladen Kešer, Tomislav Petrak.** Glasovalo je 2,221.245 od 4,371.828 glasača ili 50,80 posto, oko 12 posto manje nego na izborima za predsjednika prije pet godina.

Izborna trka koju su svi smatrali dosadnom i za koju se smatralo da ima predvidljiv ishod, u završnici je ipak donijela uzbuđenje. Već oko 19 sati na dan izbora tri su nacionalne televizijske kuće izašle sa takozvanim izlaznim anketama koje su pokazale da se Boris Mikšić probio na drugo mjesto. Stipe Mesić dobivao je u Pulsovoj anketi 51.84 posto glasova, Boris Mikšić 19.1, a Jadranka Kosor 17.06 posto glasova. Neslužbeni rezultati iz GONG-a u 21 sat pokazivali su da je Mesić dobivao dovoljno za pobjedu u prvom krugu, odnosno 51.41 posto. Mikšić je u tom trenutku imao 18.37, a Jadranka Kosor već je bila blizu Mikšića sa 18.2 posto. U Mesićevom izbornom stožeru radost je bila suzdržana jer je na tom uzorku još bila moguća statistička pogreška od gotovo

dva posto i nikako se nije moglo s bilo kakvom sigurnošću reći da neće biti drugog kruga.

Državno izborno povjereništvo je 3. siječnja objavilo privremene neslužbene rezultate sa 6690 biračkih mjesta gdje je Stjepan Mesić dobio 49.03 %, Jadranka Kosor 20.22 %, Boris Mikšić 17.78 % itd. Glasači iz dijaspor, a najviše ih je iz Hercegovine, presudili su ishod prvog kruga predsjedničkih izbora u Hrvatskoj; zahvaljujući njima, Stjepan Mesić nije osvojio više od 50 posto glasova, zbog čega će se odluka o novom predsjedniku države morati donijeti u drugom krugu 16. siječnja 2005. godine. Stjepan Mesić će se sučeliti s HDZ-ovom kandidatkinjom Jadrankom Kosor. Njemu je nedostajalo oko 18.000 glasova za pobjedu već u prvom krugu, dok je istodobno Jadranka Kosor dobila preko 40.000 glasova birača koji žive u inozemstvu. Od 72.343 birača, koliko ih je u inozemstvu glasalo ona je dobila 59.66 posto glasova. Time je ne samo osigurala sigurnu pobjedu nad nezavisnim kandidatom Borisom Mikšićem, već je spriječila Mesićevu pobjedu u prvom krugu.

Analizirajući rezultate može se zapaziti da prvo mjesto za **Stjepana Mesića** sa 49.03 posto glasova nije iznenađenje, ali se njegov rezultat ne može smatrati

uspjehom. **Jadranka Kosor** nije pobjednik, ali sa 20,22 posto glasova je ostvarila svoj prvi izborni cilj, izborila se za drugi krug. Osvajanje drugog mjesta ne može se smatrati porazom. Boris Mikšić predstavlja veliko iznenađenje izbora. Postigao je fenomenalni uspjeh. Kao nezavisni i široj javnosti posve nepoznat kandidat, uspio se sa 17.78 posto probiti na treće mjesto. Outsajder je postao najveći dobitnik izbora.

Četvrto mjesto Đurđe Adlešić sa 2.69 % glasova, može se smatrati uspjehom ali i neuspjehom. Kandidatkinja HSL-a prošla je bolje od svoje stranke. Slaven Letica prošao je mnogo slabije nego što je očekivao. Sa 2.60 % glasova, doživio je pravo potonuće. Na izborima prije pet godina imao je mnogo bolji rezultat. Sada je dobio dvostuko manje glasova.

Svi ostali kandidati postigli su rezultate koji nisu vrijedni spomena. Najbolji rezultat od njih postigao je Ljubo Česić Rojs, koji je sa 1,85 % glasova osvojio šesto mjesto.

U Kotoru na biračkom mjestu br. 3, Generalni konzulat Republike Hrvatske, u prvom krugu izbora glasovalo je 294 birača. Stjepan Mesić dobio je 198 glasova, Jadranka Kosor 62, Boris Mikšić 12, ostatak su dobili ostali kandidati. Primjećujemo mali odaziv glasača.

Izbori za predsjednika države nastavljani su u drugom krugu, 16. siječnja 2005. godine.

U drugom izbornom krugu stari-novi Predsjednik uvjerljivo je porazio kandidatkinju HDZ-a Jadranku Kosor. Zanimljivo je da je Mesić odnio pobjedu u gotovo svim županijama, dok je Jadranka Kosor pobjedila u inozemstvu. Stjepan Mesić na predsjedničkim izborima ostvario je pobjedu dobivši potporu 65.93 posto ili 1.454.252 glasa izišlih birača, a njegova protukandidatkinja Jadranka Kosor osvojila je 34.07 posto ili 751.626 glasova. Ona je dobila potporu 82.56 posto birača u dijaspori od ukupno izišlih 101.425 birača, a Stjepan Mesić 17.44 posto. Na birališta je ukupno izašlo 2.236.907 birača ili 51,13 posto.

U Kotoru u drugom izbornom krugu glasovalo je 379 birača. Stjepan Mesić dobio je 283 glasova a njegov protukandidat Jadranka Kosor 93 glasa. Pravo glasanja u Crnoj Gori imao je 2081 hrvatski državljani.

Iz Republike Crne Gore Mesiću su uputili čestitke predsjednika **Filip Vujanovića**, premijer **Milo Đukanović**, predsjednik Skupštine **Ranko Krivokapić** i mnogi drugi. Moramo istaći i čestitku naše Udruge čiji je počasni član predsjednik Stipe Mesić.

Dario Musić

U Kotoru održani vanredni parlamentarni izbori 12. prosinca i drugi krug izbora za gradonačelnika 26. prosinca 2004. godine.

HRVATI NAPOKON MOGU GLASOVATI ZA SEBE

Koalicija DPS-SDP osvojila 14, SNP 9, LPCG 3, NS i HGI po 2 i DSS 1 mandat, dok su bez mjesta u lokalnom parlamentu ostali LSCG, GP i SRS. Konstituiran novi lokalni parlament. Gradonačelnica Marija-Maja Čatović stupila na dužnost.

Nakon krize lokalne općinske vlasti, ras-kola u LSCG-u i ras-kida vladajuće koalicije u lokalnoj vlasti zbog afere oko prodaje zemljišta u Donjem Grblju, predsjednik Republike Crne Gore **Filip Vujanović** raspisao je vanredne lokalne izbore u Kotoru za 12. prosinac. U tri za 33 mjesta u lokalnom parlamentu bilo je 9 stranaka i 1 koalicija: Hrvatska građanska inicijativa, koalicija Demokratske partije socijalista i Socijaldemokratske partije, Građanska partija, Liberalna partija, Socijalistička narodna partija, Narodna stranka, Srpska narodna stranka, Demokratska srpska stranka, Srpska radikalna stranka „Dr. Vojislav Šešelj“ i Liberalni savez Crne Gore. Po prvi puta na izborima su sudjelovale Hrvatska građanska inicijativa, Liberalna partija i Građanska partija. Istovremeno sa izborima za lokalni parlament birao se i gradonačelnik Kotora. Na ovoj listi bilo je pet kandidata: **Marija-Maja Čatović** ispred koalicije DPS-SDP, **Emil Kriještorac** kandidat NS, dr. **Branko-Bačo Ivanović** ispred SNP-a, **Andrija-Pura Popović**, kandidat LP i **Dragica Perović** ispred DSS. Predizborna kampanja protekla je u fer i demokratskoj atmosferi i većina učesnika u izbornoj trci vodila je pozitivnu kampanju, ali

sa pojedinih tribina čule su se uvrede i grube kvalifikacije na račun političkih protivnika.

Izbori su održani 12. prosinca, a pravo glasa imao je 17.301 birač. Izbore su pratili posmatrači CDT-a, CEMI-ja i OEBS-a. Glasalo je ukupno 10.784 birača ili 62,3 posto. Koalicija DPS-SDP osvojila je 14 mandata, SNP 9, SNS, NS i HGI po 2 i DSS 1 mandat, dok su bez mjesta u lokalnom parlamentu ostali LSCG, GPCG i SRS „Dr. Vojislav Šešelj“. U prvom krugu izbora za gradonačelnika najviše glasova osvojila je kandidat koalicije DPS-SDP „Za evropski Kotor“ Marija-Maja Čatović sa 4460 glasova ili 42,8 posto, kandidat SNP-a dr. Branko-Bačo Ivanović 3615, odnosno 34,7 posto. Njih dvoje kvalifikovali su se za drugi izborni krug. Kandidat Liberalne partije Andrija Popović dobio je podršku 12,8 posto birača ili 1331 glas, Emil Kriještorac iz Narodne stranke 5,3 posto ili 556 glasova dok je 4,4 posto ili 462 glasa dobila Dragica Perović iz DSS-a. Drugi krug za izbor gradonačelnika Kotora održan je 26. prosinca.

Ova kampanja protekla je u mirnoj atmosferi, bez jake konfrontacije kandidata. Na birališta je 26. prosinca izašlo 10.244 od 17.301 upisanih birača ili 59,2 posto. Građani Kotora

VRATIĆU KOTORU STARI SJAJ

Nakon izborne pobjede Marija-Maja Čatović zahvalila je građanima koji su „u njoj prepoznali pravog domaćina, koji će naći pravi način voditi općinu Kotor i valorizirati sve njegove prednosti, evropski put Kotora“.

„Prvo ću početi da rješavam goruće probleme koji već duže pritiskaju naš grad, prije svega u komunalnoj sferi, a potom ostale. Podići ćemo Kotor na onu kulturnu razinu koju on zaista zaslužuje i vratiti mu sjaj koji je nekada imao“ – poručila je Čatović. Nakon preuzimanja dužnosti istakla je da prvo mora sagledati stanje u Općini – dugovanja i potraživanja, a kadrovska rješenja da će doći na red po izboru administratora s kojima će zajedno birati tajnike u lokalnoj upravi. Prioritet će imati rekla je gradonačelnica, rješavanje komunalnih problema i već prvih dana preduzete su aktivnosti oko projekta poboljšanja vodo-snabdijevanja od donacije USAID-a u iznosu od 1,5 miliona dolara. „Među prioritetima je i bolja komunikacija i servis prema građanima, tako da predstoji otvaranje građanskog ureda da bi građani na jednom mjestu mogli da dobiju sve što im je potrebno, a ne da idu od jedne do druge kancelarije. Doći će i do racionalizacije u organima lokalne uprave, što nam je i obveza po novom Zakonu o lokalnoj upravi“, rekla je gradonačelnica za naš list. Što se tiče pojavljivanja HGI na političkoj sceni Kotora, Čatović to smatra vrlo pozitivnim i da je dobro što su se Hrvati uključili u politički život grada svojim programom i kroz učešće u lokalnom parlamentu i zaštiti svojih prava kroz institucije sistema. Također i djelovanje Hrvatskog građanskog društva je značajno, smatra gradonačelnica, posebno u uspostavljanju mostova suradnje između Hrvatske i Crne Gore na kulturnom planu, podsjećajući da su Hrvati u Boki i Crnoj Gori autohton narod koji je stvorio ogromnu kulturnu baštinu na ovim prostorima. I „Hrvatski glasnik“, zaključila je gradonačelnica, nije važan samo za informiranje Hrvata već i drugih naroda o Hrvatima u Crnoj Gori i to je također dobar korak HGDCG-a.

Marija-Maja Čatović je poslanik DPS-a u crnogorskom parlamentu, član Glavnog odbora DPS-a, poznati humanitarni radnik. Po struci je pomorski ekonomista, udata je i majka troje djece. Potječe iz stare kapetanske obitelji Dabinića iz Dobrote, po nacionalnosti je Hrvatica.

dali su povjerenje kandidatu DPS-SDP-a Mariji-Maji Čatović, koja je osvojila 52,2 posto glasova i postala prvi gradonačelnik izabran na neposredan način, koja će tu funkciju obavljati 5 godina. Njen protukandidat dr. Branko-Bačo Ivanović iz Socijali-

stičke narodne partije dobio je podršku 47,8 posto svojih sugrađana. Konstitutivna sjednica lokalnog parlamenta održana je 11. siječnja. Verifikovani su mandati 33 odbornika novoga skupštinskog saziva. Gradonačelnica Marija-Maja Čatović položila je sve-

čanu zakletvu i pozvala predstavnike svih stranaka da prevaziđu razlike i zajednički rade za dobrobit grada i njegovih građana. Predsjednik Skupštine općine nije izabran već će se to učiniti do kraja siječnja, do kada će biti određen nastavak konstituitivne sjednice. Do tada se očekuje da će biti osigurana većinska podrška kandidatu za ovu funkciju. Demokratska partija socijalista ponudila je

mjesto predsjednika Skupštine koalicijom partneru Socijaldemokratskoj partiji. Nijedna partija, odnosno koalicija nije dobila dovoljan broj odborničkih mandata da bi mogla formirati sama vlast u gradu i predstoji formiranje postizborne koalicije. Uvodni razgovor o formiranju koalicije DPS-SDP sa LPCG-om je održan i obje strane su ocijenile da je konstruktivan iako se nije govorilo o

konkretnim uvjetima, te se najavio nastavak razgovora. Šef pregovaračkog tima LP-a i potpredsjednik ove partije izjavio je da je osnovni uvjet za formiranje koalicije sa vladajućim DPS-om i SDP-om sudski epilog afere prodaje zemljišta u Grblju.

Nakon predaje dužnosti gradonačelnici Mariji-Maji Čatović, bivši predsjednik Općine Nikola Samaržić je izrazio očekivanje da će

nadležni sudski organi u narednih 30 dana odgovoriti na pitanje da li je posao prodaje zemljišta u Grblju bio sproveden na zakonit način. On je naglasio da je LP sigurna da je sprovedena zakonito ali da želi da dobije potvrdu pravosudnih organa, što je po njemu vrlo važno i zbog raščišćavanja dilema u koaliciji DPS-SDP koja je postojala oko tog slučaja.

L. Đurović

Gradani Kotora u drugom izbornom krugu podršku dali kandidatkinji koalicije DPS-SDP Mariji-Maji Čatović

GRADONAČELNICA KOTORA – HRVATICA

Za čitatelje „Glasnika“ prenosimo iz dubrovačkog tjednika „Setemana“ djelove intervjua novinark Julijane A. Brautović sa novoizabranom gradonačelnicom Kotora, Marijom-Majom Čatović.

Setemana: Pobjedili ste u drugom krugu izbora za kotorsku gradonačelnicu. Uz glasove DPS-SDP-a, čiji ste bili kandidat, neophodni su Vam bili i glasovi HGL-a, liberalnog saveza te građana koji u prvom krugu nisu izašli na izbore. Čiji su glasovi prevagnuli za Vašu pobjedu?

Čatović: U svim demokratski ustrojenim biranjima pobjedniku je prije svega potrebna većina glasova, koju ipak formiraju individualni izbori građana. Naravno, građani se opredjeljuju i prema svojim političkim, „partijskim“ i drugim kriterijima koje ne bih ovom prilikom detaljnije elaborirala. S obzirom da sam po novom zakonu o lokalnoj samoupravi birana direktno od samih građana, zahvalna sam za svaki glas, bez obzira od koga je stigao, jer on je prije svega stigao meni i mom programu. S obzirom da sam prepoznatljiva u svojim stavovima, pretpostavljam da je većina glasova došla iz onih političkih krugova ili opcija koje imaju želje i simpatije za ono što ja afirmiram, ali se isto tako nadam, i to se pogotovo u prvom krugu moglo prepoznati, da sam stekla povjerenje onih koji su se opre-

djeljivali prvenstveno za osobu, a ne za program.

Setemana: Koliko je uopće jaka građanska inicijativa u Kotoru i u Crnoj Gori?

Čatović: Meni se čini sve jačom, iako ne i dovoljno jakom. Ovi naši uži i širi regionalni prostori nisu živjeli kroz ove dvije zadnje decenije u optimalnim uvjetima koji su preduvjet stvaranja jake građanske inicijative. Ipak, čini mi se, kako su velika ulaganja u ojačavanje nevladinih organizacija urodila ozbiljnim rezultatima, i tome se veselimo.

Setemana: Koje projekte namjeravate ostvariti u svom mandatu? Kolikim će dijelom i kako konkretno biti usmjereni ka afirmaciji i revitalizaciji hrvatske baštine u kotorskoj Općini?

Čatović: Prije svega namjeravam pristupiti urgentno savjesno i uz maksimalnu pomoć stručnjaka formiranju jednog strateškog plana ekonomskog razvoja općine. Moramo se opredjeliti što nam je prioritet, koja privredna djelatnost ili djelatnosti, i u skladu s tim zaštitni prostor Boke jednim odgovarajućim prostornim planom razvoja, kako bi mogao ugostiti život i djelatnost stanovnika na primjeren način.

Setemana: Uopće, kakvo je po Vama stanje hrvatske manjine u Kotoru? Budući da ste potomak stare kotorske familije Dabinović, možete li na svom primjeru kazati što se dogodilo i što se događa sa starosjedičkim familijama u Kotoru i Boki?

Čatović: Osobno mislim da je unutarnji zaljev Boke, poput dubrovačke regije, predodređen postati atraktivnom turističkom destinacijom. Unutar te tvrdnje nužno je pristupiti hitnom spašavanju kulturno-povijesne baštine koja je nebrigom i nemogućnostima ozbiljno ugrožena. Jedan značajni dio te baštine proizvele su preci članova hrvatske nacionalne manjine, pa je u tom smislu nezaobilazna zaštita i valorizacija i tog civilizacijskog sloja. Desilo se slično što se desilo i u mnogim drugim urbanim regijama duž istočne jadranske obale. Poput Dubrovnika, i Boka je izgubila i privredno i kulturno i političko značenje dolaskom Austrougarske monarhije u ove prostore. A zakon je života da on teče uvijek put destinacija gdje se bolje održava i lagodnije osjeća. Tako je bilo tokom cijelog 19 stoljeća. U prvoj polovici 20. stoljeća ovi prostori su bili ispražnjeni i životom

i akcijom. Tek u drugoj polovici započinje proces doseljavanja iz pasivnih krajeva. To je donijelo biološku održivost, ali, naravno, nije odmah moglo uspostaviti i civilizacijske normative, ili usvojiti one na koje su ovi prostori povijesno bili navikli. Samo su oni potomci starosjedilaca koji nisu živjeli od sjećanja na minulu slavu i bogatstva, bili sposobni da se uključe u nove stvarnosti života. Boka nije po tome specifična, već slična. A što se tiče hrvatske manjine u kotorskoj općini, pa i u cijeloj Crnoj Gori, meni se čini da je u promijenjenoj, doista na bolje, političkoj atmosferi, ona kroz nekoliko zadnjih godina oživjela i stvorila pretpostavke kroz političku konstituciju, kao i kulturnu, punopravnog uključivanja u tokove razvoja Crne Gore.

Setemana: Aktivistica ste NVO-a „Žene Mediterana“. Kakav je danas položaj žena u Crnoj Gori, posebno u Boki Kotorskoj?

Čatović: Prema mom osobnom mišljenju, nezadovoljavajući, bar za žene same, Crna Gora je tradicionalno patrijahalno i „muško“ društvo. Ne bi bilo za očekivati da se u ovim prostorima desi nešto po tom pitanju što bi nadilazilo

standarde šireg regionalnog konteksta. Žena je u Crnoj Gori opterećena nesrazmjernim brojem familijarnih i egzistencijalnih obveza, jer je kao majka i supruga predodređena da u trenutku bilo koje krize preuzme na sebe teret preživljavanja obitelji, pada ekonomskog standarda, mutacije tradicionalnih moralnih vrednota, itd... Činjenica je da u Kotoru postoji, zahvaljujući naslijeđenoj građanskoj svijesti, veći stupanj samostalnosti žene, a zbog toga i bolja organiziranost žena kroz razne udruge. I ove nedavne predizborne aktivnosti meni osobno su posvjedočile koliko je razumijevanje i akcija ženskih udruga pripomogla novoj pobjedi.

Setemana: *Također ste poslanica DPS-a u Skupštini Crne Gore. Zalažete li se osobno za crnogorsku neovisnost, koliko je ona važna i kakva je danas atmosfera po tom pitanju?*

Čatović: Ne bih bila poslanica DPS-a i politički angažirana osoba, mislim da bih i na razini svoje zdrave pameti jednako simpatizirala ideju crnogorskog suvereniteta, jer mi se ne čini politički mudrim ni realno mogućim bilo kakvo državno jedinstvo u kojem su države članice toliko različite i u takvoj disproporciji. Crna Gora je po mnogo čemu komplementarna sa Srbijom, ali isto tako i s Hrvatskom i s BiH i s Albanijom. Te komplementarnosti je ne mogu identificirati s bilo kojim od nabrojanih prostora, jer je jednostavno drukčija. S druge strane, njena objektivna malenkost ju je učinila u teškim godinama raspada FRJ nemoćnom da se odupre svim onim pritiscima i manipulacijama zbog kojih se tako neslavno osramotila, posebno u dubrovačkoj regiji. To se ne smije više dozvoliti i dopustiti, ta subordiniranost u kojoj je postojala samo šteta, a prije svega šteta za interes njenih građana. Ja sam za maksimalnu regionalnu suradnju i na nivou država, a isto tako i na nivou općina. Du-

boko se nadam da će već sada poteći između Kotora i Dubrovnika jača i intenzivnija kooperativna akcija. Mislim kako činjenica da je i u Dubrovniku gradonačelnik kolegica nije na štetu budućih dijaloga i budućih projekata. Mi žene, kad hoćemo, uvijek nađemo načina da se razumijemo.

Setemana: *Hoćete li i dalje ostati poslanica u Skupštini ili ćete mandat zalediti zbog gradonačelničkih obaveza?*

Čatović: Hoću, jer smatram da mi prisustvo u parlamentu osigurava dobru vezu s centralnim organima državne uprave, bez čega je nemoguće kvalitetno ostvarivati programe na razini općine. Istina, to jeste dodatno opterećenje mog radnog dana, ali s druge strane osjećala bih se još opterećenijom da kao gradonačelnica ne uspijevam, u nedostatku prave mogućnosti, uvjeriti Vladu i Parlament u važnost regije koju predstavljam i značaj problema koje moram rješavati.

Setemana: *Također ste i majka trojice sinova. Kako organizirate život i koliko Vam traje radni dan?*

Čatović: Nisam samo majka, nego i supruga i baka, dakle i svekrva. Ta činjenica me ne opterećuje, nego naprotiv. Punoljetnosti moje dece predala sam i obvezu da samostalno vode sebe kroz život. Nadam se da sam dovoljno odgoja da u njemu ne zalutaju ili se izgube. Kako sam uvijek morala i raditi kao službenik, i to na dosta napornom i odgovornom mjestu, rano sam bila prisiljena da organiziram život i vrijeme, kako ne bi trpjela ni jedna od preuzetih obveza. Ta naporna i teška škola učinila je da se ne plašim ni obveza ni zadataka koji su sada predamnom. Podrška i razumijevanje supruga su mi važni i imam ih. Znam da to nije dovoljno, stoga se nadam da ću i u struktura naslijeđene lokalne uprave pronaći dovoljno vrijednih suradnika bez kojih bi bilo nemoguće ispuniti sve obveze koje očekujem.

Hrvatska građanska inicijativa u Kotoru dobila je 2 mjesta u lokalnom parlamentu

ZA POLITIČKU I SOCIJALNU AFIRMACIJU HRVATA

Hrvatska građanska inicijativa Kotor formirala je Općinski odbor pred lokalne izbore.

Za predsjednika izabran je Nikola Čučić, potpredsjednik Ilija Bijelić, a tajnik Pavle Pasković. Osnivačkoj konferenciji prisustvovali su: predsjednik HGI Dalibor Burić, potpredsjednik Marija Vučinić, predsjednik tivatskog Odbora Anton Petković i središnji Odbor HGI.

Općinski Odbor formiran je sa ciljem ostvarivanja Ustavom zagarantovanih građanskih prava Hrvata kao autohtone nacionalne manjine sa velikim kulturnim i povijesnim nasljeđem na području Kotora. HGI je vodio skromnu i pozitivnu kampanju sa jednim promotivnim skupom, koji je održan u sali Kulturnog centra u prisustvu velikog broja članova i simpatizera HGI, na kome je predstavljen stranački i izborni program. Promotivni skup Hrvatske građanske inicijative u kotorskom kulturnom centru počeo je intoniranjem himni „Hej Sloveni“ i „Lijepa naša“. Prvi se prisutnima obratio Predsjednik HGI-a Dalibor Burić, podsjetivši da HGI djeluje kao politička stranka dvije i po godine. „Mislim da smo pokazali i opravdali da možemo visoko vijoriti naš hrvatski predznak, ali i onaj građanski i da nam je jako stalo da imamo što bolji suživot sa svima koji nam mogu pružiti ruku i gledati u oči, a mi to možemo svima“, rekao je Burić. On je posjetio na izborne rezultate u Tivtu i aktivnosti ove stranke i učešću Hrvata u drugim strankama, dodajući „pitam vas dali su oni kojima ste do sada davali svoj glas opravdali vaše osnivanje Općinskog Odbora HGI povjerenje, da li su shvatili da nebi trebalo postojati malih i velikih, središta i periferija, da je zajedništvo harmonijski princip različitosti. Dajte svoj glas onima koji u svom srcu snivaju da Kotor iz svakog svog mjesta i naselja pruža drugi vidik, ali uvijek čovjekov“.

Predsjednik O.O. Kotor Nikša Čučić je rekao da je HGI prva politička stranka sa hrvatskim predznakom na kotorskoj političkoj sceni nakon 66 godina, „što doživljavamo kao demokratski iskorak u ostvarivanju naših prava kao doprinos demokratiji i suživotu na ovim prostorima“. Čučić je naznačio da će se HGI zalagati za socijalnu i političku rehabilitaciju Hrvata, da će se boriti protiv prisvajanja i negiranja hrvatske kulture, duhovne baštine, za pravo Hrvata u Crnoj Gori da mogu lekitimno upotrebljavati latinicu i svoj hrvatski jezik. „Temeljno načelo HGI je sve što hrvatski narod traži za sebe od Republike Crne Gore, to i svima narodima u njima priznaje“.

Na prijevremenim lokalnim izborima koji su se održali u Kotoru 12.12.2004 god. „Nikola Čučić HGI“ je dobio podršku 643 građana i osvojio 2 mandata. Odbornici u lokalnom parlamentu su Pavla Pasković i Vedran Milošević.

Razgovor s Ivanom Škarićem, novim generalnim konzulom Republike Hrvatske u Crnoj Gori

POTREBAN VEĆI STUPANJ JEDINSTVA MEĐU HRVATIMA

Neshvatljivo je da nije došlo do realizacije projekta HGDCG-a o ustanovljenju Hrvatskoga kulturnog centra u Kotoru, tim više što su već ranije osigurana inicijalna sredstva, koja nisu upotrebljena upravo radi različitih koncepcija pojedinih struktura koja su odlučivala o tome. Hrvati, ali i svi drugi, trebaju se okupiti oko zajedničkih problema i njihovih rješenja na korist sviju građana Crne Gore.

Glasnik: Stupili ste na dužnost točno na Badnji dan 2005. godine. Za kakove ste se akcije opredijelili za početak svojega rada?

Škarić: Da, točno. Moj aktivni početak rada u Generalnom konzulatu u Kotoru započeo je 24.12.2004. godine, na sam Badnji dan. Malo nezgodan za započinjanje poslova koji me ovdje očekuju.

No, mjesecima ranije ja sam se pripremao za ovaj posao. Shvatio sam koji su moji zadaci i što se od mene očekuje. Moj pretihodnik, gosp. **Petar Poljanić**, „odradio“ je glavninu političkog posla. Meni i mojim suradnicima ostalo je da nastavimo sa radom na onim rutinskim ili, kako želite, tekućim poslovima.

No, ono čime sam se odmah počeo baviti jesu poslovi i realizacija poslova koje od nas očekuju mnogi građani, a posebno Hrvati cijelog područja Bokokotorskog zaljeva, pa i šire. Naime, na ovim područjima vrlo su slabe mogućnosti gledanja bilo kojeg programa HRT, pa su građani koji žele gledati te programe prisiljeni kupovati razne kartice i modeme ili neka druga pomagala, kako bi se mogli informirati o zbivanjima u Hrvatskoj, pa i šire.

Drugi je problem, koji silno opterećuje ne samo Hrvate, nepostojanje direktnih autobusnih linija prema Dubrovniku i dalje u unutrašnjost Hrvatske. Naravno da je to problem nezaposlenosti, niskog standarda i bezperspektivnosti zahvatio sve žitelje ovih krajeva. No, to se posebno prelama

Generalni konzul Ivan Škarić za radnim stolom

na mnogim sudbinama Hrvata koji sve češće napuštaju ova prekrasna područja, prodajući svoja imanja u besćenje.

Glasnik: Organizirali ste sastanak sa predstavnicima Hrvata iz Crne Gore. O čemu ste razgovarali i kakove su Vaše početne impresije o Hrvatskom korpusu u Boki?

Škarić: Na inicijativu mnogih građana, ali i predstavnika političkih stranaka i nevladinih udruga organizirali smo sastanak kojem su se odazvali gotovo svi pozvani. Teme razgovora dogovorili smo ranije, ali odnosile su se uglavnom na već spomenute probleme i na izvješće o netom završenim izborima za predsjednika republike. Vidljivo je da naše ljude muče mnogi problemi, ali je isto tako vidljivo da na određene probleme gledaju sasvim različito. Neshvatljivo je da nije došlo do realizacije projekta HGDCG-a

o ustanovljenju Hrvatskog kulturnog centra u Kotoru, tim više što su već ranije osigurana inicijalna sredstva, koja nisu upotrebljena upravo radi različitih koncepcija pojedinih struktura koja su odlučivala o tome.

Veći stupanj jedinstva među Hrvatima morat će se iskazati vrlo brzo radi usuglašavanja stavova o prednacrtu a i realizaciji Zakona o pravima manjina. Svi vodeći politički i društveni faktori među Hrvatskim korpusom trebat će donijeti usuglašenu odluku tko će i kako biti izabran na odgovorne funkcije u budućem Nacionalnom savjetu ili nekom tijelu pri vladi Republike Crne Gore.

Ovo su vrlo važni, gotovo presudni momenti u organizaciji Hrvata na ovim prostorima. Stoga je neophodno potrebno ovom poslu pristupiti vrlo ozbiljno i odgovorno.

Glasnik: Koje će te korake poduzeti do preseljenja

Generalnog konzulata u Podgoricu?

Škarić: Prije svega mislim da do preseljenja Konzulata iz Kotora u Podgoricu neće i ne može doći prije kraja ove kalendarske godine. Razlog kašnjenja preseljenja leži u činjenici da radovi na izgradnji nove zgrade Konzulata u Podgorici još nisu započeli i teško mogu započeti prije ljeta ove godine. Inače mi nisu poznati neki drugi prijedlozi ili neka druga rješenja. Do tada, svi mi u Konzulatu radit ćemo svoje redovne poslove, a učinit ćemo sve da ranije spomenuti problemi vezani uz otvaranje redovite autobusne linije prema Hrvatskoj, omogućavanje urednog gledanja sva tri TV programa iz Hrvatske, otvaranje HKC-a itd. budu riješeni što kvalitetnije i što brže.

Pred nama je donošenje, ali i realizacija Zakona o povratu imovine ranije oduzete od strane starih vlasti i na temeljima starih zakona. Konzulat će nastojati pomoći svima na koje se ovaj zakon odnosi, odnosno svima koji na zakonu utemeljeno budu tražili povrat oduzete imovine.

Naravno, teško je sada nabrajati sve ono čime ćemo se baviti, ali vrijeme je pred nama, pa uz Vašu pomoć, i pomoć svih odgovarajućih struktura i građana realizacija naših zadataka biti će uspješna.

Stoga molim, prije svega Hrvate, ali i sve druge da se okupimo oko zajedničkih problema i njihovih rješenja a na korist sviju nas i svih građana Crne Gore.

Razgovarao: **T. Schubert**

Iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru

INFORMACIJE ZA GRAĐANSTVO

Informacije koje građani često traže od našeg Ureda, uglavnom se odnose na obavještenja oko dobijanja hrvatskih dokumenata. Stoga smo posjetili Generalni konzulat Republike Hrvatske u Crnoj Gor, sa sjedištem u Kotoru, kako bi dobili tražena obavještenja.

Generalni konzulat nalazi se u Kotoru, na adresi Šuranj 248. Redovno radno vrijeme Konzulata je ponedjeljak – četvrtak od 9:00 do 13:00 sati. Telefon na koji se možete obratiti osoblju Konzulata je 082/323-127, a fax 082/323-124.

Građane uglavnom najviše zanimaju obavještenja oko dobijanja hrvatskih dokumenata, pa smo za tu priliku dobili sljedeće informacije:

Građani koji žele postati hrvatski državljani trebaju podnijeti zahtjev Generalnom konzulatu uz potrebne isprave kako stoji u navodu:

1. Izvod iz matice rođenih – Rodni list (ne starije od 6 mjeseci)

2. Uvjerenje o državljanstvu (ne starije od 6 mjeseci)

3. Preslik osobne iskaznice ili druge identifikacijske isprave

4. Dokaz o pripadnosti hrvatskom narodu (civilna isprava izdata prije 1991. godine iz koje je razvidno da se stranka izjašnjavala kao Hrvat – vojna knjižica, radna knjižica, svjedodžba iz škole, index....)

5. Izvod iz matice vjenčanih – vjenčani list (za osobe u braku)

6. Tipski obrazac koji se dobija u Konzulatu

7. Pristojba od 52,00 € – plaća se prilikom predaje isprava

Kada jedan od roditelja ili oboje, podnose zahtjev za prijem u hrvatsko državljanstvo, to mogu učiniti istodobno i za svoje malodobno dijete za koje ne plaćaju posebnu pristojbu.

Ako se podnosi zahtjev za prijem u hrvatsko državljanstvo za malodobno

dijete posebno (ne zajedno sa roditeljima), pristojbe se plaćaju kao i za sve ostale građane – 52.00 €

Dijete roditelja koji su stekli hrvatsko državljanstvo prije njegovog rođenja upisuje se u knjigu hrvatskih državljana automatizmom do njegove punoljetnosti i ne plaća se pristojba. Potrebno je popuniti tipski obrazac u konzulatu i priložiti:

1. Rodni list djeteta (ne

Domovnica će Vam biti dostavljena u roku od nekoliko mjeseci uz pristojbu od 5.00 €. Rješavanje svoje domovnice možete ubrzati u koliko osobno ili preko svojeg oponomoćenika posjetite ured za izdavanje domovnice MUP-a u Zagrebu.

Zahtjev za dobivanje putovnice podnosi se osobno na tipskom obrascu, a za djecu jedan od roditelja uz pismenu suglasnost drugog

putovnica se može izdati nakon što se promjena prezimena evidentira u matičnim knjigama Republike Hrvatske.

4. Vojni obveznici moraju dostaviti uvjerenje od ureda obrane da su regulirali vojnu obvezu, odnosno da nema zapreke za izdavanje putne isprave.

5. Pristojba u iznosu od 105,00 € za osobe starije od 27 godina, odnosno 78,00€ za osobe mlađe od 27 godina. Na izradu Putovnice se čeka oko 2 mjeseca.

Kod zamjene Putovnice radi isteka roka ili oštećenja, postupak je isti kao i kod dobivanja Putovnice.

Ženske osobe, hrvatske državljanke, koje kod udaje promjene prezime, trebaju se javiti konzulatu, radi upisa promjena podataka u matičnom uredu Republike Hrvatske. U konzulatu je potrebno ispuniti tipski obrazac uz pristojbu od 26.00 €. Osoba uz zahtjev prilaže sledeća dokumenta.

1. Dokaz o identitetu (lična karte)

2. Dokaz o hrvatskom državljanstvu (domovnica, rješenje o primitku u hrvatsko državljanstvo, putovnica)

3. Izvod iz knjige vjenčanih (ne smije biti starije od 6 mjeseci).

U koliko osoba posjeduje putovnicu, zamjena će se izvršiti istim postupkom koje je naznačeno u predhodnom stavu o izdavanju odnosno zamjeni putovnice.

Dobili smo informaciju od nadležnih u Konzulatu, da će Konzulat preseliti u Podgoricu najvjerovatnije do kraja godine, a u Kotoru će ostati jedan ured koji će opsluživati potrebe građana za područje Boke i okruženja.

Dario Musić

Zgrada Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru

stariji od 6 mjeseci).

2. Uvjerenje o državljanstvu koje posjeduje (crnogorsko, ne starije od 6 mjeseci).

3. Dokaz roditelja o pripadnosti hrvatskom narodu (domovnica, rješenje o primitku u hrvatsko državljanstvo, putovnica).

4. Osobna karta (lična karta roditelja).

Nakon dobijenog rješenja o primitku u hrvatsko državljanstvo, u koliko želite možete podnijeti zahtjev za domovnicu i putovnicu.

U koliko želite dobiti domovnicu dostavite zahtjev sa rješenjem o primitku u hrvatsko državljanstvo konzularnom uredu u Kotoru.

roditelja. Uz zahtjev potrebno je priložiti sljedeće:

1. Dvije fotografije u boji veličine 35x45mm izrađene na bijelom, sjajnom, tankom papiru da se vidi 80 % glave.

2. Dokaz o identitetu (osobna iskaznica odnosno lična karta) i hrvatskom državljanstvu (domovnica, ili rješenje o primitku u hrvatsko državljanstvo). Uz zahtjev se prilaže i putovnica kojoj je istekao rok valjanosti ili koja ne može služiti svojoj namjeni (oštećena).

3. Rodni list (ne stariji od 6 mjeseci), a ukoliko je podnositelj zahtjeva promijenio prezime, nova pu-

Naš intervju: Damir Pinjatić, direktor predstavništva Hrvatske gospodarske komore za Crnu Goru sa sjedištem u Kotoru

PREDSTAVNIŠTVO HGK OPRAVDALO POSTOJANJE

Tijekom svog dvogodišnjeg rada Predstavništvo je bilo organizator ili suorganizator brojnih susreta hrvatskih i crnogorskih poduzeća, prezentacija hrvatskih proizvođača kako u Crnoj Gori tako i u Hrvatskoj. Suradnja s Privrednom komorom Crne Gore bila je na vrlo visokoj razini, a također i suradnja s hrvatskim udrugama u Boki. U ovoj se godini, uz održavanje kontinuiteta rada, planiraju brojni novi projekti.

Damir Pinjatić

Glasnik: *Od otvaranja Predstavništva HGK u Crnoj Gori sa sjedištem u Kotoru prošlo je već dvije godine. Na čemu ste najviše radili i kako ocjenjujete protekli period?*

Pinjatić: Hrvatska gospodarska komora je asocijacija koja zastupa interese hrvatskog gospodarstva i njenih sudionika gospodarstvenika kako u okvirima nacionalnog tržišta tako i na međunarodnoj sceni. U tom kontekstu promatrajući tržište Srbije i Crne Gore kao izuzetno značajno i sa njegovog konzumnog i strateškog aspekta, HGK otvorila je svoje Predstavništvo u Crnoj Gori s ciljem unapređenja i inteziviranja robne razmjene između RH i RCG. Upravo na tome se i bazirao rad našeg Predstavništva. Moram napomenuti da se za razliku od drugih ova vrsta posla razlikuje po tome što on nije vremenski limitiran, materijalno opremljen u konačan proizvod upotrebne vrijednosti čime njegovi rezultati bivaju teže uočljivi. Međutim oni su itekako prisutni. Realni rast robne razmjene, otvaranje novih poduzeća u vlasništvu matičnih hrvatskih gospodarskih subjekata, sve veći broj hrvatskih brandova na crnogorskom tržištu, rast broja crnogorskih poduzeća koji nose atribut distributera i zastupnika hrvatskih proizvođača su parametri uspješnog rada. Naravno, ovi rezultati svoje izvorište ne nalaze u radu Predstavništva niti su njegova isključiva derivacija. Prvenstveno oni prezentiraju potencijale poslovnog

ambijenta u kojima gospodarstvenici mogu svoje želje i ambicije pretočiti u lustrativne aktivnosti. Utjecanje na stvaranje pozitivnog poslovnog ambijenta konstantnom komunikacijom sa institucijama sistema te efikasnija realizacija poslovnih ideja vezanih za crnogorsko tržište hrvatskih poduzeća predstavlja temelj rada ovog Predstavništva.

Glasnik: *Poslovni ljudi, manji poduzetnici iz hrvatskog korpusa očekivali su od Hrvatske gospodarske komore pomoć u uspostavljanju kontakata s hrvatskim tvrtkama. Da li je takvih kontakata bilo i kakvi su rezultati?*

Pinjatić: Cilj HGK je unaređenje robne razmjene RH sa RCG, odnosno konkretno povećanje hrvatskog izvoza. Imajući u vidu činjenicu da je gospodarska suradnja interaktivni odnos svako inzistiranje na jednosmjernoj poslovnoj komunikaciji u pravilu vodi u slijeću ulicu njene stagnacije. Upravo iz tog razloga Predstavništvo gaji benevolentni odnos i prema potrebama i zahtjevima crnogorskih poduzeća. Tijekom svog dvogodišnjeg rada Predstavništvo je bilo organizator ili suorganizator brojnih susreta hrvatskih i crnogorskih poduzeća, prezentacija hrvatskih poduzeća kako u Crnoj Gori tako i u Hrvatskoj. U tim slučajevima vodili smo posebnu pažnju da informacije o ovim susretima budu što pristupačnije poduzetnicima pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori. Međutim, pored re-

dovne komunikacije i promptnog obavješćavanja o poslovnim mogućnostima na relaciji Hrvatska – Crna Gora, Predstavništvo nema druge mogućnosti osim savjetodavne kojom može utjecati na rezultate poslovnih pregovora. Mislim da je iluzorno očekivati da se kriteriji poslovne komunikacije i interakcije nalaze bilo gdje drugdje sem u sferi poslovne kompetentnosti.

Glasnik: *Koliko je HGK doprinijela zapošljavanju Hrvata u predstavništvima hrvatskih firmi i mješovitih firmi u Crnoj Gori?*

Pinjatić: Kako sam prethodno napomenuo, Predstavništvo je putem organizacije gospodarskih susreta te prezentacija omogućilo velikom broju ljudi kontakte sa novim poslodavcima na crnogorskom tržištu. Ne mali broj ljudi bio je u mogućnosti da, kao rijetko kad do tada, u opuštenoj atmosferi prezentira svoje intelektualne i osobne mogućnosti u nadi da će zadovoljiti potrebe poslodavaca. Njihov eventualni poslovni angažman isključivo je rezultat njihovih kvaliteta te mi tu niti želimo niti možemo prisvajati zasluge. Svoju zaslugu vidimo u činjenici da se mladi ljudi, i ne samo mladi, Hrvati, mada ne i isključivo samo oni, mogu opušteno u prijateljskoj atmosferi predstaviti u procesu traženja radnog angažmana.

Glasnik: *Kakva je suradnja sa Privrednom komorom Crne Gore i da li je bilo ili će biti nekih zajedničkih aktivnosti?*

Pinjatić: HGK kao kuća, pa samim tim i ovo Predstavništvo, Privrednu komoru Crne Gore percipira kao svog strateškog partnera. PKCG kompatibilan je sustav HGK-u koji se u svom radu susreće s pretežno istim problemima i poteškoćama. Što se tiče suradnje sa PKCG-om u protekle dvije godine, ova je na vrlo visokoj razini i kao takva je samo nastavak više nego korektnih odnosa koje su ove dvije institucije njegovale u periodu koji je prethodio otvaranju ovog Predstavništva. Što se mog osobnog doživljaja tiče, vezano za komunikaciju sa PKCG-om, smatram se slobodnim okarakterizirati ga prijateljskim.

Glasnik: *Da li je po Vašem mišljenju Predsjedništvo opravdalo očekivanja Vaše centrale, privrednih subjekata i Vas lično?*

Pinjatić: Suradnja s hrvatskim udrugama u Boki je, rekao bih, intezivna i plod je dva dominantna čimbenika. Prvi je činjenica da mene, kao Hrvata, prirodno interesira sve ono što pripadnicima hrvatskog korpusa može omogućiti bolji standard i razinu života te, sa druge strane, želja mojih pretpostavljenih da ova kuća u granicama realnog doprinese radu svih udruga. Osjećam potrebu ovom prigodom naglasiti želje i iskrenu naklonost ka ovoj tematici predsjednika HGK g. **Nadana Vidoševića**. Tome svjedoče brojne donacije u proteklom periodu. Što se tiče perspektive komunikacije između hrvatskih udruga u Boki i Pred-

stavništva HGK-a, nju je moguće diferencirati u dva pravca. Prvi, poslovni, uokviren je našom posredničkom ulogom koja se karakterizira informiranjem o potencijalima privredne suradnje sa Hrvatskom, kako za one Hrvate koji u tome vide priliku za svoj radni angažman, tako i za one koji putem svojih poduzeća žele biti njenim aktivnim sudionicima. Drugi je kulturnog karaktera i lociran je u sferi donatorskog karaktera, međutim, u granicama realno mogućeg.

Glasnik: *Kakva su očekivanja glede dalje suradnje gospodarskih subjekata Hrvatske i Crne Gore?*

Pinjatić: Što se tiče očekivanja ljudi koji vode ovu kuću nisam u mogućnosti iznositi njihove obzervacije. Međutim, cijenim da su one pozitivne s obzirom na njihovo iskazano povjerenje u rukovođenju ovim projektom. Gospodarske subjekte odnosno korisnike naših usluga morali biste izravno zamoliti za mišljenje o ovoj problematici. Ipak, veoma korektni odnosi u našoj svakodnevnoj komunikaciji svjedoče o određenom stupnju pozitivnih impresija naših korisnika. Imajući u vidu ambijent i okruženje, te objektivne mogućnosti ovog Predstavništva, protekle dvije godine su ispunile moja očekivanja. Naravno, ne u apsolutnoj dimenziji, ostavljajući na taj način potrebu daljnjeg usavršavanja i boljih rezultata.

Glasnik: *Kakve planove imate u ovoj godini?*

Pinjatić: U prvom redu to je održavanje kontinuiteta rada. Tu podrazumijevam naše tri osnovne funkcije: informativnu, logističku i posredničku. Uspjeh i rezultati ovog Predstavništva uvelike zavise od kontinuiteta u njegovom radu te je to i naš prioritet. Svi ostali projekti deriviraju iz tog kontinuiteta i njegova su nadgradnja. Već sad iz ove perspektive, na osnovu raspoloživih informacija, mogu potvrditi da će ova godina biti, što se projekata tiče, vrlo intezivna.

U povodu Dana Isusovog rođenja

OTKAD I OTKUD 25. PROSINAC

Na Božić, 25. prosinca, kršćani se sjećaju rođena Isusa Krista i slave Boga „koji posla svoga Sina, rođena od žene“ (Gal 4,4). Dan Isusovog rođenja, kao ni mnogih drugih ljudi staroga vijeka, nije poznat. Stoga je 25. prosinac samo dan kada se slavi Isusovo rođenje.

Prema najstarijim podacima (3. stoljeće), Božić se slavio u proljeće. Ako je prvi dan stvaranja svijeta bio na dan prolijetne ravnodnevnicе 25. ožujka, kako su tada neki mislili, onda četvrti dan, 28. ožujak, kada je stvoreno sunce, treba slaviti kao dan Kristovog rođenja, jer je on „Sunce Pravde“ (Mal 3,20; Vlg 4,2). Negdje se Isusovo rođenje slavilo zajedno s poklonom tri kralja, Isusovim krštenjem u Jor-

danu i svadbom u Kani, kao blagdan Bogojavljenja.

Prema starim spisima, u Rimu se 336. i 354. godine Isusovo rođenje slavilo 25. prosinca, ne kao historijski dan njegovog rođenja, već kao liturgijski dan. Zašto 25. prosinac?

KULT BOGA SUNCA

Paganski Rim osvajanjem svijeta uzimao je i prisvajao što mu se sviđjelo. Pa i kult boga sunca iz raznih religija: Mitru, indoiransko

božanstvo sunca i svjetlosti, Apolona, grčkog boga svjetla i sunca. I sirijski i egipatski kult Sunca imali su udjela u rimskim svečanostima. Grčki bog Helij u Rimu je prozvan Sol invictus.

„Rođenje nepobjedivog Sunca“ – „Natalis Solis Invicti“ – slavilo se 25. prosinca. Car Aurelijan (270.–275.) sagradio mu je 270. g. hram, a 275. godine proglasio je 25. prosinac državnim blagdanom. Poku-

šao je odobrovoljiti vojnike, izrazite štovatelje ovog božadašnjeg. Nije uspio, srušili su ga te iste godine.

Nakon Milanskog edikta 313. godine kršćanstvo se naglo počelo širiti. Novi kršćani nisu odmah zaboravili niti se odrekli svojih dotadašnjih običaja i navika, pa ni dugogodišnjeg kulta sunca. Rimska Crkva, držeći se Isusovih riječi „Ja sam svjetlo svijeta“ (Iv 8,12), počela je 25. prosinac slaviti Kristovo rođenje. Jer je On „Sunce koje nas je pohodilo s visine“ (Lk 1,78) i „Svjetlo koje rasvjetljuje pogane“ (Lk 2,32). I kao što je svjetlost i toplina vidljivog sunca, izvor ovozemnog života, tako je Isus Krist davatelj vječnog života.

I židovski blagdan Hanuke, Posvećenje hrama, slavio se i slavi 25. dana mjeseca Kisleva (studeni/prosinac), a obilježava se paljenjem svjetla. Na taj je dan i Isus bio u hramu: „Tada se slavila svetkovina Posvećenja hrama. Bila je zima“ (Iv 10,22). Tijekom IV. i početkom V. stoljeća 25. prosinac prihvaćen je kako na Zapadu tako i na Istoku: u Antiohiji 375, Aleksandriji 430. godine kao dan Isusovog rođenja.

ULOGA OPATA DIONIZIJA

Godinu Isusovog rođenja, koju i danas stavljamo kao datum, unio je u kalendar opat Dionizije Mali (470.–550.). On je na zahtjev pape Ivana I. (523.–526.) uskladio rimski i aleksandrijski način određivanja kada treba slaviti Uskrs.

Po njegovom računu Isus se rodio 25. XII. 753. godine od osnutka grada Rima. To je prva godina „Prije Krista“. A sljedeća, 754. godina, prva je godina od rođenja, odnosno od Utjelovljenja Kristova (25. III.), i prva godina „poslije Krista“.

Ova, „kršćanska era“ ili „nova era“ postepeno je prihvaćena. Kada su se prema njoj uskladile godine vladanja pojedinih vladara i protekla zbivanja, ustanovila su se i pogrešna datiranja. Opatu Dioniziju promaklo je nekoliko godina,

što on za svog vremena nije mogao ustanoviti. No, on nije unio nultu godinu za Isusovo rođenje, pa se i godina u kojoj se rodio računa „prije Krista“.

U Bibliji koja ima priložen komentar, teološkim spisima i enciklopedijama stoji da se Isus rodio 6. i 7. godine „prije nove ere“.

„Isus se rodio u dane kralja Heroda“, čitamo u Evanđelju (Lk 1,5). Saznavši da se rodio „novi kralj“, Herod je naredio „da se u Betlehemu i njegovoj okolici pobijaju sva muška djeca od dvije godine pa naniže, prema vremenu za koje se pomno raspitao u maga“

(Mt 2,1-16). Herod je vladao od 37. do 4. godine

stare ere. Prema tome, Isus se rodio godinu i po, ako ne i dvije, prije Herodove smrti, tvrde poznavatelji Sv. Pisma i povjesti.

Znao je Dionizije sve što piše u evanđelju. Znao je i da je Ivan Krstitelj počeo propovijedati „petnaeste godine cara Tiberija“ (14-37); i da je „Isusu kad je nastupio bilo oko 30 godina“ (Lk 3,1.23). On je od toga pošao, ali nije istraživao godinu Isusovog rođenja, već kada treba slaviti Uskrs. A to je ovisilo – koliko je dugo Isus javno djelovao i kada je umro. Da li uoči Pashe 8. IV. 30. godine, što je prihvatljivije, ili 33. kada je Pasha bila 4. IV., za koju se, izgleda, Dionizije odlučio i prema njoj zaključio godinu rođenja.

ZVIJEZDA ISUSOVA

O „zvijezdi Isusovoj“ i svijetlu koje se javilo, kada se Isus rodio, postoje razna tumačenja. Da li je ta „zvijezda repatica“ komet Halley-a Edmond (1656.–1742.), koji se povremeno

može vidjeti, ili je to neka druga svjetlost? Astronom i matematičar Johannes Kepler (1571.–1630.) izračunao je da su se 7. g. prije nove ere Jupiter i Saturn našli u sazvežđu Ribe u istoj ravni sa Zemljom i Suncem (konjunkcija) pa su izgledali kao jedna sjajna zvijezda. Koncem XX. st. i Michael R. Molnar tvrdi da je zvijezda iz Matejevog evanđelja svjetlost koja je nastala kad su se Jupiter, Saturn, Sunce i Mjesec našli u istom pravcu prema Zemlji u sazvežđu Ovna. A to je bilo 7. IV. 6. godine prije nove ere, kako je zabilježeno na jednom od rimskih novčića.

Istraživač Mark Kidger tvrdi da je ta zvijezda bila supernova koja se javila krajem ožujka i početkom travnja 5. godina prije nove ere.

Ovakva i slična astrološka tumačenja, ako se i čine vjerojatna, da li su točna? Ako su magi vidjeli takvu svjetlu zvijezdu, kako da je nije vidio narod u Jeruzalemu? Zvijezdano nebo za ljude dalekog Istoka bio je izvor mnogih saznanja i predviđanja. Pojedine zvijezde predstavljale su kraljeve određenog područja, a njihov položaj s drugim zvijezdama nagoviještalo buduće događaje. U XX. stoljeću pronađeni su dokumenti iz antičke astološke škole u Siparu u Babilonu. Oni detaljno prikazuju konjunkciju Jupitera i Saturna u 7. g. prije nove ere, čitali smo u novinama osamdesetih godina prošlog stoljeća. Da li su takva tumačenja samo bespotrebna opterećivanja evandeoskog teksta? Kako su magi s Istoka zaključili da su „vidjeli zvijezdu novorođenog židovskog jaslvice kralja, te su došli pokloniti mu se“ (Mt 2,2), ne znamo. Ali znamo da se Bog pojavljuje i kao Prosvjetljenje. Ako je Bog pastire podstaknuo neobič-

nim svjetlom koje za druge ništa nije značilo, prosvjetlio je i vodio mudre ljude dalekog Istoka do Isusa. I „Šimun potaknut od Duha Svetoga dođe u hram upravo kad su nosili Isusa...“ (Lk 2,27). I na Jordanu iznad Krista pojavilo se Svjetlo – Duh Božji koji druge prosvjetljuje.

PREPLITANJE RELIGIJA

Kolikogod su tadašnje kulture bile različite i udaljene, nisu bile posve zatvorene cjeline. Mudri pojedinci iz drugih sredina poznavali su neke zapise i svete spise drugih naroda. Zanimalo ih je što drugi znaju, vjeruju, očekuju...

U drevnim religijama ima dosta sličnih pojava i učenja. Postoje sličnosti koje su iz jedne religije prešle u drugu, a neke sličnosti ukazuju na zajednički izvor. Poneko predbacuje kršćanima kako je Marija s Isusom na rukama plagijat. Jer i egipatska boginja Izida drži boga Horusa na grudima, a sunce joj na glavi između dva roga. Ponegdje se spominje i djevičansko začecje i rođenje. A Hinduizam govori o deset avatara, Božjih dolazaka na svijet... Razumljive su sličnosti između pojedinih drevnih i velikih religija. Svaka religija govori o jednom ili više bogova, drugom svijetu, čovjekovoj grešnosti, spasenju.

Religija je više, a jedan je Bog – Stvoritelj svih ljudi. On želi da se svi ljudi spase. Njegovo iskonsko obećanje o dolasku Spasitelja na svijet sačuvano je u narodu koji je štovao jednog Boga. To je obećanje po prorocima ponavljao i dopunio gdje će, po kome, kada i kako će doći Spasitelj.

Ta su proročanstva usmenim prenošenjem dopirala do raznih ljudi i krajeva. Došla su i do štovatelja više bogova. Oni su ih tumačili na svoj način: kako su se već dogodila nekom bliskom ili daljem srodniku glavnog božanstva, a ne da će se tek dogoditi.

(Preuzeto iz tjednika „Hrvatska riječ“, prosinac 2004.)

Antun Kolarević

Božić svečano obilježen u svim mjestima Kotorske biskupije i Barske nadbiskupije

RASPJEVANI BOŽIĆNI BLAGDANI

Prosinac je planetarno u znaku Božića, bez obzira religiozne sisteme koji na određenim djelovima planeta nisu kršćanski. Božić je postao na neki način civilizacijska tekovina. To vrijedi i za raskošni folklor koji ga prati, počevši od božićne jelke i ukrasa, preko božićnih muzičkih hitova, sve do bezbroj specijaliteta koji su prisutni na našim trpezama. Slatke i milozvučne blagdanske riječi, iskazi želja za vlastitom i tuđom srećom, za mirom u valstitoj i tuđim dušama, obiljem zdravlja, blagostanja i napretka, uobičajne su poruke u ljudskim komunikacijama.

Diljem Crne Gore u svim župama kotorske biskupije: Herceg-Novi, Perast, Dobrota, Kotor, Škaljari, Muo, Prčanj, Stoliv, Lepetane, Donja Lastva, Tivat, Bogdašići, Budva, Petrovac, Sutomore i Barske nadbiskupije: Bar, Šestani, Zupci, Sušanj, Cetinje, Podgorica i Tuzi, održana su božićna misna slavlja, a na badnji dan u većini župa i ponoćka.

Katedrala sv. Tripuna je tradicionalno na ponoćku mjesto gdje se okupe vjernici, ne samo iz Kotora i ne samo katoličke vjere. Misno slavlje je predvodio kotorski biskup Msgr. **Ilija Janjić** uz učešće pjevačkog zbora Katedrale. On je vjernicima između ostalog poručio: „...budimo svjesni da je Isus u Betlehemu postao naš Emanuel – Bog s nama. O Emanuele, pomози nam da nam duša bude čista, da nam duša bude okrenuta prema moralnim i duhovnim vrednotama, da nam duša odiše svježinom Božijeg Duha, da nam u duši bude trajan mir, da nam duša osjeti djelić svjetla sa visine, da nam duša cvjeta u ljubavi, da nam duša cvjeta u pažnji prema bližnjemu, da nam duša bude bogata Bogom, da nam duša pjeva. Zapravo, da nam život bude pjesma, da nam život bude oda Bogu i da bi tako nakon ovozemaljskog ispunjenog i osmišljenog života slavili vječni Božić u božjem kraljevstvu“.

Ova godina će se pamtititi po velikom broju održanih koncerata posvećenih Božiću. Prvi koncert je održan u

katedrali sv. Tripuna 17. studenog 2004. Prepuna je Katedrala dugotrajnim aplauzima pozdravila izvođače, sastav „Vokalisti Salone“ iz Solina.

Istog dana u Baru je održan Božićni koncert mješovitog dječjeg zbora „Srdelice“ iz Splita. Preko 550 žitelja Bara napustilo je veliku dvoranu kulture oduševljeni nastupom malih „slavujka“ iz Splita.

Narednog dana, 18. studenog, u Tivtu je ponovljen koncert „Srdelice“ u Centru za kulturu uz skroman posjet. Sudionike su pozdravili prigodnom riječju polaznici dopunske hrvatske škole iz Tivta. U prepunoj katedrali sv. Tripuna 19. studenog žitelji Kotora i okolnih mjesta srdačno su pozdravili „Srdelice“. Kada vam dođu djeca iz druge države, naše matične države, da vam u prohladnoj i kišovitoj noći unesu toplinu u vašu dušu i vaš dom, i poklone vam maslinovu grančicu mira, onda nitko ne može ostati ravnodušan.

Djecu su pozdravili vršnjaci – polaznici dopunske nastave hrvatskog jezika iz Kotora i u ime organizatora – HGDCG, podarili im prigodne poklone. Suorganizator ovih koncerata je bila HMI – Podrznica Split, a sponzori Poglavarstvo grada Splita i INA Crna Gora.

Povodom božićnih i novogodišnjih blagdana u Kulturnom centru Kotor, 21. prosinca, održan je koncert limene glazbe iz Kotora. Na repertoaru su bile i božićne skladbe, a za kraj su odsvirani Radetzky marš i kolo Bokeljske mornarice.

Sastav „Vokalisti Salone“ iz Solina

„Srdelice“ i voditelj Škaro

Kristina, Anita, Ema i Tripo

Klapa „Vela Luka“ u crkvi sv. Roka

U katedrali sv. Tripuna 26. prosinca, božićni koncert je održao katedralni zbor sv. Tripuna. Istog dana klapa „Vela Luka“ je održala božićni koncert u crkvi sv. Ivana u Budvi. Dan kasnije je održala koncert u crkvi sv. Nikole u Perastu i crkvi sv. Roka u Donjoj Lastvi. Prvi put je klapa „Vela Luka“ gostovala u Kotoru u veljači 2003. god. u organizaciju HGDCG-a i oduševila sve one koji su prisustvovali obnovljenoj tripundanskoj večeri.

Mješoviti zbor sv. Mateja je održao svoj božićni koncert u crkvi sv. Roka 29. prosinca.

Za vrijeme održavanja svih ovih koncerata, crkve i dvorane bile su prepune žitelja bokeljskih mjesta. Božić je uistinu bio raspjevan, pjesme i glazbe bilo je za svačiji ukus. Duše svih prisutnih ispunjene su ljubav-

lju i toplinom.

Gašiju i **Janjiću**, sveštenstvu i građanima katoličke vjeroispovjesti, Božić je čestitao **Ranko Krivokapić**, predsjednik Skupštine RCG. „Božić Vam uvijek donese spokoj, povrti vjeru u ljude i njihove vrijednosti. Ovaj sveti hrišćanski blagdan provedite u vjeri i nadi za bolje sutra Vaših najbližih i svih ljudi dobre volje. Neka i ovaj Božić unese nadu u Vaše domove“ navodi se, između ostalog, u čestitki Krivokapića.

Katoličkim velikodostojnicima i vjernicima čestitke su uputili predsjednik Državne zajednice SiCG **Svetozar Marović**, crnogorski premijer **Milo Đukanović**, ministar za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa **Gzim Hajdinaga** i čelnici svih političkih stranaka u Crnoj Gori.

Tripo Schubert

MIR I SREĆA SVIM GRAĐANIMA

Predsjednik Crne Gore **Filip Vujanović** uputio je božićnu čestitku nadbiskupu Barskom i Primasu srpskom **Zefu Gašiju** i kotorskom biskupu **Iliji Janjiću**, svećenstvu i svim katoličkim vjernicima u Crnoj Gori.

„Praznik uvažavanja i razumijevanja ns podsjeća da moramo sačuvati i dalje širiti toleranciju i kvalitetan suživot građana Crne Gore, da razlike nesmiju biti povod da se ljudi dijele već bogatstvo koje spaja. Neka ovaj veliki praznik bude prilika za afirmaciju poštovanja vjerskih, nacionalnih i drugih razlika što je dobra tradicije u Crnoj Gori. Želim spokojstvo i sreću građanima naše države, uz poziv da i ovaj veliki katolički praznik bude još jedan povod koji će nas povezivati u naporu da svima bude bolje“ – kaže se u čestitki Vujanovića.

BOŽIĆNE JASLICE

ZAČETAK JASLICA

Prema jednoj legendi začetnik jasllica je sv. **Franjo Asiški**, osnivač franjevačkog reda. U njegovom životopisu stoji da je 1223. god. sa svojom subraćom, živopisno slavio ponoćku u šumskoj pećini kod Greccia. Do oltara je postavio jaslce sa slamom i uz njih privezao živoga magarca i vola. Franjo je prilikom bogoslužja zanosno govorio (nije služio misu, jer nije bio svećenik, nego samo đakon), a legenda dodaje kako mu se ukazalo djete, Isus, pomilovalo ga po obrazu i nestalo. Tako kaže legenda, a jasllice pravi korjen vuku iz molitvenih razmišljanja i meditacija kršćana srednjega vijeka kada su se nastojali osobito za vrijeme Božića, oživjeti događaji iz Isusovog života. Svi žitelji meditacije svjetovali su pobožnim dušama da si što življe prestave Bethlehemsku štalicu (ili „špilju“) i sve što se u njoj događalo.

RAZVOJNI PUT JASLICA

Ono što danas nazivamo jasllicama pojavilo se u drugoj polovici XVI. stoljeća. A protagonisti i promicatelji toga su – redovnici Isusovci. Oni su postavili jasllice kakve jasllice mi danas poznajemo 1560. god. u svom kolegiju u Coimabri (Portugal), a prve jasllice u crkvi načinili su 1562. u Pragu. Njihov vrhovni poglavar (general), **Claudio Acquaviva** izdaje 1591. službeno dopuštenje da se mogu podizati jasllice u Isusovačkim kolegijima i crkvama. Njih su zatim slijedili Franjevci, Dominikanci, Augustinci... i mnogi drugi. Tako je put bio utr.

JASLICE U NAŠIM KRAJEVIMA

Početkom XVII. stoljeća jasllice su već vrlo raširene i u našim krajevima. Posebno se u XVIII. stoljeću u vrijeme nemirnog i raskošnog rokoka, po crkvama i raskošnim dvorovima prave jasllice od vrlo vrijednih porculanskih minijatura do onih u naranjnoj veličini. U toj umješnosti i umjetnosti prednjači Italija (Napulj, Genova, Sicilija).

Sjećanje na najljepšu crkvenu i pučku svečanost koja se slavila u Kotoru, pa i šire, prije više od 100 godina

SVETI TRIPUN – BOKA NA NOGAMA

Vjerojatno nema u svijetu crkvene svečanosti koja bi nadmašila kotorsku svečanost Sv. Tripuna u sjaju i osloncu na povijesnu prošlost. Dalmacija u kojoj se crkvene svečanosti općenito slave s velikim sjajem, nema ništa slično. Svečanost sv. Vlaha u Dubrovniku doduše, vrlo je lijepa, ali traje samo jedan dan. Proslavu blagdana kotorskog patrona sv. Tripuna preuzela je u svoje ruke bratovština mornara polovicom XVI. stoljeća.

Kotorani i Bokelji slave svog patrona sv. Tripuna svake godine 3. veljače kada i Dubrovčani svoga zaštitnika sv. Vlaha. Ta velika crkvena svečanost odvijala se u Kotoru sve od vremena

rice iz 1934. god. stoji: „Svečanosti prigodom proslave Sv. Tripuna počinju dne 27. januara svake godine sa ‘Pohvalom’ malog admirala“.

Čl. 8. glasi: „Admiral Bokeljske mornarice pozivlje pravovremenim pozivom sve časnike Mornarice, da prisustvuju ‘Pohvalama’ i nošnji sa oružjem. Časnici moraju biti poredani za počasnom klupom, na tradicionalnom mjestu, nasred trga Sv. Tripuna. Isto tako Admiral pozivlje crkvene, vojničke i civilne vlasti, načelnika grada, načelnike Bokokotorskih općina, biskupa, načelnika sreza, i komandanta Mjesta posebnim pozivom da izvole osobno prisustvovati Pohvalama“.

Pohvale izriče mali admiral, dječak star 8–12 godina, odjeven u nošnju Bokeljske mornarice bez puške i to sa terase katedrale Sv. Tripuna, dne 27. siječnja svake godine, i u podne, kad sa zvonika stolne crkve otkuca 12 sati.

Pred mnoštvom građana okupljenih na Trgu pred Katedralom i u nazočnost časnika Mornarice (u nošnji i sa starodrevnim oružjem) i pred predstavnicima klera, vojnih i civilnih vlasti grada i bokeljskih općina, dječak recitira „Pohvale“ (popularno: lode) kojima poziva građane na sudjelovanje u proslavi. Pohvale glase:

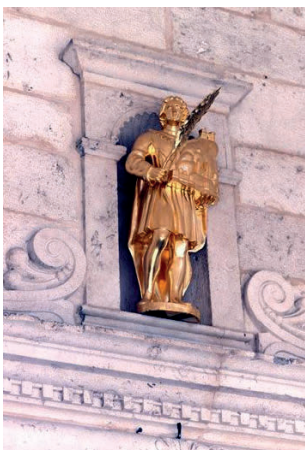
„Godišnje ponovljenje svečanosti koju smo pripremili da svjetujemo, dočim oživljuje u nama najmilije bogoštovne uspomene, opominje nas na sjajna djela naših praotaca, koji pod okriljem onoga Čudotvorca čije

svete moći Kotor poštuje, postadoše zaslužni za vjeru i za domovinu, a nama ostaviste baštinstvo slavno, nama, koji smo njihovi nasljednici velesretni.

Nuder dakle građani, nek se i ove godine proslavi

liko je do sada minulo trenutaka godimice razvija slavodobitni ovaj stijeg, a sveder u slozi, sreći i ljubavi.“

Mašući iznad glave svojom kapom, kliče: Slava! Slava! Slava!

Zlatni kip Sv. Tripuna iznad ulaza u Katedralu

dolaska Svečevih moći u Kotor 809. goidne s velikim slavljem, a od polovice 16. stoljeća uz brigu i sudjelovanje Bokeljske mornarice, tradicionalne ustanove pomoraca Boke. Sudjelovanje Mornarice davalo je toj najvećoj bokelj-skoj svetkovini posebnu draž i sjaj, pa je Tripundan bez sumnje bila najljepša crkvena i pučka svečanost u cijeloj Dalmaciji. Zbog toga, stari Bokelji ne mogu ga zamisliti bez Bokeljske mornarice koju su predstavljali stanovnici Kotora, Špiljara, Dobrote, Mua, Prčanja, Stoliva, Lastve, Tivta, Krašića i Herceg-Novog.

„Pohvale“ malog admirala (Lode)

U čl. 7. Statuta Plemenitog tijela Bokeljske morna-

Mali admiral Heliodor Prelesnik izgovara lode (1925.)

predajnim sjajem i običajnim obredima toli ugodna svečanost, a budi nam svima poticalom isti onaj Svetac kojino je njezin uzrok poglaviti.

Neka se time iskaže najprije slava Bogu velikomu, te poklon i štovanje slavnog Djevici Mariji i poglavito me mučeniku Isukrstovu, svetome Tripunu.

Ej dopusti, velji Bože, nek se za tolik niz stoljeća ko-

Pri kraju „Pohvala“ po- diže se na terasi crkve stijeg sv. Tripuna uz zvonjavu zvona i pucnjavu maškula. Ta zastava na bijelom polju prikazuje svetog Tripuna koji u ruci drži grad Kotor.

Nakon što je mali admiral, simbol budućih pokoljenja, izrekao „Pohvale“, prilazi mu adutant Mornarice i prati ga do trijema stolne crkve. Tu se zaustavlja, a gradska glazba za-

svira Svečevo kolo. Nakon odsviranog kola admiral Mornarice prilazi malom admiralu, čestita mu na izrečenim pohvalama i poljubi ga. Zatim obojica idu k uzvanicima i pozovu ih na čašćenje u prostorije Bokeljske mornarice (nekada u „Hrvatskom domu“) koje se nalaze na istom trgu. Admiral tu pozdravlja nazočne, drži zdravicu u čast državnog poglavara i Mornarice i upućuje pozdravni brzoglav Mornarice državnog poglavaru, a glazba svira himnu. Time je najava svečanosti završena.

Tripundanske svetkovine prije sto godina

Kako se svječanost odvijala pred 100 godina (a tako je približno bilo sve do početka drugog svjetskog rata) opisao je Bečanin **Franz Thiard de Laforest** u knjižici „Die Bocche di Cattaro“ tiskanoj na njemačkom jeziku 1898. godine. U prijevodu tamo čitamo:

„Na Sviječnicu 2. veljače. Predsvečanost počinje 2. veljače. Ujutro se jedan odred Mornarice, u nošnji i pod oružjem, upućuje k prostoriji koja se nalazi kao prizemnica u blizini katedrale nad kojom je tabla s natpisom „Bokeljska mornarica“, a služi kao stražarnica. Pored ulaza postavljena su dva stalka za puške Mornarice. Ima ih prekrasnih, a naslijeđe su obitelji iz generacije u generaciju.

Na kundacima mozaički su uloženi komadići sedefa.

Izrada takvih pušaka zahtijeva mnogo vremena i strpljenja, pa se danas više ne izrađuju. Nošnja Mornarice, koja se može vidjeti samo za vrijeme ove svečanosti, najelegantnija je i najukusnija od svih nošnji Dalmacije. (Izostavljamo detaljan opis nošnje mornara, časnika, majora i admiral, prim. aut.). Na prozorima crkvenih zvonika istaknute su zastave i s njih je do susjednih kuća rastegnuto uže na kome lepršaju svakojake zastavice. Većina stanovnika na trgu ukrašuju svoje prozore šarenim suknima ili sagovima, a navečer ih osvjetljavaju. Oko 10 sati Mornarica, praćena glazbom, stupa do zgrade Kotorskog poglavarstva gdje od kotarskog poglavara preuzima državnu zastavu uz zvuke narodne himne i ispaljivanje plotuna. Na isti način preuzima zastavu sv. Tripuna od Općine iz ruku općinskog načelnika. U 11 sati Mornarica ispaljuje tri salve pred katedralom dok glazba svira carsku himnu, a zatim kreće u crkvu sv. Tripuna da prisustvuje misi za prosperitet svečanosti. Pri Gloriji, Evanđelju i Pretvorbi mornari ispaljuju salvu. U 3 sata poslije podne Mornarica prati procesiju koja prenosi relikvije iz crkve sv. Josipa u katedralu. Relikvije su dijelovi kostiju raznih svetaca u srebrnim posudama oblika nogu i ruku. U 4 sata slijedi ples mornara (Kolo) pred katedralom u nazočnosti biskupa koji ih prije po-

O SVETOM TRIPUNU

Sveti Tripun je kršćanski mučenik iz Male Azije koji se već kao dječak proćuo čudesima. Pogubljen je 250. godine u Niceji, u 18. godini života, nakon svirepog mučenja, po rimskom namjesniku Akvilinu, za vladavine strastvenog progonitelja kršćana rimskog cara Decija jer se nije htio odreći kršćanstva. Jedna verzija legende kaže da su svečeve moći Kotorani otkupili 809. godine od nekih mletačkih trgovaca za 200 rimskih solada, te da su daljnjih 100 solada dali za krunu posutu draguljima što je resila kovčeg u kome su moći počivale. Naime, mletačka galija koja je prevozila svečeve moći iz Male Azije u Mletke zapala je pred Bokom u strašnu oluju, pa je bila prisiljena zakloniti se u Bokeljski zaljev, i to u Porto Rose (nasuprot današnjem Herceg-Novom) da sačeka pogodno vrijeme za nastavak putovanja. Kotorani saznaše za dragocjeni teret koji krije mletački brod, a neobično dugo trajanje nevremena protumače kao volju Sveca da ostane u Boki. Moći sv. Tripuna u svečanoj su procesiji unesene u Kotor i privremeno položene u crkvu sv. Nikole, da bi uskoro bogati kotorski patricij Andrija Saracenis (Zaratinis – Zadrani?) sagradio novu crkvu na čast Svecu koji je postao pokrovitelj grada, Kotorske biskupije i bratovštine mornara. Bizantski car i povjesničar Konstantin Porfirogenet navodi da je ta crkva bila okruglog oblika. Važno je naglasiti da je sv. Tripun nadaleko proslavljeni kršćanski mučenik iz polovice 3. stoljeća, tj. iz vremena mnogo prije crkvenog raskola u 11. stoljeću (1054. godine), te da ga, bez obzira na to što mu je posvećena katolička crkva, u svom kalendaru imaju i pravoslavci. Zbog toga je ime Trifun (lat. Tryphon, tal. Trifone) i prezime Trifunović dosta rašireno u Srbiji. Zbog istog razloga razumljivo je da su u svečanosti gradskog patrona Kotora nekad sudjelovali i pravoslavni Bokelji.

Procesija 1925. godine

četka plesa blagoslovi. Plešači se postave u krug, povezuju ruke bijelim rupčićima te plešu starodrevno Kolo. Pleše se uz originalnu glazbu koja počinje laganim ritmom, postaje sve brža, a na koncu završava vrlo brzim tempom. Nakon otplesanog Kola služi se u crkvi večernja u kojoj ugledni građani kade moći pred glavnim oltarom. Toga dana priređuje se u podne objed za siromahe u dvorištu biskupskog dvora na trošak Mornarice. To je spomen na stara vremena kada su rektor, biskup, sudac, a često i časnici Mornarice davali u svojim kućama javne ručkove kojima je mogao svatko pristupiti.

3. veljače (glavna svečanost)

U 9 sati mornari iz grada, pod zapovjedništvom dru-

gog kapetana, izlaze na rivu da dočekaju svoje drugove iz vanjskih općina, pa se zajedno vraćaju u grad. U 10 sati se izvodi Kolo pred crkvom iza koga slijedi pontifikalna misa u katedrali za vrijeme koje Mornarica, postrojena nasuprot crkvi, ispaljuje tri salve, a s rive odjekuju pucnji maškula dok glazba svira carevku. Iza mise slijedi velika procesija u kojoj sudjeluje biskup i cijeli kler.

Kroz gradske ulice nosi se kovčeg s relikvijama sveca. Procesija napreduje polagano, jer joj sa svih strana prilazi narod, probijajući se ispod kovčega da bi poljubio glavu sveca koju jedan svećenik nosi u pozlaćenoj srebrnoj posudi. U procesiji je i drugi manji kovčeg s drugim relikvijama u srebrnim posudama koje svećenici pružaju vjer-

nicima da ih ljube. Nakon završene procesije biksup blagoslivlja klečeće mnoštvo. Nakon toga je objed siromaha u općinskoj dvorani na trošak Općine. Poslijepodne vraćaju se relikvije u crkvu sv. Josipa, također uz asistenciju Mornarice. Svečanost završava navečer koncertom na trgu i vatrometom s terase katedrale.

Nenadmašna svečanost

Sljedeće nedjelje

Ujutro Mornarica prati svećenike koji slavnu glavu sv. Tripuna nose na ljubljene teškim bolesnicima, zatrovrenicima i drugim osobama koje to žele. U podne cijelo Plemenito tijelo Bokeljske mornarice sa svima časnicima prisustvuje misi u katedrali za zdravlje cara. U trenutku kada svećenik

priziva nebeski blagoslov na Njegovo Veličanstvo, šalje mu se brzovoj na sreću. Nakon mise slijedi banкет Mornarice, za njezine časnike i plesače Kiola na kome se drži zdravica Njegovu Veličanstvu i carskoj kući uz pucnjavu maškula na rivi. Poslijepodne Mornarica najsvečanije predaje obje zastave: Kotorskom poglavaru, odnosno Općini, a u 4 sata održava se na Trgu sv. Tripuna tombola u korist siromaha. Za vrijeme tombole i nakon nje svira glazba, a navečer se ponovno ispaljuje rakete i priređuje vatromet s crkvene terase.

S malim izmjenama, koje su nastale tijekom vremena, svečanost se održava približno jednako kao u staro doba samo što su prije tri

dana svetkovine slijedila jedan za drugim te što je ugašeno pravo pomilovanja. Prije je admiral Mornarice mogao tražiti oslobađanje utamničenih Bokelja, koje je mletački Senat svaki put odobrio. Deset puta, u godinama: 1554., 1767., 1769., 1770., 1771., 1772., 1777., 1780., 1796. i 1807. koristilo se ovo pravo i uhićeni su bili pušteni.

Vjerojatno nema u svijetu crkvene svečanosti koja bi nadmašila kotorsku svečanost sv. Tripuna u sjaju i osloncu na historijsku prošlost. Dalmacija, u kojoj se crkvene svečanosti općenito slave s velikim sjajem, nema ništa slično. Svečanost sv. Vlaha u Dubrovniku, doduše, vrlo je lijepa, ali traje samo jedan dan i daleko zaostaje za ktor-

skom svečanošću.

Pred nekoliko desetljeća svečanost je bila još veličanstvenija, jer su i pravoslavci u njoj sudjelovali i učešće pučanstva bilo je veće. Razilaženja koja su zbog stračarenja izbila između katolika i pravoslavnih, a koja su se sve više zaoštravala, imala su za posljedicu da su se pravoslavci udaljili od svečanosti i umjesto nje pred 47 godina uveli sečanost koju zovu „Trojčin dan“, a koja se održava 40 dana nakon pravoslavnog Uskrsa i traje samo jedan dan. I u toj svečanosti pojavljuje se neka vrsta mornarice koja je opremljena vrlo slično katoličkoj osim što časnik nosi kalpak umjesto šešira sa dva šiljka.

Heliodor Prelesnik, Split

Zanimljiva ispovijest Frana Gattina

MALI ADMIRALI U SPLITU

Obitelj Gattin iz Splita dala je tri mala admirala: Vjeko je bio mali admiral 1949., Frano čak tri puta zaredom (1951.–1953.), a Miće 1982. godine.

Upoznao sam dipl. ing. Frana Gattina na jednom Okruglom stolu, kojega su zajednički organizirali HGDCG i NVO Grupa ToD iz Splita, pod nazivom „Prekogranična suradnja“. Frano Gattin je prisustvovao kao biznismen suvlasnik poznate dalmatinske tvrtke SMS. Ispričao mi je veoma interesantnu priču o sebi i svojoj obitelji. Njegov djed Vjekoslav Gattin se sa obitelji (petoro djece, od kojih je najmlađa bila Cata Djušin-Ribar) doselio u Dobrotu iz Trogira kao Austrijski carinski činovnik 1898. god. i nastanio se u kući Dabinović gdje su ostali do 1917. god. U Dobroti su se još rodila tri sina, od kojih i njegov otac Mihovil rođen 1902. god. Oni su se 1918. god. preselili u Split jer je za vrijeme I Svjetskog rata kuća u Trogiru bila zapaljena. Otac je uvijek bio

povezan s rodnom Bokom kao i njegova sestra Cata Djušin-Ribar, koja je temeljem ljubavi prema Boki poklonila svojih 18 slika sa motivima Boke kotorskom muzeju. Njegov brat dipl. ing. Vjeko Gatin je bio Mali admiral 1949. godine

u Splitu. Frano Gattin je bio tri puta za redom Mali admiral u Splitu, 1951., 1952. i 1953. god. Njega i brata podučavao je lodama Đurko Radimiri. Sin njegovog brata Vijeka, Mice Gattin, rođen 1972. god, je također bio Mali admiral

1982. god. u Splitu.

Frano Gattin, sa suprugom, rođenom Stepinac i sa djecom živi u Beču od 1967. god. Gattin je potpredsjednik Austrisko-hrvatskog društva od osnutka 1989. god.

Tripo Schubert

Vjeko 1949.

Frano 1951., 1952., 1953.

Miće 1982.

U Kotoru održane tradicionalne višednevne svečanosti u čast Svetoga Tripuna

KOTORANI PROSLAVILI SVOG ZAŠTITNIKA

Višednevne svečanosti u čast Svetoga Tripuna, zaštitnika Kotora, završene su vanjskom proslavom u nedjelju 6.2.2005. godine. Kotor i Kotorska Biskupija proslavili su svoga zaštitnika po 1196. put. Prema arheološkim nalazima iz IX. stoljeća, istorijskim pisanim izvorima, među kojima je najstariji iz prve polovine 10. stoljeća, Kotor čuva i časti zemne ostatke sv. Tripuna od 13. siječnja 809. godine.

Po višestoljetnom običaju svečanosti su započele 13. siječnja kada je u kotorskoj katedrali peraški župnik i opat mons. **Srećko Majić** predvodio liturgijsko slavlje. Tradicija koja se 1432. spominje u dokumentima (kao stari običaj) govori da je upravo peraški opat (benediktinac) dopratio početkom IX. stoljeća otkupljene moći od Mlečana, do grada Kotora. Toga dana bokeljska mornarica obavlja izbor maloga admirala koji najviše svečanost sv. Tripuna.

Ove godine izabran je **Matija Milošević**, koji je prema višestoljetnoj tradiciji 27. siječnja sa lode katedrale izgovorio pohvale (lode) u čast sv. Tripuna. Sudjelovali su biskup kotorski mons. **Ilija Janjić** sa svećenstvom, Bokeljska mornarica, gradska glazba i brojni vjernici i pored kišnog vremena. Pomorski kapetan **Tripo Janković** uzdigao je tada slavni bijeli Tripunog stijeg koji je više od tisuću godina bio i zastava grada Kotora. Samom blagdanu 3. veljače prethodila je trodnevna duhovna priprava. Uoči samog blagdana 2. veljače svečanu jutranju svetu misu i blagoslov svijeća (kandelora) imao je kotorski biskup mons. Ilija Janjić, koji je istoga dana u 18 sati predvodio svečanu večernju koja je započela prenosom relikvija iz relikvijara kotorske katedrale. U prenosu su sudjelovali svećenici, bokeljska mornarica i 12 kadićelja svetih moći, 6 katolika i 6 pravoslavnih. Ve-

Mali admiral Matija Milošević

černja je odslužena prema životu iz martirologija sv. obredu iz XVI. stoljeća. Za Tripuna, po dva građana vrijeme pjevanja dijelova katolik i pravoslavac njihali

su viseće kadionice kojima su kadili moći sv. Tripuna i ostalih svetaca koje su bile položene na glavnom oltaru. Na sam blagdan sv. Tripuna koji se u Kotoru slavi 3. veljače, jutarnju svečanu svetu misu slavio je generalni vikar i župnik katedrale don **Anton Belan** uz suslavitelje don **Branka Sbutegu** i don **Anta Dragobratovića**. Propovijedao je don Branko Sbutega. Popodnevno slavlje je predvodio i propovijedao don **Pavao Medač**, župnik Mua. U subotu 5. veljače u katedrali je upriličen svečani koncert muškog vokalnog ansambla „Chorus Spalatensis“ iz Splita, koji je svojim skladnim izvođenjem oduševio brojno slušateljstvo. Vanjska proslava obavljena je u nedjelju 6. veljače.

Na glavnim gradskim vratima u 9:30 sati obavljen je doček mornara iz Tivta i Herceg-Novog i gradske glazbe iz Tivta koje je pozdravila kotorska limena glazba. U 10 sati na trgu pred katedralom Bokeljska mornarica je poslije biskupovog blagoslova plesala kolo u čast sv. Tripunu. Ovo kolo spada u srednjovjekovna katedralna obredna kola i jedino je sačuvano na istočnoj obali Jadrana. Postoje povijesni podaci da se slično kolo plesalo i u Dubrovniku. Svečanu pontifikalnu misu služio je mons. **Ante Ivas** biskup šibenski. Sudjelovali su nadbiskup-metropolit splitski mons. **Marin Barišić**, biskup dubrovački mons. **Želimir Puljić** i biskup mostarski mons. **Ratko**

Smotra Bokeljske mornarice

Zvaničnici na misi u katedrali

Perić, biskup domaćin, kao i brojni svećenici iz dubrovačke, mostarske i splitske

kotorski biskup je pozdravio sve prisutne. Šibenski biskup je u svojoj nadah-

Procesija starim gradom

nadbiskupije. Kardinal **Vinko Puljić**, nadbiskup-metropolita vrh bosanski, poslao je svoga delegata u osobi don **Franja Topića**. Prvi put svetu misu je prenosio Hrvatski katolički radio. Pjevao je crkveni pjevački zbor Sveti Tripun. Na početku liturgijskog slavlja

nutoj i pjesničkoj propovijedi govorio o ljepotama Boke koja je iznjedrila brojne svetačke likove koji trebaju biti uzor svakom čovjeku.

Na svetoj misi bili su prisutni hodočasnici iz kotorske, dubrovačke i splitske biskupije, kao i vjernici iz

Ove godine, **Božo Usanović** iz Prčanja, istaknuti član i povjerenik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore – Kotor, imao je čast da nastavi tradiciju svoje obitelji i da po prvi put nakon Drugog svjetskog rata, u procesiji u čast sv. Tripuna, nosi zastavu jednog hrvatskog kulturnog društva (prvi s desna na slici).

U prepunoj sali restorana „Ellas“

TRIPUNDANSKA VEČER

Do II. svjetskog rata u okviru Tripundanskih fešta u Kotoru se redovno organizirala „Tripundanska večer“ u sali kafane „Dojmi“. Tom prigodom igrala se tombola. Prisutne je zabavljao poznati glazbeni sastav „Kafana Dojmi“ (Antun Homen, klavir, Tripo Cuca, truba, Đorđe Usmijani, violina, Tripo Đurašević, kontrabas).

Hrvatsko građansko društvo je 2002. god. reafirmiralo nekada tradicionalnu Tripundansku večer i ove godine se po treći put održala u lijepom ambijentu i prepunoj sali restorana „Ellas“ u Dobroti u organizaciji kotorske podružnice HGDCG-a Kotor. Kao i svaki puta ovu manifestaciju je pratila kao pokrovitelj Hrvatska televizija i voditelj **Branko Uvodić**. Goste je zabavljao vokalno instrumentalni sastav „Kumpanji“ iz Blata na Korčuli pod vodstvom **Janeza Vlašića**. Sve prisutne je toplo pozdravila dr. **Edita Starović**, predsjednica Podružnice Kotor.

Dr. Edita Starović i Branko Uvodić

barske nadbiskupije. Nazočili su: potpredsjednik vlade Republike Crne Gore gospodin **Jusuf Kalamperović**, gradonačelnica Kotora gospođa **Marija Čatović**, Konzul Republike Hrvatske gospodin **Ivan Škarić**, gospođa **Ivana Sutlić-Perić**, predstavnik hrvatskog veleposlanika u Beogradu gospodina **Tončija Staničića**, admiral Bokeljske Mornarice dr. **Miloš Milošević** sa pratnjom, te predstavnici raznih udruga i kulturnih institucije.

Poslije svete mise ulicama drevnoga grada prošla je živopisna procesija u kojoj su nošene relikvije čuvane u skupocjenim srednjovjekovnim relikvijarima. Kotorski pravoslavni paroh

i arhijerejski namjesnik **Momčilo Krivokapić** sa svojim suradnicima na vratima crkve odao je počast svetim relikvijama, uz zvonjavu sabornog hrama sv. Nikole. Lijepi dan i suncem obasjana, snijegom pokrivena, okolna brda, doprinijeli su da ova tako slikovita proslava ostavi lijep utisak na sve prisutne.

Završna svečanost održana je u nedjelju, 13. veljače, kada je u katedrali u 11 sati služena svečana sveta misa, a skidanjem zastave s lođe katedrale u 12 sati, završene su ovogodišnje svečanosti u čast sv. Tripuna za koje je kroničar iz 18. stoljeća zapisao da spadaju u najljepše na Sredozemlju.

Don Antun Belan

Završilo se prvo polugodište nastave na hrvatskom jeziku u Kotoru i Tivtu ČETIRI MJESECA RADA PRVE ŠKOLE NA HRVATSKOM JEZIKU U CRNOJ GORI

18. rujan 2004. god. je povijesni trenutak za sve Hrvate u Crnoj Gori. Tog dana u organizaciji HGDCG otpočela je vaninstitucionalno dopunska nastava na hrvatskom jeziku za djecu niže i srednje škole. Na kraju prvog polugodišta, Maja Širola, prva učiteljica hrvatskog jezika na našim prostorima, iznosi svoje dojmove o radu ove prve hrvatske škole u Crnoj Gori.

Spliti slavuji, dječji zbor „Srdelice“ iz Splita, svojim su božićnim koncertom ujedno pozdravili kraj 1. polugodišta, prve Hrvatske škole u Crnoj Gori, u Boki Kotorskoj. Četiri mjeseca boravka i rada u Kotoru i Tivtu prošli su veoma brzo. Svaki mjesec donosio je nešto novo, nešto bolje, bio uspješniji od prethodnog i

televizija, radio, novine. Bili smo tog povijesnog dana, 18. rujna predstavljeni širom Lijepe naše i Crne Gore. Hrvatska društva, HGDCG Kotor, kao inicijator i organizator ove nastave i HKD „Napredak“ iz Tivta, dali su ključeve svojih prostorija gdje će učenicima približiti hrvatski jezik i književnost, prostor gdje će imati priliku

uži. Zainteresiranih učenika iz dana u dan sve je više. HGDCG obavještava Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa iz Hrvatske i Crne Gore o tekućoj problematici. Uskoro, nova adresa na kojoj se odvija hrvatska dopunska nastava je OŠ „Njegoš“ u Kotoru i „Drago Milović“ u Tivtu. Na korištenje smo dobili jednu učionicu u kojoj ima-

crtaju se simboli RH, a čuju se i zvuci „Lijepe naše“.

Ponosni i sretni, moji učenici imaju priliku na ovaj način očuvati identitet njegujući svoj materinji jezik – hrvatski jezik, stoljetnu kulturu, tradiciju i običaje. Jer, svi dobro znamo da je materinji jezik bogatstvo svakog naroda, a nestankom jezika nestaje i nacija.

Na satu hrvatskog u OŠ „Njegoš“ – Kotor

činio rad škole iz dana u dan kvalitetnijim.

18. rujna 2004. godine započinje sa radom prva hrvatska dopunska nastava. Nekoliko dana ranije, u Kotoru, a zatim u Tivtu, održan je sastanak s nekolici- nom roditelja budućih polaznika škole. Uslijedila je subota, dan važan za sve Hrvate na ovom prostoru, dan koji su pratili i mediji:

čuti za povijest hrvatskog naroda i kroz sadržaje zemljopisa upoznati ljepote kojima Hrvatska obiluje. Naravno, nezaobilazna je i bogata hrvatska kulturna baština.

Za početak, ukupan broj učenika u Kotoru i Tivtu iznosi četrdeset. Vrijeme prolazi, a prostor u kojemu se održava nastava, na ugodno iznenađenje, postaje sve

mo više prostora, školske stolice i klupe, ploču... sve što nam je nedostajalo u prostorijama hrvatskih društava. Mjesec je studeni, a učenika je blizu osamdeset! U učionicama je zavlada- la hrvatska riječ; čita se hrvatska poezija i proza, Zvonimir Balog i Vladimir Nazor više nisu nepoznati djeci. Pričamo o hrvatskom narodu i prvim vladarima,

Približava se kraj mjeseca prosinca. Igrokazom hrvatske spisateljice, Nade Ive- ljić „Božićno veselje“, Hrvatska škola najavljuje bo- žićne blagdane. Približava se kraj prvog polugodišta, božićni i novogodišnji blag- dani koje ćemo proslaviti i na kojima ćemo se odmo- riti. Pa, doviđenja do po- četka drugog polugodišta!

Učiteljica Maja Širola

Osvrt na statističke podatke o starosnoj dobi nacija u Crnoj Gori

HRVATI MEĐU DOBNO NAJSTARIJIM STANOVNIŠTVOM U CRNOJ GORI

Starosnoj dobi od 50 do 54 godine pripada 602 stanovnika Crne Gore hrvatske nacionalnosti, što je u apsolutnom iznosu najbrojnija pojedinačna kategorija stanovništva.

Nesporno je da su Hrvati jedna od najstarijih zajednica na prostoru Crne Gore, kao što je nesporno, nakon konačnih rezultata popisa stanovništva 2003. godine, da su po prosječnoj starosti od 45,0 godina, poslije Slovenaca (50,9 godina) i Njemaca (47,9 godina), najstariji stanovnici u Crnoj Gori. Prosječna starost stanovnika Crne Gore je 35,9 godina. Muškarci su u prosjeku mlađi (34,8 godina) od žena (37,0 godina).

Najmlađe stanovništvo u Crnoj Gori, sa prosjekom od 21,4 godine, čine Egipćani a zatim Romi, sa prosjekom od 21,5 godine.

Među hrvatskom populacijom žene su također u prosjeku starije od muškaraca. Prosječna starost žena iznosi 47,5 godina, a muškaraca 41,6 godina. U kategoriji od preko 65 godina starosti, žene participiraju sa 67%.

Starosnoj dobi od 50 do 54 godine pripada 602 pripadnika hrvatske nacionalnosti, što je u apsolutnom iznosu najbrojnija pojedinačna kategorija.

Starosnoj kategoriji od 0 do 25 godina pripada 1500 pripadnika hrvatske populacije ili 22,02 %, kategoriji između 25 do 65 godina starosti pripada 3932 stanovnika hrvatske nacional-

nosti, ili 57,73 %, a preko 65 godina starosti čini 1363 ili 20,02% Hrvata u Crnoj Gori. Za 16 ili 0,23% njih godine starosti nisu poznate.

Činjenica da je između dva popisa, 1991. i 2003. godine, broj Hrvata u Crnoj Gori povećan sa 6244 na 6811, ili za 9 %, u izvjesnoj mjeri ohrabruje, posebno ako se zna da je u prethodnoj popisnoj godini, 1991., iselilo preko 500 Hrvata iz Crne Gore. Za jednu malu etničku zajednicu kao što je hrvatska zajednica u Crnoj Gori, to je veoma mnogo. Ono što nas s pravom ohrabruje jesu dvije činjenice.

Prva je sadržana u tome, što je zabilježeni porast odraz ne samo prirodnog prirasta već i izjašnjavanja jednog broja ranije neopredijeljenih ili Jugoslovena, za pripadnike hrvatskog naroda.

Druga je što su gotovo izjednačene dvije starosne kategorije. Ona od 0 do 25 godina i ona iznad 65 godina starosti.

U nadi da više neće biti masovnog iseljavanja pripadnika hrvatske manjinske zajednice, a ni useljavanja, veliku odgovornost za opstanak ove zajednice preuzimaju na sebe njeni mlađi pripadnici.

Milenko Pasinović

U povodu 100. obljetnice rođenja znamenitog akademika, u Zagrebu predstavljen drugi dio knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“

DOAJEN POMORSKOG PRAVA

Vladislav Brajković je bio, a to će i ostati, prijatelj po rođenju, virtuoz po talentu, pomorac po osjećajima, gospodar po odgoju, stručnjak po pouzdanosti, pravnik po zanimanju, znanstvenik po akribiji, intelektualac po slobodoumlju, majstor po iskustvu, profesor po vokaciji, akademik po erudiciji, filozof po misaonosti, besmrtnik po etici, velikan po duhu, mudrac po umu, bogataš po srcu, karizmat po plemenitosti, enciklopedist po univerzalnosti, diplomat po stilu, esteta po manirima, rodoljub po ponašanju i pravi čovjek po poštenju, rekao je za njega prof. dr. Hrvoje Kačić.

Vladislav Brajković

Sototi rođendan akademika **Vladislava Brajkovića**, poznatog stručnjaka za međunarodno pomorsko pravo, obilježili su 26.1.2005. god. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU), Bokeljska mornarica, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, pod pokroviteljstvom Predsjednika Republike. O radu i djelu Vladislava Brajkovića go-

vorili su akademik **Davorin Rudolf**, suradnik HAZU-a **Ivo Grabovac**, prof. **Aleksandar Bravar** i **Radimir Pavičević**. Oni su istaknuli da je akademik Brajković sudjelovao u brojnim međunarodnim znanstvenim skupovima o pomorskom pravu. U prigodi proslave 100. obljetnice Brajkovićeva rođenja predstavljen je drugi dio knjige skupine autora „Život i djelo Vladislava Brajkovića“. U knji-

zi je opisan rad prof. Brajkovića na zagrebačkom Pravnom fakultetu, njegovo stručno djelovanje u području međunarodnoga pomorskog prava kao admiral Bokeljske mornarice u Kotoru.

Akademik Brajković rođen je 24. siječnja 1905. u Kninu u bokeljskoj obitelji, a bio je redoviti profesor na zagrebačkom Pravnom fakultetu na kojem je radio do umirovljenja 1975. i na

kojem je tri puta bio i dekan. Utemeljitelj je Jadranskog instituta, danas Jadranskog zavoda HAZU-a, te jedan od utemeljitelja Crnogorske akademije znanosti i umjetnosti. Preminuo je u Zagrebu 1989. a sahranjen je u Perastu. U okviru proslave te obljetnice u Koncertnoj dvorani „Vatroslava Lisinskoga“ održan je koncert kotorskog glasovirista **Ratimira Martinovića**.

Znanstvena publikacija „Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru“, posvećena povjesničaru Antunu-Tonku Tomiću

ISTRAŽIVAČ I KRONIČAR DOBROTE

Njegovi tekstovi i članci čine da „Godišnjak“ bude most kroz pisanu riječ koji spaja ljude i kulturne institucije širom svijeta. Dobrota je zaslužila svojom znamenitom pomorskom prošlošću da ima svoju monografiju kao što imaju stara pomorska mjesta Kotor, Perast i Prčanj, jer ono što nije zapisano za ljudsku memoriju kao da se nije ni dogodilo.

Znanstvena publikacija „Godišnjak“ posvećena je čovjeku od pera i znanja i dugogodišnjem bibliotekaru Pomorskog muzeja, **Antunu Tomiću**, kao naš dar za njegov 80. rođendan. Zahvaljujući njegovom znanstvenoistraživačkom radu, njegovom entuzijazmu, sačuvan je duh vremena njegove i naše Dobrote, zavičaja njegovih predaka, slavni kapetana i moćni brodovlasnika. Njegov tekst kao i svi članci objavljeni u našim godišnjacima učinili su da naš godišnjak bude most kroz pisanu riječ koji spaja ljude i kulturne institucije širom svijeta – rekla je u uvodnoj riječi na promociji „Godišnjaka“ u palači Grgurina, u kojoj se nalazi Pomorski muzej, direktor ovog muzeja, **Mileva Vujošević**. Ona je istakla značaj „Godišnjaka“ na kulturnoj mapi Crne Gore i, uz podataka da muzejska biblioteka ima stalnu razmjenu sa preko 150 muzeja, biblioteka i drugih institucija u zemlji i inozemstvu i tako za posljednjih pet godina obogatila svoj fond za preko 1000 jedinica kako iz pomorskog prošlosti tako i iz drugih oblasti.

Svrstavajući Antuna Tonka Tomića u red značajnih pisaca koji su uspješno istraživali pomorsku kulturno-političku prošlost pojedinih bokeljskih mjesta, dr. **Miloš Milošević** je naznačio da je Tomić u svojem radu, koji je uvod u monografiju Dobrote, na 260 stranica obuhvatio sve bitne procese u razvoju Dobrote – od 220 dobrotorskih topoina, preko pomorske trgovine, piraterije, krijumčare-

nja do raznih vladavina, uz napomenu da je posebna pozornost posvećena samim pomorcima. U svezi s bratstvima koja su propadala, a bila su nositelji razvoja, zatim brodolomima, osiguranjem brodova i snalaženjem pomoraca u kriznim povijesnim situacijama, brižljivo su obrađena područja kulture i umjetnosti, posebno deset dobrot-

padajući s jarbola dok su vezivali ili odvezivali jedra, bili odnošeni sa palube silinom naglih valova, bili ubijani od pirata ili zahvaćeni epidemijama raznih bolesti umirali po lukama. Svi su ti pojedini podaci, ali i njihovi nositelji, za autora u središtu pozornosti i od kapitalne važnosti, a ne samo krajnja ocjena i globalna brojka koliko je sudionika

Antun Tomić je u svom obraćanju istaknuo: „Dobrota je zaslužila svojom velikom pomorskom prošlošću da ima svoju monografiju kao što je imaju stara pomorska mjesta Kotor, Perast i Prčanj, jer ono što nije zapisano za ljudsku memoriju kao da se nije ni dogodilo. Sakupljanjem literature o Dobroti, uočio sam da je don Anton Mi-

Antun-Tonko Tomić (drugi s desna) na predavljanju „Godišnjaka“

skih crkava, Slavijanska čitaonica i znameniti Dobročani u oblasti znanosti i kulture.

„Čitajući Tomićev rad, najedanput mi se učinilo da je autor prilazio svakom pomorcu ne samo sa znanstvenim interesom nego s najvećim ličnim pijejetom, kao da je riječ o nekom svečanom, ritualnom povijesnom rekvijemu u kojemu su bitne baš ličnosti i imena. Brojni Dobročani su svojim imenima i prezimenima, pomorskim činovima i obično, u veoma mladim godinama, ginuli su na razne načine, boreći se sa piratima, u brodolomima,

bilo. Zato autor sve unosi u središte svoje naracije, a to su ljudi“ – rekao je dr. Milošević. On je ocijenio da sve to visoko valorizira konkretna bratstva, pojedince i brodove, uključujući i primjer, da je svega 25 pomorskih bratstava Dobrote, mjesta od nekoliko stotina stanovnika, dalo kroz stoljeća 1571 pomorca, i to 798 kapetana, 38 poručnika i 735 mornara, koje je Tomić svim raspoloživim podacima stavio u prvi plan.

O drugim priložima objavljenim u „Godišnjaku“ govorio je bibliotekar Pomorskog muzeja **Slavko Dabinović**.

lošević, kaptol u Kotoru, koji je umro 1960. godine bio prvi povjesničar koji se šire bavio Dobrotom, prvi je na našem jeziku detaljno opisao borbu braće Ivanovića sa piratima u Patrasu i Pireju 1751. i 1756. godine. Poslije njega bilo je još nekoliko autora koji su se manje ili više dotakli Dobrote, ali najveći doprinos pisanoj povijesti Dobrote dao je dr. Miloš Milošević svojim mnogobrojnim člancima i knjigama“. On je podvukao da je „Godišnjak“ jedina znanstvena publikacija u Boki s ovolikim trajanjem.

Lada Đurović

Učešće manjinskih naroda u kulturnom životu Crne Gore

KULTURA – OKOSNICA IDENTITETA

Neko društvo nije demokratsko sve dok svi njegovi članovi nemaju jednaka prava, slobodan pristup informacijama i visok stupanj socijalne integracije, pa se stoga po međunarodnim standardima na području ljudskih prava unapređenje zaštite nacionalnih manjina doživljava kao doprinos općoj političkoj i društvenoj stabilnosti.

Piše: Aleksandar Saša

Autor je istraživač kršenja ljudskih prava i član Komisije za izradu zakona, kao predstavnik svih NVO u Republici Crnoj Gori

Deklaracija UN o pravima pripadnika nacionalnih, vjerskih i jezičkih manjina, usvojena 1992. godine, ističe prava pripadnika manjina „da efektivno učestvuju u kulturnom, vjerskom, društvenom, ekonomskom i javnom životu“. Grupa eksperata 1998. je godine u švedskom gradu Lundu sročila *Preporuke o stvarnom učešću manjina u javnom životu* kojima su vladama predložena posebna načelna rješenja koja bi „olakšala uključivanje manjina u državne okvire i omogućila im da održe svoj identitet i karakteristike, unapređujući na taj način dobro upravljanje i integritet države“. Preporučuje se razvoj mehanizama koji bi osigurali da se interesi manjina razmatraju u okviru odgovarajućih ministarstava, tako što bi, na primjer, postojali službenici zaduženi za pitanja manjina. Takav odsjek, kod nas, zasad je formiran samo u Ministarstvu prosvjete i nauke. Djelotvorno učešće manjina u javnom životu otvara široke mogućnosti dijaloga i stalnih konzultacija i dobar je instrument rješavanja otvorenih pitanja i sporova „uz očuvanje različitosti kao uvjeta stabilnosti društva“.

Efektivno učešće u javnim poslovima spominje se i u *Dokumentu iz Kopenhage*, iz 1990., koji se smatra temeljnom smjernicom OESS-a u postavljanju standarda na području manjinskih prava. *Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina*, koja je stu-

pila na snagu 1998. godine, predviđa obvezu država ugovornica da usvoje odgovarajuće mjere za unapređenje kulturnog života nacionalnih manjina, kao i da „unapređuju uvjete potrebne za očuvanje i razvijanje njihove kulture i identiteta“. Članak 12. Konvencije govori o obvezi države da neguje znanje o „kulturi, historiji, jeziku i vjeri svojih nacionalnih manjina“, dok se u članku 15. govori o obavezi države da stvori nužne uvjete za djelotvorno učešće pripadnika manjina u kulturnom, socijalnom i ekonomskom životu i javnim poslovima, posebno onim koji su od interesa za manjinu. Osiguranje stvarnog učešća znači da je društvo ostvarilo svoju punu integriranost.

Crna Gora duže od desetljeća relativno skromno radi na primjeni međunarodnih, kao i razvijanju vlastitih zakona i procedura za zaštitu manjina. Posebnu novinu, prema radnoj verziji Zakona o ostvarivanju prava i sloboda nacionalnih manjina, predstavlja Strategija manjinske politike koja će dalje oživotvoriti zakonska rješenja, radi stvaranja uvjeta za nesmetano uživanje i njegovanje posebnosti nacionalnih manjina. Pohvalno je što je zakonom definiran i dio budućeg sadržaja same strategije, a govori o kreiranju mjera za veću integraciju Roma u društveni i politički život. Prema rješenjima iz nacrtu zakona, manjinama se jamči pravo izražavanja, čuva-

nja, razvijanja, prenošenja i javnog izražavanja kulturnog i sveukupnog identiteta. Crna Gora će također razvijati i unapređivati izučavanje povijesti, tradicije, jezika i kulture nacionalnih manjina, odnosno osigurati zaštitu kulturne baštine nacionalnih manjina i njihovih pripadnika. Nacionalne manjine, prema odredbama crnogorskog zakona, imat će pravo na odgovarajuću zastupljenost u javnim službama, organima javne vlasti i lokalne uprave. Predstavnicima nacionalnih manjina imat će mogućnost ulaganja veta na odluke koje se, između ostalog, tiču očuvanja njihovoga jezičkog i kulturnog identiteta.

Crna Gora, zahvaljujući inicijativama civilnog društva, u procesu je konačne izrade koncepta svoje kulturne politike. Radi se o procesu koji ne može imati smisla bez odgovornog razmišljanja o nacionalnim manjinama i njihove istinske participacije u njemu. NDC Crna Gora krajem ožujka ove godine upriličio je diskusiju o crnogorskoj kulturnoj politici, s uvodnom riječju ministriculture u Vladi RCG. Gospođa Kilibarda posebno je inzistirala na građanskom i multikulturalnom konceptu crnogorske državne orijentacije na području kulture. Podržavajući takav pristup, postavio sam javno pitanje o učešću crnogorskih manjina u razvoju novog koncepta kulturne politike, kao i o participaciji manjinskih naroda u kulturnom životu. Posebno sam spomenuo

primjer nacionalnih kulturnih institucija, poput Centralne narodne biblioteke na Cetinju, u kojoj, iako za tim postoji potreba, nema zaposlene osobe albanske nacionalnosti, odnosno nekoga tko dobro govori albanski. Ministrica je rekla da nije upoznata s tom problematikom. Već narednog dana ponovno sam dostavio Ministarstvu kulture svoj *Izvještaj o učešću pripadnika nacionalnih manjina u kulturnom životu RCG* – koji sam tom Ministarstvu inače dostavio, radi sugestija i komentara, krajem siječnja 2004. godine.

Na spomenutoj večeri dijaloga istaknuli kulturni radnici raspravljali su o tranziciji u našoj kulturi. Primijetio sam da je tranziciju u sferi kulturnog života nemoguće provesti bez: istinskog i odgovornog suočavanja s prošlošću; jasne i glasne identifikacije svih problema; pristupa personalnim promjenama, jer reforme ovise o njihovim nositeljima i realizatorima; prestanka uplitanja političko-interesnih grupa u procese imenovanja i izbora rukovoditelja važnih nacionalnih kulturnih institucija; prestanka prakse pronalaska „uhljebljenja“ ili „skrovišta“ za bivše političare; postojanja jasnoga programskog i akcijskog plana, koji će uz opći kulturni dijalog dovesti do izrade važnih dokumenata od nacionalnog značaja na području kulturne politike i – konačno – bez istinskog i odgovarajućeg učešća predstavnika nacionalnih ma-

njina koje historijski i tradicionalno žive u Crnoj Gori, doživljavajući je kao svoj dom. Spomenuta *Deklaracija UN o manjinama* ističe da se „nacionalna politika i programi moraju planirati i sprovoditi uz dužnu pažnju posvećenu legitimnim interesima pripadnika nacionalnih manjina“.

Pri razmišljanju o novoj nacionalnoj kulturnoj strategiji treba povesti računa o pretpostavkama koje treba osigurati da bi se ostvario kvalitetan i dinamičan kulturni suživot između onih koji sebe doživljavaju manjinom ili većinom, kao i o prisustnosti manjinskih kultura u crnogorskom društvu. Briga države, na području kulture, za nacionalne manjine definitivno mora biti veća. Posebno u adaptaciji, održavanju i izgradnji novih sakralnih i drugih objekata koji su od značaja za nacionalnu manjinu i društvo u cjelini, u razvijanju kulturne autonomije, pružanju potpore za osiguranje stručnih kadrova potrebnih za kulturne poslove, osiguravanjem učešća predstavnika manjina u tijelima koji odlučuju o raspodjeli sredstava (za izdavačku i filmsku produkciju)... Međunarodni standardi ističu poduzimanje aktivnih mjera države u cilju razvoja kulture, jezika i tradicije pripadnika manjina. Takve mjere neminovno iziskuju dodatan novac. „Na isti način na koji država osigurava budžet za razvoj kulture i jezika većinskog stanovništva, treba i manjinama osigurati sredstva za slične aktivnosti“, kaže se u komentarima i tumačenjima *Deklaracije UN o manjinama*, te ističe da „nacionalna politika i programi trebaju posvetiti dužnu pažnju legitimnim interesima pripadnika nacionalnih manjina“.

Naš daljnji kulturni razvoj odvijat će se u prilog decentralizaciji i dekoncentraciji kulturnog života i kulturnih institucija. Nužna je snažnija komunikacija, u sferi kulture, između lokal-

nog i nacionalnog nivoa. Odgovornost je na Ministarstvu kulture da osnaži suradnju, razmjenu informacija, iskustava i mišljenja s lokalnim kulturnim aktivistima. Valja možda razmisliti i o uspostavi crnogorskoga kulturnog kolegija koji bi, kao stalno koordinacijsko tijelo, okupljalo lokalne sekretare zadužene za pitanja kulture i nacionalnog ministra kulture.

kulture imat će i Vijeća nacionalnih manjina, posebno osnivanjem svojih kulturnih centara koji će poticati kazališne, muzičke, likovne i književne programe.

U općini Ulcinj lokalni funkcioner zadužen i za pitanja kulture je albanske nacionalnosti. Direktor Centra za kulturu je Albanac, kao i 70 posto zaposlenih. U sklopu Centra djeluje Biblioteka „Mirko Srzentić“ čiji je voditelj Albanac.

knjiga, ni na albanskom ni crnogorskom/srpskom jeziku. Ne postoji pomoć Republike u tom pogledu. U sklopu te ustanove djeluje i lokalni Muzej, čiji je ravnatelj osoba nealbanske nacionalnosti. Ulcinj već godinama ima ljetni festival pod nazivom „Ulcinska ljetnja scena“, koji se suočava s ozbiljnim novčanim teškoćama koje ugrožavaju njegov opstanak i daljnji razvoj. U gradu djeluju tri

Aktualno iz Ministarstva za zaštitu prava manjina

ŠKARIĆ I ČUPIĆ KOD HAJDINAGE

Generalni konzul Republike Hrvatske u Crnoj Gori Ivan Škarić i konzul savjetnik Igor Čupić boravili u radnom posjetu Ministarstvu za zaštitu prava nacionalnih i etničkih grupa. S uvažanim gostima razgovor vodili ministar Gzim Hajdinaga i pomoćnik ministra Sabahudin Delić.

Podgorica, 4. veljače 2005.

Ministar za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Vladi RCG **Gzim Hajdinaga** i njegov pomoćnik **Sabahudin Delić** primili su danas u radni posjet generalnog konzula Republike Hrvatske u Crnoj Gori **Ivana Škarića** i konzula savjetnika **Igora Čupića**.

Izražavajući zahvalnost na prijemu i pozivu na prisustvo manifestaciji „Dani kulture manjina u Crnoj Gori“, održanoj u Tivtu potkraj prošle godine, gosti su pokazali osobito zanimanje za položaj hrvatske manjine u Crnoj Gori kao i za dalje unapređenje njihovog statusa u svijetlu rješenja koja će proisteći usvajanjem Zakona o ostvarivanju prava i sloboda nacionalnih i etničkih manjina.

Ovaj srdačan i otvoren razgovor nastavak je dobre komunikacije Ministarstva i Generalnog konzulata Republike Hrvatske, a dogovorena je i daljnja suradnja na ostvarivanju zajedničkih ciljeva.

Ministar Hajdinaga je tom prigodom upoznao goste s prijedlogom teksta Zakona, naglašujući novine u normativnom uobličavanju prava manjina, koje se nude ovim tekstom. Pored zaštite prava na upotrebu jezika, informiranja, zaštite kulturnog identiteta, nastavnih planova i programa i dr., naglasak je stavljen na djelotvornu participaciju manjina u političkom životu.

Pokušaj crnogorske vlade da aktivira rad svog Centra za očuvanje i razvoj kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa dosad nije uspio. Mandat na području

Biblioteka raspolaže knjižnim fondom od oko 25.000 naslova, od čega je svega četvrtina na albanskom jeziku. Iz financijskih razloga nema redovne nabavke

kulturno-umjetnička društva, od kojih su dva mješovitoga nacionalnog sastava. Lokalni tajnik zadužen za kulturu u Plavu je albanske nacionalnosti. Di-

rektor i tajnik JU Centra za kulturu Plav su Bošnjaci po nacionalnosti, kao i 70 posto zaposlenih. Crnogorci, odnosno Albanci, sudjeluju u strukturi zaposlenih s 20, odnosno 10 posto. Rukovoditelj kino-projekcije, predsjednik KUD-a, upravnik Biblioteke i Doma kulture u Gusinju su Bošnjaci. Direktor JP Kulturni centar Bar je Crnogorac. Od ukupnog broja zaposlenih njih 20 posto su Muslimani ili Bošnjaci, 16,6 posto Srbi, 60 posto Crnogorci i 3,4 posto Albanci.

U Narodnoj biblioteci i čitaonici „Ivo Vučković“ 70 posto zaposlenih su crnogorske, 20 posto muslimanske ili bošnjačke nacionalnosti i 10 posto albanske. Biblioteka raspolaže fondom od preko 90.000 jedinica, od kojih je 25.000 štampa. U područnom odjeljenju Ostros 90 posto knjiga je na albanskom jeziku. Općinski tajnik zadužen za pitanja kulture je islamske vjeroispovijesti. U Beranama nema Muslimana-Bošnjaka na čelu nekog od općinskih sekretarijata ili služba, kao ni na dužnostima direktora lokalnih kulturnih ustanova, Centra za kulturu i Polimskog muzeja, kao ni na čelu neke od organizacijskih jedinica tih javnih ustanova.

U članstvu upravnog odbora Centra za kulturu Muslimana-Bošnjaka je 20 posto. Biblioteka „Dr. Radovan Lekić“ ima oko 40.000 naslova svrstanih u zavičajno i dječje odjeljenje, te fond rijetke knjige. Nemaju novca za redovnu nabavku knjiga. Uglavnom se odlazak na Međunarodni sajam knjige u Beogradu koristi za jačanje knjižnog fonda. Planira se pokretanje izdavačke produkcije. Od ukupnog broja zaposlenih Muslimani-Bošnjaci čine 12,5 posto, odnosno Hrvati 6,25 posto. Ostalo su osobe srpske, odnosno crnogorske nacionalnosti. U sklopu Centra djeluje i dječja scena koja je proizvela nekoliko predstava za najmlađe, s tim što je izostanak

učešća djece romske nacionalnosti opravdan njihovim stanovanjem daleko od grada. Centar za kulturu je organizator, a SO Berane pokrovitelj tradicionalne kulturne manifestacije pod imenom „Dani kulture Berane“, u sklopu koje se organiziraju raznovrsni programi. Dosad nije predstavljena muslimansko-bošnjačka kultura ili netko od bošnjačko-muslimanskih umjetnika. U sklopu manifestacije prošle je godine održana i izložba ručne radionosti monaštva Eparhije Budimljansko-niškičke. Islamska vjerska zajednica nije predstavljena ni na koji način.

U Pljevljima nema Muslimana-Bošnjaka na dužnostima tajnika općinskih tajništava, služba ni organa. U javnim ustanovama, Narodnoj biblioteci „Stevan Samardžić“ i Zavičajnomu muzeju, osnivač kojih je SO Pljevlja, predsjednici upravnih odbora i direktori su osobe crnogorsko-srpske nacionalnosti. U tim ustanovama, kao i u Domu kulture Pljevlja, nema zaposlenih Muslimana-Bošnjaka. Svi tajnici općinskih tajništava u općini Rožaje su Bošnjaci po nacionalnosti. Direktor i više od 90 posto zaposlenih u ustanovi Centar za kulturu su bošnjačke nacionalnosti. Centar je inače aktivan nositelj kulturnog i društvenog života općine. U toku je otvaranje Gradske biblioteke koja je već skupila 20.000 jedinica. Postoji i Zavičajni muzej, kao i privatni muzej u kući porodice Papić.

U Rožajama se svake godine održavaju dva dječja festivala, manifestacije od nacionalnog značaja „Zlatna staza“ i „Zlatna pahlja“. Također se svake godine, krajem rujna, u selu Bašci (nastanjenom Crnogorcima i Srbima) održavaju Republički književno-poetski susreti „Miroslav Đurović“. Aktivno je KUD „Ibar“, Klub slikara i Književna zajednica, kao i sve veći broj NVO koje pažnju

posvećuju alternativnom obrazovanju, kulturi, razvijanju civilnog i građanskog društva, te unapređenju položaja Roma. Godišnje izlazi publikacija pod nazivom „Rožajski zbornik“.

Ukupno je 20 posto tajnika u SO Bijelo Polje bošnjačke ili muslimanske nacionalnosti. U javnoj ustanovi Centar za djelatnosti kulture „Vojislav Bulatović Strunjo“ Crnogorac je predsjednik upravnog odbora, dok Muslimani-Bošnjaci čine 22,2 posto članstva tog tijela. Direktor Centra je Bošnjak. U ukupnom broju zaposlenih Muslimani-Bošnjaci sudjeluju sa 42,85 posto, dok u Gradskoj biblioteci čine jednu trećinu zaposlenih. Bošnjak-Musliman je ravnatelj Bjelopolskog pozorišta u kojemu Muslimani-Bošnjaci čine 75 posto uposlenih. Crnogorac je voditelj Zavičajnog muzeja, u kojem nema upošljenih Bošnjaka-Muslimana, kao ni u gradskom kinu. U Internet-centru Muslimani-Bošnjaci čine više od 60 posto zaposlenih.

U javnoj ustanovi Centar za kulturu Tivat, direktor je osoba nehrvatske nacionalnosti. Od ukupnog broja zaposlenih Hrvata je nešto više od 35 posto. Hrvati su 2002. godine u etničkoj strukturi zaposlenih učestvovali s 21,42 posto. Lokalni tajnik za kulturu u Kotoru je crnogorske nacionalnosti. U Odboru za društvene djelatnosti Skupštine općine Kotor jedan je član Hrvat, čime čini 20 posto ukupnog sastava. Nema Hrvata na dužnostima direktora lokalnih ustanova i poduzeća. U upravnom odboru općinske javne ustanove Muzej, od ukupnog broja članova njih 40 posto su hrvatske nacionalnosti, a Hrvati čine 20 posto etničke strukture zaposlenih. U javnoj ustanovi Kulturni centar „Nikola Đurković“, po podacima iz 2002. godine, među zaposlenima nema pripadnika hrvatskog naroda. Pomorski muzej Crne Gore je republička institucija kulture sa sjedi-

štem u Kotoru. Direktorica Muzeja je Crnogorka. Ukupno je zaposleno 15 osoba, od kojih je Crnogoraca njih 9 ili 60 posto, Hrvata 3 ili 20 posto i Srba 3 ili 20 posto. U peteročlanom Upravnom odboru (dva člana predlaže sama ustanova) sjede i po jedan član hrvatske, odnosno bošnjačke nacionalnosti, i time čine 40 posto sastava UO. Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture sa sjedištem u Kotoru obuhvaća istraživanje i zaštitu pokretnih i nepokretnih spomenika kulture na teritoriju općina Herceg-Novi, Kotor i Tivat. Zaposlen je 21 radnik, a na čelu te kulturne ustanove – koja se financira iz budžeta Republike, preko Ministarstva kulture – nalazi se pripadnik hrvatske manjine.

Direktori i umjetnički direktori podgoričkih javnih ustanova – Gradskog pozorišta, Kulturno-informativnog centra Podgorica, Muzeja i galerija Podgorice, Dječjeg saveza i Narodne biblioteke „Radoslav Ljumić“ – nisu pripadnici manjinskih naroda.

U Ministarstvu kulture Musliman-Bošnjak je pomoćnik ministra za kulturnu baštinu. Među zaposlenima jedna je osoba hrvatske nacionalnosti. Na dužnostima predsjednika upravnog odbora, direktora i umjetničkog direktora Crnogorskoga narodnog pozorišta nalaze se Crnogorci. Pregledom naslova nastalih u produkciji od 1997. do danas, utvrdio sam da se niti jedan realizirani projekt ne odnosi na baštinu manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori, nijedan nije izveden na jezicima nacionalnih manjina i nitko od nositelja autorskih projekata ne pripada manjinskim narodima u Crnoj Gori. CNP, što jest značajno, razvio je regionalnu suradnju, posebno s kazalištima iz Hrvatske, a potpisani su i sporazumi o suradnji sa svim nacionalnim teatrima s prostora bivše Jugoslavije.

(nastavak na str. 48)

U Tivtu održani trodnevni „Dani kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Crnoj Gori“

KULTURE MANJINA KAO BOGATSTVO RAZLIČITOSTI

Interkulturalnost i tradicionalne različitosti, koje proizilaze iz različitih jezika, podrijetla materijalnih i duhovnih kultura, vjeroispovjesti, običaja, povijesti i tradicije predstavljaju društvene vrednote koje treba njegovati. Suradnja nacionalnih i etničkih grupa, te suživot s većinskim stanovništvom, činilac su demokratskog i svakog drugog napretka bilo kojeg društva.

„Otvorenost i gostoprimstvo Crne Gore, njena želja za afirmacijom kulturnog povezivanja i komuniciranja u regiji, znanje da kultura ne poznaje granice i da predstavlja most koji povezuje a ne razdvaja, večeras i narednih dana svoj dom nalaze u Tivtu gdje želimo da kroz naše programske sadržaje široj crnogorskoj javnosti pokazemo i još više približimo njeno bogatstvo različitosti“ – kazao je crnogorski ministar za prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa, **Gzim Hajdinaga**, otvarajući u Tivtu drugu po redu manifestaciju „Dani kulture nacionalnih manjina – bogatstvo različitosti“, u organizaciji tog mi-

radovi likovnih umjetnika iz reda albanskog, bošnjačko-muslimanskog i hrvatskog naroda u Crnoj Gori. Likovna publika bila je u prilici da na jednom mjestu pogleda djela **Ibrahima Kurpjeovića, Bilala Nikezića, Namera Hase, Čazima Muje, Rudija Goge i Antona Peana**.

Izuzetno zanimljivo predavanje na temu „Počeci dramskog stvaralštva u Boki“, održali su profesor književnosti **Neven Staničić** i teatrolog dr. **Darko Antović**. U svojim izlaganjima osvrnuli su se na tu bogatu, ali i kod nas dosta zapostavljenu oblast književnosti. Temelj koji su modernom teatru u Crnoj Gori stvorila srednjovjekov-

raštanina Marka Martinovića i Kotoranina Ivana Antuna Nenadića iz 18. stoljeća. Dr. Antović naglasio je da je kotorsko gradsko kazalište, koje je izgrađeno 1808. godine, najstarije u Srbiji i Crnoj Gori, a o

priredjen je koncert KUD-a „Ulcinj“ i „Koha“ iz Dinose. Svoj doprinos dale su i klapa „Ulcinj“ i „Ligatura“, iz najjužnijega primorskog grada, kao i vokalni solist **Šemso Hasanaga**.

Klapa „Bisernice Boke“ iz Kotora

Klapa „Jadran“ iz Tivta

nistarstva i Hrvatskog kulturnog društva „Napredak“. Trodnevna manifestacija počela je svečanim otvaranjem u galeriji tivatskog srednjovekovnog ljetnjikovca „Buća–Luković“. U galeriji bili su izloženi

vna predrenesansna crkvena prikazanja koja su se izvodila po bokeljskim crkvama, pučke karnevalske svečanosti te djela izuzetno značajnih pisaca poput Budvanina Krsta Ivanovića iz 17. stoljeća, odnosno Pe-

njegovoj veličini i značaju na početku 19. stoljeća govori i podatak da je imalo 35 mjesta i čak 33. lože. Prvog dana, u velikoj sali Centra za kulturu Tivat održan je koncert posvećen hrvatskoj nacionalnoj manjini, nastupile su klapa „Bisernice Boke“ iz Kotora i „Jadran“ iz Tivta, mažoretkinje tivatskog MK „Modest“, vokalne solistice **Edita Slaby i Nina Petković**, te pjesnici **Desanka Matijević i Miro Sindik**. Drugi dan „Bogatstva različitosti“ bio je posvećen kulturi albanske manjine u Crnoj Gori. U maloj dvorani CZK-a Tivat održano je književno veče na temu „Albanska književnost u Crnoj Gori“, a u velikoj sali

U okviru Dana kulture održano je književno veče i predstavljanje četverotomnog izdanja pod nazivom „Usmena književnost Bošnjaka“, autora **Huseina Bašića**, o kojemu su govorili akademik **Zuvidja Hodžić** i profesor **Suljo Mustafić**.

Trećega dana, u velikoj dvorani CZK-a Tivat, održan je koncert posvećen kulturi muslimansko-bošnjačke manjine, na kojemu su nastupili KUD „Jezero“ iz Plava, „Pljevaljski tamburaši“ i vokalni solisti **Šuhrija Serhatlić i Esad Memić**.

Manifestacija je završena druženjem učesnika u restoranu hotela „Mimoza“ u Tivtu.

T. Schubert

Aktualna dešavanja u okviru Jadransko-jonske inicijative

KULTURNO NASLJEĐE I TURIZAM – FAKTORI SPAJANJA JADRANSKO-JONSKIH OBALA

Krajem prošle godine u hotelu „Miločer“ održani su okrugli stolovi o zaštiti životne sredine i turizma i projektu jadransko-jonske „Plave magistrale“.

PROMOCIJA ZAJEDNIČKOG KULTURNOG NASLJEĐA

Predsjedavajući Jadransko-jonske inicijative i ove godine je Crna Gora, koja je sa kolegama iz drugih zemalja članica poduzela konkretne korake za realizaciju nekih projekata. Naime, do svibnja prošle godine, Jadransko-jonskom inicijativom predsjedavala je Slovenija, koja je bila izuzetno aktivna na polju međunarodne suradnje i pokretač mnogih inicijativa. Tokom slovenskog predsjedanja, po riječima **Predraga Malbaše**, pomoćnika ministra kulture Crne Gore, sve zemlje članice su se usuglasile oko potrebe za izradom zajedničke baze podataka o podvodnim arheološkim lokalitetima. S obzirom da Crna Gora ima neistraženo podmorje, ističe on, ova inicijativa je nastavljena i tijekom prošle godine. Na prvoj sjednici Okruglog stola kojim je predsjedavala Crna Gora u Miločeru krajem prošle godine, pokrenuta je inicijativa o formiranju multinacionalnog tima, koji bi se bavio pitanjima i problematikom podvodne arheologije u prostoru Jadransko-jonskog bazena. Dogovoreno je da stručnjaci Centra za arheološka istraživanja Crne Gore u suradnji sa kolegama iz BiH, Hrvatske i Slovenije, do sljedećeg sastanka urade radnu verziju zadataka i definiraju aktivnosti ovog multinacionalnog tima. Malbaša kaže, da je u cilju formiranja grupe stručnjaka za pitanja zaštite istraživanja podvodne kulturne baštine i kandidiranje za financijsku pomoć kod europskih fondova u Podgorici održan sasta-

nak sa predstavnicima Skupine za podvodnu arheologiju Zavoda za kulturno nasljeđe Slovenije. Među inim je predloženo da ministarstva kulture Crne Gore i Slovenije podrže suradnju ovih institucija u cilju izvođenja zajedničkih projekata i obučavanju kadra za izvođenje spomenutih aktivnosti. Predstavnici zemalja članica Jadransko-jonske inicijative su istodobno iskazali potrebu za proširenjem i pojačanom suradnjom među zemljama članicama u cilju očuvanja i promicanja našeg zajedničkog kulturnog nasljeđa, ističe Malbaša.

Inače, Jadransko-jonska inicijativa se razvila iz nekadašnje Jadranske inicijative, koju je lansirala Italija 1998. godine, u cilju bržeg razvoja i koordinacije suradnje priobalnih zemalja. S obzirom da je prihvaćen interes Grčke za uključenje u ovaj oblik regionalne suradnje Jadranska inicijativa je prerasla u Jadransko-jonsku inicijativu, na Konferenciji za razvoj i sigurnost Jadransko-jonske regije, održane svibnja 2000. godine u Ankoni. Članice ove organizacije su: Albanija, BiH, Grčka, Hrvatska, Italija, Slovenija, Srbija i Crna Gora. Osnovni cilj rada Jadransko-jonske inicijative je postizanje političke i

gospodarske stabilnosti u regiji kroz suradnju u rješavanju specifičnih problema, promodžbu održivog gospodarskog rasta, zaštitu životne sredine, suradnju u oblasti prosvjete i kulture. Regionalna suradnja bi omogućila brži napredak i približavanje zemalja članica Europskoj uniji. Jadransko-jonska inicijativa funkcionira redovnim održavanjem okruglih stolova, koji obuhvaćaju šest oblasti: borbu protiv organiziranog kriminala, zaštitu životne sredine i održivog razvoja, obnavljanje i suradnju unutar fakulteta, kulturu, gospodarstvo, turizam i suradnju u okviru malih i srednjih poduzeća, te pomorsku suradnju.

JADRANSKO-JONSKA „PLAVA MAGISTRALA“

Nije bilo ništa prirodnije da se na tematskom sastanku kao faktor spajanja jadransko-jonskih obala označi turizam. Razumije se, riječ je o onim vidovima turizma koji za prijevoz koriste brod, odnosno nautičko plovilo.

Crnogorske obale, morska duga 300 km, obala rijeke Bojane koja skupa sa albanskom iznosi 44 km i jezerska obala duga 171 km, odnosno obalno more Crne Gore površine preko 3.000 km², i jezera površine

270 km², predstavljaju „slabu točku“ i „premošćuju“ ili su u kontinuitetu povezivanja jadransko-jonskih obala vodenim putem.

Iako Kotor ima tradiciju kružnih putovanja, dugu gotovo osam desetljeća, a u nautičkom turističkom prometu preko sedam, njegovim učešćem u jednom i drugom vidu turizma ne možemo biti zadovoljni. Naprotiv, na ovom prostoru slabi frekvencija tih putovanja u okviru jadransko-jonskih luka.

Od 1965. godine, osim na relaciji Bar-Bari i Bar-Ankone, crnogorska obala nije uključena u putnički linijski promet, domaći ni međunarodni.

A kakove su posljedice opisanog stanja?

Sredozemlje sa preko 7 milijuna sudionika na kružnim putovanjima zauzima prvo mjesto na svjetskom tržištu tih putovanja. Isto toliko je sudionika i u nautičkim turističkim kretanjima ovim morem.

Jadran zahvaća segment tih učesnika. Tako je Venecija u kružnim putovanjima zauzela prvo mjesto s 271.536 sudionika (2001.) i postala je prva luka na Jadranu po tom prometu, a Dubrovnik je sa 228.587 sudionika, druga.

Kotor, ne tako davno treća luka po prometu u kružnim putovanjima, ostvario je 2003. godine promet od 350.00 sudionika, pa u prometu Sredozemlja participira s 0,5 %, a Jadrana s 4 %.

S prometom od 650 nautičkih plovila u 2004. godini, Kotor se vratio tek na kasne osamdesete godine.

Eto, to je situacija glede učešća u ovim vidovima turizma, jer se kružna putovanja isključivo obavljaju

preko luke Kotor a u nautičkom turističkom prometu Kotor sudjeluje s cca 84 %.

Kotor je reprezentativan uzorak za stanje o kome je riječ i dovoljno ilustrativan da potvrdi našu konstataciju da je crnogorska obala, odnosno, crnogorsko obalno more, „slaba točka“ u premošćivanju jadransko-jonske „Plave magistrale“.

U Boki kotorskoj veoma su rano shvatili da je prirodna komunikacija more, što potvrđuju pisani dokumenti iz XII. stoljeća, koji govore o sklapanju ugovora između Kotora i Omiša o slobodnoj trgovini morem, o vezama sa Pulom, a oni iz XVI. stoljeća o davanju ekskluzivnog prava pomorcima Prčanja, za prijevoz pošte duž jadranske obale, do uspostavljanja prve parobrodne veze između Trsta i Kotora 1838. godine, a krajem XIX. stoljeća i sa Barom i Ulcinjom.

Mnoge od pomorskih veza završavale su se u lukama Albanije i Jonskog mora, a neke i na obalama Skadarskoj jezera.

Brod je na ovim prostorima promovirao ideje, kulturu, umjetnost, gospodarstvo i turizam. Činio je to brod, sigurno, punih osam i po stoljeća, a onda se mislilo da je Jadranska magistrala 1965. godine, zauvijek zamijenila ulogu broda ili da će feribot Bar-Bari nadoknaditi ono što se izgubilo prekinutim vezama s ostatkom jadranske i jonske obale.

Tijekom povijesti su se na ovim prostorima mijenjale granice ali ne i redovi vožnje s tom promjenom. Nisu to bile veze inicirane Jadransko-jonskom inicijativom ali su sigurno bile u duhu te inicijative, a nadamo se da će u njenom duhu biti i obnovljene.

Ako u toj inicijativi postoji neka pokidana veza onda je to u putničkom pomorskom prometu.

Brodovi na kružnom putovanju, ponovo se vraćaju u ovu destinaciju. Luka

Kotor iz godine u godinu bilježi rast broja brodova i turista i na putu je da se vrati na poziciju treće luke na Jadranu u ovom prometu. Brod „Costa Magica“, koji je 13. studenog 2004. posjetio Kotor, nije samo najavio iduću sezonu kružnih putovanja po Sredozemlju, već je pokazao kako je taj vid turizma produžio turističku sezonu na nevjerojatnih devet mjeseci u godini.

Revitalizira se i promet nautičkih plovila, iako, kada je o ovom vidu turizma riječ, samo na razini skromnih tehničkih uslova, posebno kad je riječ o njihovom boravku u zimskom periodu.

Međutim, ostaje činjenica da ni brodovi na kružnom putovanju kao ni nautička plovila, ne mogu zamijeniti višedimenzionalnu funkciju brodova na linijskim putovanjima. Jer se, preko brodova u toj funkciji vrši razmjena ljudi, njihova socijalizacija i ostvaruju druge društvene funkcije turizma.

Višegodišnje sankcije Savjeta bezbjednosti UN-a, koje su se odnosile i na režim plovidbe u obalnom moru Crne Gore, doprinijele su da mnogi turisti i turoperator, makar privremeno, zaborave ovu destinaciju.

S druge strane, način na koji funkcionira postojeća Državna zajednica Srbija i Crna Gora, odnosno državni subjektivitet koji ta Zajednica ima u smislu ratifikacije i primjene međunarodnih konvencija, u konkretnom slučaju onih koje se odnose na more, njegovo korištenje, sigurnost plovidbe i zaštitu, usporava primjenu navedenih konvencija i obveza prema njima, što ima za posljedicu odnos kruzing operatora, pa i nautičkih turista, prema ovoj destinaciji.

Čini se logičnim postaviti pitanje: Može li 300 km obale, koliko je dugačka crnogorska obala, postati jaz a ne most koji spaja jadransko-jonsku „Plavu

magistralu“? Odgovor je jasan: „Ne može“!

Ta rješenja treba tražiti u potrebi jedinstvenosti zakonskih propisa koji reguliraju pitanja režima plovidbe, plovidbenih dozvola, režim boravka u lukama, sigurnosti plovidbe i putnika, zaštite mora od zagađivanja, carinskih i formalnosti putovnica, i drugih koji omogućuju neometan, siguran i brz protok ljudi i sredstava. Cijena više nije odlučujući faktor za izbor destinacije. Naime, bliskost destinacije sve više čine sociopsihološki faktori u koje ubrajamo neke od spomenutih iz oblasti zakonske regulative.

Također je neophodno uskladiti standarde usluga vezane za pomorski promet, za brodove na kružnim putovanjima i nautička plovila, sa standardima koji važe u zemljama EU-a.

I konačno, potrebno je investirati u sredstva i objekte za prihvata putnika, turista i nautičkih plovila. Tu, prije svega, mislimo na izgradnju putničkog terminala u luci Kotor, međunarodnog graničnog prijelaza, kao i izgradnju Nautičkog turističkog centra, bolje reći njegovo „zaokruženje“, s obzirom da u okruženju njegove lokacije već postoje obvezni objekti i sadržaji za ovu kategoriju marine (zdravstvena ustanova, sportski objekti, hotel, grad itd.).

Istina, na sastanku je bilo polemičkih tonova u vezi iznjatog programa gradnje odnosno revitalizacije i rekonstrukcije vezova u budućim i postojećim marinama na crnogorskoj obali. Primjedbe su se odnosile na bojazan od ekološkog ugrožavanja. Posebno je skrenuta pozornost na potrebu očuvanja uvala poput Bigove i Valdanosa od izgradnje marina u njima.

Međutim, rečeno je i to da se u planiranju polazilo od prvenstvenog korištenja onog morskog i kopnenog prostora s ranijom namjenom, poput lokacije bivših

tvornica gumenih proizvoda i kliznih ležaja, luka poput Zelenike, H. Novog i Budve, čiji se akvatoriji ne mogu koristiti za druge svrhe, a ionako se već koriste za pomorski saobraćaj ili nedovršene marine.

Svaki od navedenih programa podrazumijeva prethodnu provjeru u pogledu utjecaja na okruženje i u skladu s tim određivanje nosivog kapaciteta ili oduzimanje od gradnje.

Napravljen je i Prijedlog plana posebne namjene morskog dobra. Bit će prilike da se i kroz javnu raspravu iskazuju mišljenja, za i protiv. Dakle, ništa nije pogrešno napravljeno. Na sreću!

Ali nisu samo marine potencijalni zagađivači. Što je s aktualnih sedamdesetak registriranih kanalizacijskih odvoda u more, bez prethodnog tretmana vode ili s neodgovarajućim tretmanom? Ili, što je sa septičkim jamama na ivici kopnene granične linije morskog dobra? Sve na crnogorskoj obali.

Navedene primjere ne iznosimo kao opravdanje za eventualno dalju degradaciju mora i obale. Iznosimo ih isključivo kao potrebu kompleksnog sagledavanja zaštite mora, obale i priobalja.

Želimo da kažemo kako zemlje, članice Jadranskojone inicijative, imaju daleko veći stupanj izgrađenosti objekata nautičke infrastrukture, zasigurno usklađen s mjerama utjecaja na okolinu i nosivim kapacitetom prostora.

Na nama je da, poštujući navedene principe, na sličan način valoriziramo, prije svega, one prostore koji se jedino mogu valorizirati izgradnjom nautičke infrastrukture, odnosno gospodarski najprofitabilnije.

Graditi pod navedenim uvjetima ili zaostajati u ovom dijelu turističke ponude na „Plavoj jadransko-jonskoj magistrali“? Pitanje je, a odgovor su posljedice.

M. Pasinović

Doprinos kulturnom životu Kotora daju mnogi pojedinci-entuzijasti koje, nažalost, često zaboravljamo

KOTOR – KULTURNA DESTINACIJA

Kotor je po mnogo čemu fenomen, ponajviše što nedovoljno afirmira entuzijaste koji doprinose njegovom kulturnom identitetu. Neophodno je osnovati općinsku turističku organizaciju u Kotoru. Prirodni i kulturni resursi Općine Kotor se moraju valorizirati.

Protekla je godina. Vrijeme je za sumiranje rezultata. No mi to nećemo, jer smo kraj godine shvatili samo kao povod da kažemo nešto o onima o kojima se neopravdano malo govori i još manje piše. Riječ je o entuzijastima kojih, bez obzira na vrijeme komercijalizacije svega i svačega, u Kotoru još ima.

Uvažavajući mnoge nevladine organizacije, njihov doprinos na različitim poljima djelovanja, ne možemo da ne istaknemo entuzijazam ljudi okupljenih oko organizacije manifestacija poput karnevalskih svečanosti, zimskih i ljetnjih, maskenbala, Bokeljske noći, Bokeljske mornarice, Bokeljske kužine, Fašinade, Festivala klapa, Gradske muzike, Dana kamelija, pjevačkih zborova „Jedinstvo“, „Sv. Tripun“ i „Sv. Matija“, kotorskih klapa, mažoretkinja, plesnih grupa, itd.

Nismo zaboravili doprinos kulturnom životu Kotora koji daju Srednja muzička škola i „Kotor Art“, njih smo posebno naglasili, samo iz razloga što su pod izvjesnim „pokroviteljstvom“ državnih institucija, odnosno uprave.

Da se vratimo temi. Kotor je u mnogo čemu fenomen. Ponajviše što nedovoljno afirmira one koji ne štede truda ni vremena da mu posvete svoje znanje, umjeće, iskustvo i entuzijazam, doprinoseći stvaranju njegovog kulturnog identiteta i imidža. Bez njih Kotor ne bi bio prepoznatljiv.

Uostalom, pokušalo se s organiziranjem Festivala pjesme Mediterana, novogodišnjim dočekom na otvorenom, ali se brzo stalo.

Kotor ove zime

Stalo se jer organizatori nisu imali novca, a oni koji bi imali razloga da to financiraju nisu imali razumijevanja, ili su, po navici, čekali da im neko drugi dovede gosta do vrata.

Gospodin **Nikola Samarđić**, tada aktualni predsjednik Skupštine općine Kotor, na pitanje novinara: „Da li će biti dočeka Nove godine na Trgu od oružja u Kotoru?“, odgovorio je da općina neće biti organizator, jer za to nema sredstava, budući da su ona potrošena (oko 100.000 eura) za prijevremene izbore.

Zbog čega bi općina morala biti organizator dočeka Nove godine? I da nije bilo izvanrednih izdataka za prijevremene izbore za gradonačelnika i odbornike, zar bi taj novac, koliko su stajali izbori, trebalo utrošiti za doček Nove godine? Sigurno ne! Tim prije što je to općina radila nekoliko godina unazad.

Primjera radi, Dubrovnik je 1998. godine, točnije

gradska uprava, počeo realizaciju događaja pod imenom „Doček Nove godine na Stradunu“. Troškove organizacije snosio je organizator. Nakon pozitivnih efekata ovog događaja, sljedeće godine su 50 % troškova organiziranja dočeka Nove godine „pokrili“ sponzori, mahom ugostitelji i hotelska poduzeća. U trećoj godini organiziranja, svi su troškovi podmireni sponzorstvom a u četvrtoj se počela ostvarivati dobit.

Ovo je jedan od primjera, geografski ne baš dalekih, kako se mogu financirati pojedini, zabavni, kulturni i drugi događaji, ako želimo da oni postanu tradicionalni i naš grad prepoznatljiv po njima.

Kotor, očito, ovo još nije shvatio. Ne samo na primjeru dočeka Nove godine. Nije, jer kulturu još doživljava kao potrošača a ne kao potencijalni resor koji treba znati valorizirati. Za to treba imati organizirani management.

Do tada ćemo, „zaboraviti“ na prilike koje nam pružaju event-turizam (turizam doživljaja) i urbani turizam, sve ono što talijanska sintagma označava kao arte-fede cultura.

Zato, gospodo odbornici, vama se obraćamo, kao i našoj novoj gradonačelnici, neka vam jedan od prvih zadataka bude osnivanje općinske turističke organizacije, ne iz formalnih već iz suštinskih razloga. Ona treba da upravlja destinacijom za koju se osniva. U smislu valorizacije njenih prirodnih i kulturnih resursa, dakako.

Ne samo da održi ono što su do sada, isključivo, „nosili“ entuzijasti, nego da proširi kulturnu ponudu Kotora. Entuzijasti su zadužili Kotor, jer ono što su oni gajili ostalo je sačuvano. Po tome se Kotor i danas prepoznaje.

Naravno, entuzijasti se ne smiju zaboraviti, kao ni mnoge nevladine organizacije. Očito su zaboravljeni u mnogim republičkim nagradama, od kojih neke desetljećima „zaobilaze“ Kotor.

Ne treba zaboraviti ni činjenicu da turistička ponuda EU-a sve više afirmira kulturu kao značajan oslonac za ostvarivanje svojih ciljeva. Kotor, svojom turističkom ponudom, u kojoj kultura treba predstavljati dominantan segment, može da osigura svoj turistički identitet i doprinese formiranju turističkog identiteta Crne Gore i pomogne njenom bržem uključivanju u europske integracije.

Bez organiziranih formi i institucija to neće biti moguće ostvariti.

Milenko Pasinović

NVO „Expeditio“ u ulozi promicatelja kulturne baštine Boke kotorske i Crne Gore

„EXPEDITIO“ U VENECIJI

U drugoj polovici 2004. godine predstavnici nevladine organizacije „Expeditio“ iz Kotora su u tri navrata posjetili Veneciju. Tokom ovih posjeta učestvovao na izložbama, sajmovima, te održavanjem predavanja, predstavljena je kulturna baština Boke kotorske i Crne Gore.

VENECIJANSKI BIJENALE 12.9. – 7.11.2004.

„Expeditio“ je kao dio tima koji je predstavljao Crnu Goru sudjelovao na 9. Bijenalu arhitekture u Veneciji. Tema ovogodišnjeg bijenala bila je „*Metamorph*“, a tema crnogorskog paviljona „*Eco-Logic*“. Komesar paviljona Srbije i Crne Gore bio je g-din **Danko Selinkić**, arhitekta koji živi i radi u Rimu. Otvaranju izložbe u ime „Expeditia“ je prisustvovala **Tatjana Rajić**.

Paviljon Srbije i Crne Gore bio je predstavljen radovima više autora – umjetnika **Igora Rakčevića**, fotografa **Lazara Pejovića**, arhitekata **Ivana Rakočevića** i **Dušana Vuksanovića**, grupe autora pod nazivom „Krstac“ i nevladine organizacije „Expeditio“.

„Expeditio“ se predstavio radom pod nazivom „*Priča o dva ostrva*“, video animacijom koja govori o peraskim ostrvima, neobičnoj priči o njihovom nastanku i dvojnostima.

Predstavnici „Expeditia“ su, na otvaranju 9. venecijanskog Bijenala, dobili poziv venecijanske organizacije „Marco Polo System“ da u tom gradu održe predavanje o svom radu.

PREZENTACIJA U VENECIJI

„Expeditio“ je 2. studenog 2004. godine održao prezentaciju u okviru programa „*Istorija, arhitektura, priroda – seminar o kulturnim dobrima na Balkanu*“, koji je pokrenula organizacija „Marco Polo System“ iz Venecije.

Prezentacija je održana u zgradi općine Venecija. Na njoj su **Biljana Gligorić** i **Aleksandra Kapetanović** predstavili rad „Expeditia“ – centra za razvoj arhitekture i brigu o nasljeđu, koji na ovom polju u Crnoj Gori djeluje od 1997. godine.

Poseban naglasak dat je aktivnostima koje je „Expeditio“ imao u Perastu, s obzirom na jake povijesne i kulturne veze ovog grada i Mletačke Republike. Pred-

stavljeni su svi projekti „Expeditia“ koji su vezani za Perast, od ljetnih škola arhitekture, publikacije i izložbe „*Trista godina samoće*“, do radnih kampova restauracije.

Nakon prezentacije bila je pokrenuta diskusija na temu odnosa Venecije i Crne Gore, u kojoj su, sem organizatora i predstavnika općine Venecija, sudjelovali i predstavnici venecijanskog Univerziteta i UNESCO-vog ureda koji se nalazi u tom gradu.

Nakon ove prezentacije „Expeditio“ je prihvatio novi poziv organizacije „Marco Polo System“ da sudjeluje na „VII. Salonu kulturnih dobara“ koji je bio organiziran od 26. do 28. studenog u Veneciji.

UČEŠĆE NA „VII. SALONU KULTURNIH DOBARA“

Na „VII. salonu kulturnih dobara“ „Expeditio“ se predstavio u okviru izložbenog prostora organizacije „Marco Polo System“ projektom „*Srednjovjekovni*

gradovi Crne Gore“.

Projekt je bio predstavljen sa dva panoa, promotivnim materijalom, te knjigom „*Srednjovjekovni gradovi Crne Gore*“, koja je jedan od najvažnijih rezultata predstavljenog projekta. Projekt je izazvao značajnu pozornost, iako nije pripreman na talijanskom jeziku, što potvrđuje interes talijanske strane za našu srednjovjekovnu kulturu. Sajmu je u ime „Expeditia“ prisustvovala **Stevan Kordić**.

Sajam je imao preko 250 izlagača iz svih dijelova Italije. Bio je veoma posjećen i praćen od starih talijanskih medija. Izlagači su uglavnom bili talijanske državne institucije koje se bave kulturom, nevladine organizacije koje djeluju u kulturi, izdavačke kuće, turističke organizacije i sl.

Tokom sajma predstavnici „Expeditia“ i „Marco Polo System“ dogovorili su buduće oblike uzajamne suradnje.

Stevan Kordić

Venezia – Piazza san Marco

Iz aktivnosti Zajednice crnogorsko-talijanskog prijateljstva iz Kotora

GRADSKA MUZIKA U ITALIJI

Gradska muzika Kotor pozvana je da učestvuje na VI. Internacionalnom festivalu glazbenih orkestara u Giulianovi – Italija 21.–23. travnja 2005. godine, a u tijeku su dogovori i oko nastupa u Veneciji 8. travnja, zajedno s Bokeljskom mornaricom Kotor, sve u organizaciji Zajednice crnogorsko-talijanskog prijateljstva iz Kotora.

Gradska muzika Kotor ili, kako joj je bio stari naziv, Gradska glazba Kotor (utemeljena 1842. god.), dobila je zvaničan poziv od organizatora Internacionalnog Festivala glazbenih orkestara iz Giulianove u Italiji, da sudjeluje na VI. Internacionalni Festival koji se održava od 21. do 23. travnja 2005. god. Inicijativa je potekla

dore). Organizator festivala je Kulturno udruženje „Candido Donatelli” iz Giulianove. Prethodnih godina su gosti festivala bile grupe iz cijelog svijeta i to iz Austrije, Njemačke, Češke, Poljske, Škotske (škotske gajde), Slovenije, Mađarske, Španjolske, Letonije, Ukrajine, Meksika, Malezije, Kariba, i orhestar VI. Američke flote. Od doma-

održavala stoljećima, a koja je obnovljena 8.5.1989. godine s novim idejama o bratimljenju gradova s obje strane istog mora, „Jadranskom bratimljenju“. Ovom feštom grad Venecija se svake godine bratimi s jednim gradom na Jadranu, „gledajući s vjerom u radanje jedne nove Europe koja će nas sve objediniti u jednom kulturnom zagrljaju“, kako je rečeno na prošlogodišnjem skupu u Veneciji. Cilj je da se obje strane Jadrana što više zbliže u gospodarskom i kulturnom smislu, te da Jadran bude more spajanja, a ne razdvajanja raznih naroda koji na njemu žive.

Ideja je uzeta iz stoljetnog običaja po kome je dužd Mletačke republike bacao prsten u more, kao simbol vjenčanja Venecije s morem. Prošle godine je na feštu kao gost bio pozvan predsjednik Zajednice crnogorsko-talijanskog prijateljstva iz Kotora **Dalibor Antonioli**, ali je uslijed njegove spriječenosti na fe-

pred Venecijom – Lidu, **Saulačić** je organizatoru predložio da na feštu dođe odred Bokeljske mornarice u svojim tradicionalnim uniformama i da otpleše Tripundansko kolo uz pratnju Gradske muzike Kotor. Sudjelovanje Bokeljske mornarice na čelu s admiralom dr. **Milošem Miloševićem** na toj fešti je značajno iz više razloga. Prema tradiciji, već 809 god., za vrijeme Bizanta, ova organizacija je postojala kao Udruženje pomoraca, kad su donesene moći sv. Tripuna u Kotor. Trajala je i za dominacije Venecije u Kotoru (1420.–1797.), a aktivna je i danas. Bila je jedna od najpoznatijih srednjovjekovnih sredozemnih organizacija pomoraca. Mnoge slične pomorske organizacije na Sredozemlju su nestale, a ona se održala do danas. Bokeljska mornarica je reprezentativno predstavljala općinu i narod Boke u dramatičnim danima kad su Bokelji tražili načina da se zaštite od Otomanskog car-

Detalj sa manifestacije „Vjenčanje Venecije s morem“

od tajnika Zajednice crnogorsko-talijanskog prijateljstva iz Kotora **Andra Saulačića** i uz pomoć atašea za kulturu Republike Italije pri konzulatu u Podgorici gđe **Pasqualine Corropolese**.

Grad Giulianova se nalazi u pokrajini Abruzzo na Jadranskom moru 38 km sjeverno od grada Pescara. To je turistički centar pokrajine sa dugačkom pješćanom plažom, drvoredom palmi, borova i oleandera uz more i mediteranskom klimom. Nalazi se u podnožju Apenina i cca 40 km od njenog najvećeg vrha Gran Sasso (visokog 2914 m).

U travnju ove godine, po šesti puta do sada, organizira se Internacionalni festival glazbenih grupa, u sklopu proslave patrona grada (Maria SS.ma dello Splen-

čina učestvuju orkestri iz Italije. Festival je natjecateljskog karaktera i prethodne godine je prvo mjesto osvojila limena glazba Željezare Ravne u Sloveniji.

Program traje tri dana i organizator plaća sve troškove osim toškova puta. Gradska muzika Kotor, koja je imala uspješan novogodišnji koncert u Kulturnom centru Kotor, ići će na put sa mažoretkama plesne grupe „Alisa“ iz Kotora. U „diru“ po gradu nastupit će sa mažoretkama, a nakon toga održat će svoj koncert. Članovima Gradske muzike na čelu sa dirigentom **Vladimirom Begovićem** predstoje pripreme za uspješan nastup.

Gradonačelnik Kotora bi trebao ove godine biti gost na „Vjenčanju Venecije s morem“, proslavi koja se

Gradska muzika Kotor ispred katedrale sv. Tripuna

štu išao tajnik Zajednice Andro Saulačić iz Kotora.

Fešta se održava na moru ispred Venecije u blizini otoka Lido. Poslije fešte na prijemu za sve goste u otmenom hotelu na otoku

stava i stave u zaštitu moćne pomorske države Venecije. Danas je to bitno iz turističkih razloga i iz razloga povezivanja ova dva grada i dva susjedna naroda.

Andro Saulačić

USPJEŠAN NASTAVAK IZDAVAČKE DJELATNOSTI

26.11.2005.

23. sjednica Predsjedništva

Usvojen je Poslovnik o radu podružnica i bit će dostavljen svim podružnicama.

Na sjednici je razrađen program održavanja Božićnog koncerta u Kotoru, Tivtu i Baru. Gostovat će dječiji zbor „Srdelice“ iz Splita. Koncert će se održati u Organizaciji HGDCG i HMI – Podružnica Split uz sponzorstvo Poglavarstva grada Splita.

Odlučeno je da na poziv Hrvata iz Makedonije, njihovoj godišnjoj skupštini, prisustvoje predsjednik Udruge **Tripo Schubert**. Putne troškove snosit će Udruga, a boravak u Skoplju organizator Skupštine.

Raspravljalo se o zamolbi obitelji Appolonio oko mogućnosti smještaja njihovog bolesnog djeteta u dom u Dubrovniku. Na tu raspravu je pozvana i majka djeteta kako bi Predsjedništvo bilo detaljnije upoznato o njihovom problemu. Predsjedništvo će poduzeti sve da se pomoćne obitelji Apolonio.

Na sastanku je odlučeno da se posjeti Podružnica Bar 1.12.2004. i održi prošireni sastanak sa članstvom Bara.

2.12.2004.

Sastanak sa Podružnicom Bar

Održan je sastanak Predsjedništva HGDCG-a – Kotor sa članstvom Podružnice HGDCG-a – Bar.

U prisutnosti velikog broja članova podružnice Bar, uz prijateljsku i radnu atmosferu, održan je prošireni sastanak na kojem se raspravljalo o temama koje su bile od interesa rada Društva i Podružnice Bar.

Izneseni su uspjesi i problematika Podružnice Bar kao i samog Društva u cjelini.

Razmatrani su uvijek aktualni problemi oko dobivanja domovnica, organiziranje kulturnih događanja, prijedlozi oko tema u Hrvatskom glasniku, negativan odnos lokalne vlasti prema hrvatskoj nacionalnoj manjini u Baru, mogućnost početka educiranja hrvatske djece u Baru na hrvatskom jeziku kroz dopunsku nastavu, (primjer Kotora i Tivta), pitanja prema Hrvatskoj gospodarskoj komori u Kotoru o mogućnosti zapošljavanja u predstavništvima hrvatskih firmi u Crnoj Gori i predavljanja gospodarskog potencijala hrvatskih privrednika iz općine Bar u Hrvatskoj, učestvovanje na sajmu u Zagrebu, te informacije iz konzulata od interesa za hrvatski puk.

Doneseni su zajednički zaključci o rješavanju pojedinih problema Društva i Podružnice Bar, ujedno i samih članova Društva, i zajednički nastup prema institucijama vlasti kako u R. Crnoj Gori tako i prema R. Hrvatskoj.

04.12.2004.

Sedma Skupština Zajednice Hrvata Makedonije

Dana 4. prosinca 2004. god. u dvorani Dramskog teatra u Skoplju održana je VII. Skupština Zajednice Hrvata u Makedoniji. Skupštini su prisustvovali predstavnici iz Hrvatske: **Andrija Jakovčević**, veleposlanik – načelnik Odjela za hrvatske manjine u MVP-u Hrvatske, **Nikola Jelinčić**, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika – Zagreb, **Ivo Kujundžić**, urednik emisije „Korijeni“ HTV-a iz Mađarske, **Mijo Kragić**, pred-

sjednik hrvatske državne samouprave Mađarske; iz Crne Gore, **Tripo Schubert** predsjednik HGDCG-a – Kotor; iz Makedonije brojne i ugledne ličnosti i veleposlanik Republike Hrvatske u Skoplju **Aleksandar Milošević**.

Tripo Schubert je pozdravio prisutne u ime HGD-

starstva kulture Republike Hrvatske sa projektom „Izdavačka djelatnost“.

Predsjedništvo je odobrilo izradu novogodišnjeg kalendara u tiražu od 300 kom. i nabavku čestitki, a donešena je odluka da se u Glasniku br. 12 uvrste čestitke za božićne i novogodišnje blagdane ustanova

Sa sastanka s Podružnicom Bar

CG-a, zaželio uspješan rad Skupštine, uručio prigodan poklon Predsjedniku **Ivanu Šišku** i pozvao na sveobuhvatniju suradnju naših zajednica. Na Skupštini su dodijeljene plakete i zahvalnice. Naše društvo je dobilo zahvalnicu za uspješnu suradnju

5.12.2004.

Božićni domjenak u Hrvatskoj gospodarskoj komori u Kotoru

Direktor Hrvatske gospodarske komore – Predstavništvo za Crnu Goru, g. **Damir Pinjatić**, povodom božićnih i novogodišnjih blagdana priredio je domjenak za uzvanike kojemu su prisustvovali i predstavnici HGDCG-a.

10.12.2004.

24. sjednica Predsjedništva

Podneseno je izvješće o izvršenim pripremama za održavanje Božićnog koncerta.

Dogovoreno je da sudjelujemo na natječaju Mini-

i tvrtki koje su izrazile želju da se njihove čestitke tiskaju u našem glasniku, uz adekvatnu nadoknadu.

Pokrenuta je inicijativa da se organizira ispraćaj u mirovinu generalnog konzula Republike Hrvatske u Kotoru, **Petra Poljanica**. Dogovoreno je sa ostalim hrvatskim udrugama i strankama, kao i sa tvrtkom INA Crna Gora i HGK-om u Kotoru da se prigodni domjenak održi 22. prosinca 2004. god. u prostorijama Hrvatske gospodarske komore u Kotoru. Za tu prigodu odlučeno je kupiti prigodan poklon koji će se uručiti konzulu koji odlazi u mirovinu.

Predsjedništvo je upoznato s temama koje su u pripremi za Glasnik br. 13. Apeliralo se na članove Predsjedništva da se više angažiraju oko izbora priloga i da sudjeluju svojim priložima.

Predsjednik Tripo Schubert podnio je izvješće sa Skupštine Hrvata Makedonije, kojoj je prisustvovao

kao predstavnik HGDCG. Prema riječima Schuberta, skupština Hrvata Makedonije je bila veoma lijepo organizirana. Tom prigodom održani su razgovori i dogovori oko uspješne suradnje naših dviju Udruga.

Završene su sve pripreme oko održavanja sastanka za formiranje podružnice u Tivtu za 27. prosinac 2004. god. Zadužen je **Pavle Jurlina**, član Predsjedništva oko organizacije osnivanja Podružnice Tivat.

Tripundanska večer, tradicionalna manifestacija koju naša Udruga već treću godinu organizira, održat će se pod sponzorstvom Hrvatske radio televizije 29. siječnja 2005., a u organizaciji Podružnice Kotor. Za koordinatora je određen **Slobodan Vičević**.

Predsjednički izbori Republike Hrvatske održat će se 2. siječnja 2005. god. Glasačko mjesto će biti u konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru. Na zahtjev Konzulata RH, za člana izborne komisije određena je **Ljiljana Markić**, član naše Udruge.

U skladu sa Statutom Udruge u toku veljače će se oformiti Upravni odbor koji će izglasati neophodne dokumente za godišnju Skupštinu.

Odlučeno je da Udruga uzme aktivno učešće u Pokretu za nezavisnost Crne Gore. Zadužen je Slobodan Vičević da pribavi relevantne informacije.

Diskutovalo se o odnosima sa OSCE koji nisu zadovoljavajući. Konstantirano je da su u toku godine održalo više skupova na kojima se raspravljalo po pitanju manjina u Crnoj Gori, a mi na njih nismo bili pozivani. Pavle Jurlina dobio je zaduženje da stupi u kontakt s predstavnicima OSCE-a u Podgorici.

Odobrena je kupovina nove crnogorske državne zastave za potrebe Udruge.

13.12.2004.

Donacije

Na zamolbu Zavoda za psihijatriju Kotor i NVO

„Adria“ iz Sutomora, donirano je po 50 eura za pomoć osobama sa posebnim potrebama.

17.12.2004.

Financijska pomoć izdavačkoj djelatnosti HGDCG

Ministarstvo za zaštitu prava manjina Vlade Republike Crne Gore dalo je financijsku potporu za tiskanje jednog primjerka Hrvatskog glasnika. Ovakve financijske potpore pomažu u naporima razvijanja izdavačke djelatnosti naše Udruge.

17.-19.12.2004.

Božićni koncert

Već tradicionalno, naša Udruga je u suradnji sa Hr-

Polaznici hrvatske škole pozdravljaju „Srdelice“

dječji zbor „Srdelice“ iz Splita održao je božićni koncert u Kotoru, Tivtu i Baru. Sa zborom su došli i roditelji djece kao pratioci.

„Srdelice“ su već godinama u Splitu i Dalmaciji najveći i najbrojniji dječji

napisali pregršt pjesama o dječjoj svakodnevnici; igrma i maštanjima, roditeljima, braći i sestrama, svojim vršnjacima i svojoj domovini Hrvatskoj. Važan dio programa „Srdelica“ čine i prigodne sakralne pjesme kao i one koje svrstavamo u etnoglazbu. Dječjim zborom „Srdelice“ ravna g. **Jovica Škaro**, istaknuti splitski glazbeni djelatnik. 17. prosinca 2004. „Srdelice“ su stigle u Kotor, u hotel „Vardar“, gdje im je bio osiguran smještaj. Prvi nastup održan je iste večeri u Baru. U organizaciji Podružnice HGDCG-a iz Bara i suorganizatora, udruge građana „Šestani“, Zupci production i kulturnog centra Bar, koncert je bio izrazito dobro posjećen. U prepunom dvorani kulturnog centra Bar, pred preko petsto posjetilaca, „Srdelice“ su svojim prekrasnim dječjim pjevanjem oduševile prisutne. Nakon koncerta izmjenjeni su prigodni pokloni sa obje strane, a u restoranu „F.I.T. CO“ uz domaćinsku atmosferu za koju je zaslužan vlasnik restorana **Bošković**, organizatori koncerta su za učesnike priredili prigodnu večeru, gdje se druženje nastavilo. Odlazak za Kotor u kasnim večernjim satima bio je ispunjen obostranim srdačnim utiscima koji ostaju u nezaboravnoj uspomeni.

Drugog dana boravka u Boki, 18. prosinca, „Srdelice“ su nastupile u Tivtu, u dvorani Centra za kulturu. Uz neobjašnjivo malo po-

Dječji zbor „Srdelice“ iz Splita

vatskom maticom iseljenika – Podružnica Split, organizirala i ove godine božićne koncerte. U dogovoru

zbor koji okuplja mlade žitelje Splita i njegove okoliše u dobi od 3 do 14 godina. Od svog osnivanja do

Koncert „Srdelica“ u katedrali sv. Tripuna

i suradnji sa voditeljicom HMI-a – Podružnica Split, **Brankom Bezić Filipović** i uz potporu Poglavarstva grada Splita, te sponzorom INA Crna Gora, ove godine

danas, u svom djelovanju dugom više od dva i po desetljeća, „Srdelice“ su izgradile obiman, ali prepoznatljiv program. Poznati i priznati autori za ovaj su zbor

sjetitelja, tek 50-tak, koncert je održan uz primjetnu nelagodu kako prisutnih tako i izvođača. Jako nevoljivo koje je vladalo toga dana i organizacija koja je vidno zakazala uzrokovali su izostanak očekivanih posjetitelja.

Trećeg i posljednjeg dana boravka u Boki, božićni koncert „Srdelice“ su održale u prepunoj katedrali sv. Tripuna. Uz prisustvo kotorskog biskupa msgr. **Ilije Janjića** i svećenika okolnih župa, pučana grada Kotora i okolnih mjesta, dječji zbor „Srdelice“ svojim božićnim pjesmama i prigodnim dalmatinskim kolažom oduševio je posjetitelje. Nakon koncerta razmijenjeni su darovi organizatora i izvođača, a mali su pjevači dobili su prigodne božićne poklone.

Ovim putem istaknuli bi nastup djece hrvatke dopunske škole pod vodstvom učiteljice **Maje Širole** iz Rijeke, koja su prigodnim riječima otvorila koncert u Kotoru i Tivtu.

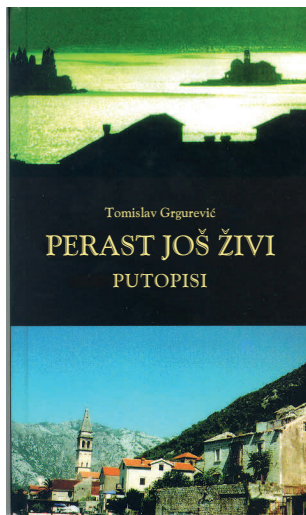
Iste večeri u kasnim večernjim satima djeca iz Splita sa svojim roditeljima i vodstvom puta napustila su Kotor, uz srdačan ispraćaj domaćina, sa obećanjima za skoro ponovno viđenje.

18.12.2004.

Izašla iz tiska knjiga „Perast još živi“

Rezultat naših napora oko izdavačke djelatnosti urodio je plodom izdavanjem knjige „Perast još živi“. Autor knjige je **Tomislav Grgurević**, novinar i kolumnist, član naše Udruge i donedavni urednik časopisa „Hrvatski glasnik“. Zahvalni smo „Nakladi Bošković“ iz Splita gdje je knjiga i tiskana, njenom vlasniku **Zoranu Boškoviću**, koji je podržao i sponzorirao ovaj naš projekt. Knjiga je ugledala svjetlo dana, tiskana je u 1000 primjeraka i bit će prodavana u Hrvatskoj i Crnoj Gori. Uskoro ćemo održati i promociju knjige u Kotoru, a predviđena je promocija u Splitu, ovog proljeća.

Ovo je druga knjiga naše izdavačke djelatnosti. Prva, „Život i djelo Vladislava Brajkovića“, djelo udruga NZCH, HGDCG i Bokeljske mornarice tiskana je u suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske iz Zagreba. Uskoro izlazi i druga knjiga o akademiku Vladislavu Brajkoviću, koju će realizirati NZCH u suradnji sa HGDCG-om i Bokeljskom mornaricom.

19.-21.12.2004.

Dani kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa Crne Gore

Ministarstvo za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa RCG organiziralo je manifestaciju pod nazivom „Dani kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Crnoj Gori“ koja se održala u Tivtu u vremenu od 19. do 21. prosinca 2004. god.

Klapa „Jadran“ iz Tivta

Tom prigodom održana je alizirane manifestacije, ali, književna večer „Počeci na žalost, slabo posjećene.

dramskog stvaralaštva u Boki“, na kojoj su govorili **Neven Staničić** i **Darko Antović**, a **Hajro Ulqina-ku** i **Anton Gojcaj** predstavili su „Albansku književnost u Crnoj Gori“. Uslijedila je promocija izdanja „Usmena književnost Bošnjaka“, **Huseina Bašića**, a o knjizi su govorili akad. **Zuvdija Hodžić** i prof. **Suljo Mustafić**.

Folklor je bio nezaobilazni pratitelj takve manifestacije. Za hrvatsku manjinu nastupile su klapa „Biser-nice Boke“, „Bokeljski mornari“ iz Kotora i klapa „Jadran“ iz Tivta. Mažoretkinje „Modest-a“ Tivat, svojom su plesnom točkom uljepšale svečanost. Vokalne solistice **Nina Petković** i **Edita Slaby** te pjesnici **Desanka Matijević** i **Miro Sindik** glasovima i stihovima završili su predstavljanje djela za hrvatske manjine.

Albanske igre i pjesme izvodili su KUD „Ulqini“ iz Ulcinja, KUD „Koha“ Dinosha, klapa „Ulcinj“ i „Ligatura“ iz Ulcinja, vokalni solista **Shemso Hasanaga**, a program je vodio **Zenel Katana**.

Voditelj programa za Bošnjake bio je **Mirsad Rastoder**, a KUD „Jezero“ iz Plava, VIS „Pljevaljski tamburaši“ i vokalni solisti **Šukrija-Žuti Serhatlić** i **Esad Memić** predstavili su se publici su igrama i pjesmama.

Predstavnici Udruge bili su gosti ove veoma dobro organizirane i uspješno re-

21.12.2004.

Ispraćaj generalnog konzula Petra Poljanića u mirovinu

Nakon skoro pet godina obavljanja dužnosti u svojstvu generalnog konzula Republike Hrvatske u Crnoj Gori, **Petar Poljanić** odlazi u zasluženu mirovinu. Tom prilikom priredjen je domjenak u Podgorici, u hotelu „Crna Gora“ na koji su bili pozvani i predstavnici Društva. Na tom domjenku predstavljen je novi konzul **Ivan Škarić**, nekadašnji splitski gradonačelnik, koji će zamijeniti konzula Poljanića. Tim povodom u glavni crnogorski grad doputovali su i hrvatski veleposlanik u Srbiji i Crnoj Gori, **Tonči Staničić**, te generalni konzul RH u Subotici, **Davor Vidiš**. Uz predstavnike diplomatskog zbora bili su i visoki dužnosnici, premijer **Milo Đukanović**, predsjednik parlamenta **Ranko Krivokapić**, te brojni ministri crnogorske vlade.

22.12.2004.

Sretno u danima mirovine, g. Poljaniću!

Zahvalnost za suradnju i sretan odlazak u mirovinu iskazale su hrvatske udruge i stranke u Boki. Pridružile su se Hrvatska gospodarska komora, predstavništvo u Kotoru, i INA Crna Gora. Da bi se dostojno oprostili od dugogodišnjeg suradnika i prijatelja, generalnog konzula Petra Poljanića, predstavnici hrvatskih udruga i stranaka, HGDCG, HKD „Napredak“, HGI Tivat-Kotor, KZU „Napredak“ Gornja Lastva, te predstavnici HGK i INA Crna Gora i djelatnici konzulata, upriličili su u prostorijama Hrvatske gospodarske komore u Kotoru mali intimni domjenak. Tom prigodom prisutnima je bio predstavljen i novi Generalni konzul **Ivan Škarić**. Uz prigodne riječi, svaka hrvatska udruga i stranka, kao i HGK i INA Crna Gora, poklonili su Poljaniću prigodni poklon za uspomenu.

Poljanić u pratnji svoje supruge **Vanje** i djelatnika konzulata, obratio se prisutnima rekavši da se od njegovog dolaska situacija

afirmaciji hrvatske manjine u Crnoj Gori.

Uz čvrsti stisak ruke Poljaniću i njegovoj supruzi, prisutni su zaželjeli mirne i

Prigodni poklon za uspomenu

u Crnoj Gori i njeni odnosi sa Hrvatskom u mnogome promjenila na bolje. Poljanić je istakao: „...*položaj Hrvata je danas neusporedivo bolji u odnosu na vrijeme od prije pet godina, ali rekao bih, i unatrag 60, 70 godina. Pođimo samo od činjenice da postoji hrvatska politička stranka, zatim Hrvatsko građansko društvo i revitalizirani Na-*

sretne dane u mirovini.

23.12.2004.

Upućeno pismo podrške za dopunsku školu hrvatskog jezika

Dopunska nastava hrvatskog jezika u Kotoru i Tivtu već radi tri mjeseca i pokazala je zavidne rezultate. Ukupan broj polaznika dostigao je brojku od 78

22.12.2004

Grupna fotografija za sjećanje na HGDCG

predak. Sve je to prije deset godina bilo nezamislivo, a danas je realnost. Mislim da su Hrvati u Crnoj Gori pred potpunom revitalizacijom, što ohrabruje.“ On je već ranije najavio da će hrvatski konzulat od sredine naredne godine biti preseljen iz Kotora u Podgoricu. Prisutnima se predstavio i novi generalni konzul Ivan Škarić bivši gradonačelnik Splita, istaknuvši da će nastaviti posao koji je započeo njegov prethodnik, a koji se temelji na

učenika, što iskreno govoreći nismo očekivali, ali to je plod rada hrvatskih udruga i učiteljice Maje Širola. Nedostak udžbenika i pomagala za održavanje kvalitetne nastave stalno je prisutan. U nemogućnosti da financijski riješimo taj problem, i u dogovoru sa učiteljicom napravljen je popis potrebnih udžbenika, čitanki, videokazeta, nastavnih filmova itd., koje su potrebne za održavanje kvalitetne nastave. Zamolbe su upućene na adrese ustanova

i osoba koje su nam do sada davale podršku i razumijevanje u ovom projektu. Nije trebalo dugo čekati. Po primitku našeg pisma iz ureda potpredsjednika gradske Skupštine Grada Zagreba, **Vladimira Velnića**, gradonačelnika Omiša **Ivana Škaričića** i dogradonačelnika Splita **Ljubomira Urlića**, javili su nam da će uputiti pomoć u traženom materijalu. Voditeljica Predstavništva HMI u Splitu, **Branka Bezić Filipović**, rado se uključila u tu akciju koju će koordinirati sa poglavarstvima Splita i Omiša. Zadnju smo obavijest dobili i od Hrvatske gospodarske komore, gdje nam javljaju da se uključuju u akciju doniranja za školu hrvatskog jezika.

24.12.2004.

Kontakt s predstavnikom „Podravke“ u Crnoj Gori

Naš član iz Podgorice, **Ljiljana Kovačević**, upriličila je susret HGDCG-a sa **Ljubomirom Barićem**, direktorom predstavništva tvrtke „Podravka“ iz Hrvatske. U srdačnom razgovoru Slobodan Vičević, član Predsjedništva HGDCG-a, upoznao je direktora Barića sa radom i ciljevima Udruge. Direktor Barić izrazio je svoje zadovoljstvo ovim susretom i želju za suradnjom „Podravke“ u realizaciji programa i ciljeva naše Udruge.

Polaznicima dopunske škole poklonjeni su prigodni kalendari za 2005. godinu.

27.12.2004.

Osnivanje podružnice Tivat

Nakon nekoliko pokušaja od studenog 2003. godine, 27. prosinca 2004. god osnovana je Podružnica HGDCG-a – Tivat.

U dvorani Centra za kulturu Tivat, uz prisutnost preko 50 članova HGDCG-a iz općine Tivat, održan je osnivački skup Podružnice Tivat. Skupu je prisustvovalo Predsjedništvo udruge, a vodio ga je član predsjedništva iz Tivta, Pavle Jurčina. Uz kratak prikaz dosa-

dašnjeg rada Društva kao i budućih projekata, predsjednik g. Tripo Schubert iznio je značaj i potrebu za formiranje Podružnice u Tivtu, gdje je koncentracija Hrvata najveća. Slobodan Vičević upoznao je prisutne o Poslovniku rada Podružnice, a Dario Musić o brojnosti članova u Tivtu. Također je istakao nedovoljan odziv članova u radu na terenu i prikupljanju članarine. Nakon izloženog izvještaja uslijedilo je predlaganje članova Upravnog Odbora novoosnovane Podružnice Tivat.

Većinom glasova u Upravnom odboru Podružnice izabrani su sljedeći članovi: **Matko Petković, Ivo Marić, Romeo Gudelj, Zlatko Vučinović, Dejana Stjepčević, Mato Nikolić, Anto Božinović i Nenad Brkan**

Po svršetku sastanka novoizabrani Upravni Odbor Podružnice Tivat održao je kratak dogovor u kojemu je za predsjednika izabran Zlatko Vučinović, a za potpredsjednika UO. Podružnice Tivat nakon izbora Matko Petković. Tajnica Upravnog Odbora Podružnice Tivat je Dejana Stjepčević. Dogovoreno je da se nakon novogodišnjih praznika održi prvi sastanka Upravnog Odbora.

28.12.2004.

Čestitka novoizabranoj gradonačelnici Kotora

Hrvatsko građansko društvo iz Kotora, čestitalo je **Mariji-Maji Čatović** uspjeh na lokalnim izborima u Općini Kotor i na postavljenju za gradonačelnicu Kotora. Inače, Maja Čatović je član DPS-a i pripadnica autohtone hrvatske manjine u Crnoj Gori. Uvjereni smo da smo dobili pravog sugovornika u liku gradonačelnice, te da će naša suradnja biti u obostranom interesu.

Čestitka Općinskom odboru HGI-a – Kotor

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor, uputilo je čestitku Općin-

skom odboru novoosnovane podružnice hrvatske političke stranke „Hrvatska građanska inicijativa“ iz Tivta. U pismu se izražava uvjerenje da će izabrani odbornici dostojno zastupati interese svih Hrvata Općine Kotor i da će se boriti za realizaciju usvojenih programskih načela te da će naša udruga surađivati sa novoosnovanim Općinskim odborom HGI – Kotor.

30.12.2004.

25. sjednica Predsjedništva

Predsjedništvo Udruge u punom sastavu održalo je svoju 25. sjednicu. Analizirali su se uspjesi Božićnog koncerta u Baru i Kotoru, kao i razlog malog posjeta gledateljstva na koncertu u Tivtu.

Tajnik **Dario Musić** je podnio pregled troškovnika održavanja koncerta, uz konstataciju da zahvaljujući poglavarstvu grada Splita, organizatorima i sponzorima Turističke zajednice grada Zagreba i Hrvatskoj matici iseljenika, društvo nije imalo dodatnih troškova. Podnesen je također i financijski izvještaj održavanja manifestacije „Hrvatski dani u Boki“. Tajnik je također upoznao Predsjedništvo s troškovnikom izdavanja „Hrvatskog glasnika“ br. 10. i br. 11.

Razmatrano je pismo **Vicka Nikolića** upućeno redakciji „Hrvatskog glasnika“ u svezi tiskanja njegovog notnog albuma „Boka kotorska u pjesmi, slici i sjećanju“. Odlučeno je da se prvi dio pisma objavi u Glasniku kao pismo čitatelja a ostali dio pisma Predsjedništvo je prihvatilo kao informaciju.

Predsjedništvo se kritički osvrnulo na reportažu novinara **Boža Vodopije** u emisiji „Korijeni“ gdje je naše društvo prikazano u negativnom kontekstu prema osnivanju političke stranke HGI, ogranak Kotor.

Ivan Ilić je predložio pokretanje potpisivanja peticije za ostanak Generalnog konzulata RH u Kotoru, što su ostali članovi prihvatili i

odgovoreno je da se obavjeste mediji, članstvo i podružnice.

05.01.2005.

20. sjednica Podružnice Bar

Barska Podružnica HGDCG-a održala je svoju 20. redovnu sjednicu na kojoj je razmatrana aktivnost Podružnice. Osvrt je dan na uspješno organiziranje Božićnog koncerta i predloženo je da se nađe mogućnost za održavanje Dana Hrvata u Baru. Podnesen je financijski izvještaj Podružnice za prošlu godinu. Član Odbora i komisije za predstavke **Ilija Vukotić** podnio je ostavku iz osobnih razloga, a na njegovo mjesto je postavljen **Drago Marstjepović**. Preporučeno je svim članovima Podružnice koji imaju hrvatsko državljanstvo da sudjeluju na II. krugu glasovanja za predsjednika Republike Hrvatske.

7.-8.01.2005.

Susret predsjednika HGDCG sa voditeljem klape „Vela Luka“ u Vela Luci

Prigodom privatnog posjeta otoku Korčuli, predsjednik HGDCG Tripo Schubert susreo se s **Janezom**

učestvovao je u 45-minutnoj radio emisiji o autohtonom Hrvatima Boke i Hrvatskom građanskom društvu na radio postaji „Radio Val“ iz Vela Luke. Predložena je suradnja „Radio Vala“ s nekom od naših nezavisnih radio postaja (predloženi su Radio Skala iz Kotora i Delfin iz Herceg Novog).

12.01.2005.

Poziv glasačima hrvatske nacionalnosti

Naša Udruga je preko lokalnih radio postaja u Kotoru i Tivtu i preko svoje internet stranice pozvala glasače hrvatske nacionalnosti da pristupe II. krugu glasovanja za Predsjednika Republike Hrvatske, 16. siječnja 2005. god. na biračko mjesto 3 u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru. Obavjest je poslana i svim podružnicama HGDCG u Crnoj Gori.

17.01.2005.

Čestitka Predsjedniku Mesiću

Upućena je čestitka Stjepanu Mesiću, Predsjedniku Republike Hrvatske za ponovni izbor za Predsjednika Države.

Schubert u studiju „Radio Vala“

Vlačićem, voditeljem klape „Vela Luka“ iz Vele Luke, „Kumpanji“ i „Blajke“ iz Blata na Korčuli. Tom prilikom dogovoren je program suradnje za 2005. godinu.

Uz pomoć Janeza Vlačića, predsjednik HGDCG-a

Održan sastanak grupe osnivača Udruge sa Predsjedništvom

Na zahtjev nekoliko članova Udruge, osnivača, održan je sastanak s Predsjedništvom. Razgovaralo se i raspravljalo o transparent-

nosti rada i financijskom poslovanju Udruge, kao i o budućem rukovođenju Udruhom. Iskazano je njihovo nezadovoljstvo i nepovjerenje radom Predsjedništva a posebno predsjednikom Udruge. Predsjednik i članovi Predsjedništva dali su sve tražene odgovore na pitanja pojedinaca, kojima je rečeno da mogu u bilo koje vrijeme pregledati financijsko poslovanje kao i svu korespondenciju koju je Udruga vodila od osnivanja. Kritiziran je način rada oko „Hrvatskog glasnika“ i dana zamjerka na sadržaj i kvalitet časopisa. Naime, da ne treba da bude tiskan na tako kvalitetnom papiru i djelom u koloru jer to iziskuje dodatne troškove. Iz diskusije pojedinaca bilo je očito da nisu upućeni u rad i napore koje ulaže Predsjedništvo u vođenju Udruge, niti su iskazali želju da pomognu i učestvuju u radu. Predsjednik Udruge ih je obavijestio da će uskoro biti godišnja skupština Udruge i da se sadašnje Predsjedništvo ili pojedinci iz Predsjedništva mogu smjeniti u koliko to bude tražilo članstvo. Zatraženo je od prisutnih da daju svoj doprinos u predlaganju novih članova u sastav tijela Skupštine.

Zaključeno je da se u fazi pregleda financijskog poslovanja od strane Nadzornog odbora uključe i pojedinci u koliko to žele ali samo kao posmatrači, da bi se otklonile eventualne sumnje u transparentnost rada i zakonitost vođenja knjiga.

Peticija za ostanak Generalnog konzulata Hrvatske u Kotoru

Danas je počela akcija prikupljanja potpisa za ostanak Generalnog konzulata Hrvatske u Kotoru, koju je pokrenulo Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, a na zahtjev velikog broja građana. Očekujemo potpise i od onih koji imaju potrebu i želju da Konzulat Hrvatske ostane u Kotoru bez obzira na nacionalnu

pripadnost. Po završetku potpisivanja peticije čitav materijal sa zahtjevom uputit će se MVP-u i Vladi Republike Hrvatske.

20.01.2005.

Intervju na TV Budva

Predsjednik udruge Tripo Schubert na poziv TV Budva imao je razgovor u jutarnjem programu TV Budva. Razgovaralo se o planiranim aktivnostima HGDCG-a u 2005. god. i o peticiji za ostanak Konzulata RH u Kotoru koja je u tijeku, te o kulturnoj suradnji s hrvatskim institucijama i mogućnosti dolaska nekog od poznatih ličnosti estrade (**Tereza Kesovija, Boris Dvornik, Oliver Dragojević** i drugi).

21.01.2005.

Sastanak Ivana Škarića s predstavnicima hrvatskih udruga i stranaka

U prostorijama Hrvatske gospodarske komore, predstavništva za Crnu Goru, održan je sastanak predstavnika Generalnog konzulata s predstavnicima hrvatskih udruga i hrvatskim političkim strankama.

Sastanku su prisustvovali

ispred konzulata: Ivan Škarić, generalni konzul, **Igor Čupić**, savjetnik konzula, **Igor Grabar**, treći konzul. Hrvatka društva i partije su zastupali: ispred HGDCG Tripo Schubert predsjednik i Slobodan Vičević, član predsjedništva, od strane HKD „Napredak“ Tivat – Donja Lastva **Silvio Marković**, predsjednik, KZU „Napredak“ – Gornja Lastva predstavljali su **Zoran Nikolić**, predsjednik, i **Marjan Ribica**, član Upravnog odbora. Političku stranku HGI iz Tivta zastupao je glasnogovornik **Josip Nikolić**, a iz HGI-a Kotor bili su prisutni **Nikša Čučić**, predsjednik, i **Vedran Milošević**, član općinskog odbora.

Razgovaralo se o ključnim problemima hrvatskog puka u RCG:

1. Zakon o pravima nacionalnih manjina

Na zahtjev HGDCG-a traženo je da se što hitnije zakaže sastanak svih hrvatskih subjekata i da se prodiskutiraju sve sporne klauzule radne verzije Zakona, a primjedbe i prijedlozi dostave radnoj grupi republičkog Ministarstva za manjine. Posebno je važno

odmah započeti raspravu oko formiranja Hrvatskog nacionalnog savjeta kao krovne organizacije Hrvata u RCG.

2. Primjena bilateralnog Sporazuma između RH i SiCG

O ovom Sporazumu data je opširna informacija u Glasniku br. 12. HGDCG je uputio pisma predsjedniku i premijeru RCG-a, Ministru za manjine i predsjedniku Skupštine RCG s molbom da nas informiraju da li je potpisani Sporazum obvezujući za institucije RCG-a.

3. Tehničko rješenje mogućnosti gledanja HRT-a i radio prijeme u Boki

Na inicijativu Generalnog konzula Ivana Škarića u Kotoru je održan susret predstavnika Agencije za telekomunikacije Republike Hrvatske koju je predvodio **Ante Dodig** i predstavnika Agencije radio-difuzije RCG-a koju je predvodio direktor **Abaz Beli Džafić**. Iskazana je volja i spremnost da se se između dviju spomenutih agencija iznađe rješenje problema od zajedničkog interesa u planiranju i raspodjeli radio-difuzinih frekvenci. U

narednih dva mjeseca obje agencije će izvršiti razmjenu koordinacionih podataka i baze podataka i dodjeli radio difuznih frekvenci.

Dogovoreno je da se prvi radni sastanak stručnih timova obje države održi u Kotoru.

4. Autobusna linija Crna Gora – Hrvatska

Po tom pitanju generalni konzul Ivan Škarić obavio je niz razgovora sa predsjednicima zainteresiranih općina Kotor, Tivta i Budve. Također je razgovarao s gradonačelnicom Dubrovnika **Dubravkom Šujicom** i županom Dubrovačko-neretvanske županije **Ivanom Šprljom**. Razgovor je obavljen i sa predsjednikom općine Konavle **Lukom Kordom**. Zaključeno je da je ovo pitanje neophodno riješiti na razini ministarstva Republike Hrvatske i Crne Gore u svezi davanja koncesija u prometnoj sferi.

5. Povrat imovine Hrvata – zakon o restituciji

Ovo pitanje je veoma važno s obzirom na podatak da je velikom broju hrvatskih obitelji kao i katoličkoj crkvi oduzeta imovina. Konzulat će se po svim konkretnim zahtjevima

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Pretplatite se!

To je najpouzdaniji način da redovito osigurate Vaš primjerak „Hrvatskog glasnika“

GODIŠNJA PRETPLATA

za Crnu Goru

9,00 €

za inozemstvo

12,00 €

Uplatnu izvršiti na žiroračun Hrvatskog građanskog društva Crne Gore – Kotor, otvoren kod Crnogorske komercijalne banke AD – Podgorica

Broj žiroračuna je: 510-4741-76

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže „Hrvatski glasnik“. Pretplatu možete izvršiti i u glavnom uredu HGDCG u Kotoru.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu izdavača:

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Stari grad – Pjaca od kina, 85330 Kotor, SCG

ma uključiti i to rješavati na relaciji institucija Zagreb–Podgorica.

6. Prijem u hrvatsko državljanstvo

Na zahtjev predsjednika Schuberta ovo pitanje je uvršteno u Dnevni red sastanka. Generalni konzul je upoznat sa poteškoćama i sporošću rješavanja prijema u hrvatsko državljanstvo ljudi s ovih područja kao i o načinu izdavanju Potvrde hrvatskih udruga i stranke, osobama koje ne mogu dokumentirati pripadnost hrvatskom narodu.

7. Preseljenje konzulata u Podgoricu

Generalni konzul je upoznao prisutne o odluci Vlade RH o preseljenju konzulata u Podgoricu a koji bi trebao uslijediti do kraja ove godine. Tripo Schubert, predsjednik HGDCG-a, iznio je negativan stav po tom pitanju i obavijestio prisutne da je HGDCG pokrenuo potpisivanje peticije za ostanak konzulata u Kotoru u znak protesta prema takvoj odluci.

8. Izbori za Predsjednika RH

Od strane konzulata prisutni su obavješteni o rezultatima izbora za predsjednika Republike Hrvatske

i o pobjedi **Stjepana Mešića**.

9. Hrvatski kulturni centar

Na zahtjev predsjednika HKD „Napredak“ – Tivat Silvia Markovića pokrenuto je pitanje o neophodnosti osnivanja Hrvatskog kulturnog centra, iznoseći prijedlog lokacije u Donjoj Lastvi. Tripo Schubert iznio je podatke o dosadašnjim neuspjelim dogovorima HGDCG-a s Biskupijom Kotor oko osnivanja HKC-a u Kotoru i realnoj mogućnosti da se to ipak realizira na drugi način.

Predstavnici Tivta traže koncenzus svih hrvatskih udruga da se HKC osnuje u Donjoj Lastvi. Predstavnici Konzulata smatraju da je to stvar dogovora među hrvatskim udrugama i da u tome Hrvatska ne može arbitrirati.

26.01.2005.

Posjet predstavnika HSP-a iz Dubrovnika

Našu Udrugu su posjetili **Igor Žuvela**, predsjednik HGDR-a – Dubrovnik, **Željko Kulišić**, predsjednik županijskog odbora HSP-a i budući saborski zastupnik, i **Željko Filičić**, turistički

poduzetnik, inače inicijator ovog posjeta.

kroz turističke aranžmane, sa akcentom na seoski turizam

S gostima iz Dubrovnika

Od strane predsjedništva HGDCG-a su prisustvovali Tripo Schubert, Pavle Jurlina i Slobodan Vičević, a od KZU „Napredak“ G. Lastva Zoran Nikolić i **Slavko Marović**. Cilj posjeta je bio: obostrano upoznavanje, nalaženje forme suradnje i pomoć HSP-a u rješavanju nekih vitalnih pitanja koje udruga nije u stanju da sama riješi, kao što je realizacija projekta HKC-a.

Sastanak u Kotoru

Ponuđena je suradnja na gospodarskom planu, posebno u domenu zapošljavanja jednog broja Hrvata

(Gornja Lastva). Biti ćemo pozvani na dan sv. Leopolda Mandića 12. svinja 2005. god.

Promocija druge knjige o radu i djelu Vladislava Brajkovića

U Zagrebu je proslavljen 100. rođendan akademika Vladislava Brajkovića i tom prilikom je promovirana druga knjiga o radu i djelu poznatog stručnjaka za međunarodno pomorsko pravo. U radu i izdavanju te knjige uzeli su učešća Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, kao nosilac projekta, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore –

NARUDŽBENICA

OVIM NEOPOZIVO NARUČUJEM ☐ PRIMJERAKA „HRVATSKOG GLASNIKA“

Ime i prezime / Naziv tvrtke:

Ulica i broj:

Grad:

Poštanski broj:

Država:

Tel./Fax:

E-mail:

Datum:

Potpis / Pečat:

Kotor i Bokeljska mornarica.

28.01.2005.

Posjet Generalnom konzulatu RH u Kotoru

Na zahtjev Predsjednika HGDCG-a, Tripo Schubert i Dario Musić, posjetili su Generalnog konzula Ivana Škarića i tom prilikom ga upoznali sa radom i programima udruge. Razgovoru je prisustvovao i savjetnik konzula Igor Čupić. Razgovaralo se o aktualnim temama, a glavna poanta je bila zajednički rad svih Hrvatskih udruga i stranaka na izradi konačne verzije Zakona o pravima nacionalnih manjina te zajednički nastup prema Vladi i Parlamentu Crne Gore preko Hrvatskog nacionalnog Savjeta (HNS), koji će se u skladu sa Zakonom formirati. Dogovoreno je da se već sledećeg tjedna dogovori sastanak čelnika svih udruga i političkih stranaka i da se oformi privremeni HNS, kako bi se rješavali aktualni i nadolazeći politički i životni problemi koji se tiču hrvatskog korpusa.

Veljača 2005.

Knjiga „Hrvati u Crnoj Gori“ izlazi iz tiska

Naša izdavačka djelatnost se uspješno nastavlja. Autor knjige „Hrvati u Crnoj Gori“ s posebnim osvrtom na Boku kotorsku i drugu polovinu XX. stoljeća je prof. **Milenko Pasinović**. Knjiga je znanstvenog karaktera i daje statistički pregled razvoja i pada hrvatske populacije na području Crne Gore od vremena kada su se počeli obrađivati statistički podaci. Knjiga će se tiskati u Rijeci u 1000 primjeraka, a biti će dostupna čitateljima u Hrvatskoj i Crnoj Gori.

Zahvaljujemo na velikoj pomoći koordinatorskom ovog projekta **Goranu Trohi**, voditelju KUU „Artel“ iz Rijeke, s kojim surađujemo na kulturnom polju, kao i sponzorima Primorsko-goranskoj županiji i poglavar-

stvu grada Rijeke, koji su omogućili da se ova knjiga tiska.

1.-2. 02.2005.

Suradnja sa HRT-om

Posredstvom HGDCG-a bili smo uključeni u izravni prenos putem satelita iz Perasta i Kotora u emisijama „Život uživo“ i „Dobro jutro Hrvatska“. U razgovoru s voditeljima emisija **Robertom Zuberom** i **Davorom Meštrovićem** sudjelovali su gradonačelnica Kotor Marija-Maja Čatović, don **Srećko Majić**, Tripo Schubert, biskup Ilija Janjić, viceadmiral **Ilija Radović**, mali admiral **Vijeko Milošević** i kapo Kotorskog karnevala **Jovan Martinović**, praćen maskama odjevenim u kostime kotorske vlastele.

03.02.2005.

Posjet dogradonačelnika grada Splita Kotoru

Dogradonačelnik grada Splita **Ljubo Urlić** doputovao je u neslužbeni kratki posjet Kotoru. Tom prigodom sastao se s generalnim konzulom Republike Hrvat-

onačelnik Urlić izrazio je zadovoljstvo do sada urađenim poslom. Razgovaralo se o suradnji dvaju gradova kao i o mogućim projektima gdje bi se grad Split i Republika Hrvatska mogli uključiti i pomoći na realizaciji ključnih problema općine. Musić je gostu predočio dio programa rada Udruge za 2005. godinu i obratio se za pomoć u realizaciji tih projekata. U večernjim satima uz srdačan pozdrav i sretan put, domaćini su se ispratili dragog nam gosta i prijatelja.

04.02.2005.

Razgovori oko formiranja profesionalne redakcije „Hrvatskog glasnika“

Dogovoreni razgovor s **Veseljkom Koprivicom**, članom redakcije Monitor (šef DESK-a) obavili su Tripo Schubert, V.D. glavni urednik Glasnika i Dario Musić, član Uredivačkog odbora. Koprivica, kao profesionalnom novinaru, izneseni su svi naši problemi oko rada na izdavanju Glasnika i zamoljen je da nam pomogne oko formiranja prave pro-

strane Biskupskog Ordinarijata Kotor, da budu nazočni na završnim Tripundanskim svečanostima 6.2. 2005. god. Također ove godine po prvi put u crkvenoj procesiji gradskim ulicama Kotora nosila se zastava Udruge. Zastavu je nosio istaknuti član – povjerenik iz Prčanja, **Božo Usanović**.

10.-12. 02.2005

Snimatelji HRT-a u Crnoj Gori

Tijekom veljače dobili smo zamolbu od strane Stjepa Mijović Kočana, književnika i filmskog redatelja da asistiramo njemu i ekipi snimatelja HRT-a, prilikom snimanja reportaže o dopunskoj školi hrvatskog jezika u Kotoru i Tivtu i o našem časopisu „Hrvatski glasnik“. Dario Musić dočekaao je goste u Tivtu u hotelu „Pine“ gdje su gosti boravili za vrijeme snimanja i upoznao ih sa učiteljicom hrvatskog jezika Majom Širolom i dogovorio našu asistenciju prilikom njihovog snimanja u Crnoj Gori. Ekipa je snimila čas nastave hrvatske dopunske škole u Tivtu i Kotoru, posjetila ured HGDCG-a gdje je imala susret sa Generalnim konzulom RH Ivanom Škarićem i njegovim savjetnikom **Igorom Čupićem**, te admiralom Bokeljske mornarice **Milošem Miloševićem**, predsjednikom HGDCG-a Tripom Schubert i tajnikom Dariom Musićem. Tu se razgovaralo o temama snimanja i snimila reportaža o „Hrvatskom glasniku“.

Drugog dana boravka ekipa HRT-a posjetila je u Podgorici ministra prosvjete i nauke RCG, **Slobodana Backovića**, ministricu kulture **Vesnu Kilibardu**, te akademika **Jevrema Brkovića**. Dan pred povratak u Zagreb dana gosti iz HRT-a posjetili su bivšeg urednika „Hrvatskog glasnika“ Tomislava Grgurevića u staračkom domu u Risnu.

Uređuje: **Dario Musić**

Ljubo Urlić, Ivan Škarić i Maja Čatović

ske Ivanom Škarićem, gradonačelnicom Kotora Majom Čatović, a prisutan je bio i naš predstavnik Dario Musić.

Uručene su nam školske knjige za školu na hrvatskom jeziku, kao donacija Poglavarstva grada Splita. Posjećeno je gradilište rekonstrukcije crkve sv. Dujma u Škaljarima, koju financira grad Split. Dogra-

fesionalne redakcije. Date su mu tražene informacije a Koprivica je obećao uskoro napraviti elaborat.

06.02.2005.

Poziv iz Biskupskog Ordinarijata

Tripo Schubert i **Edita Starović**, predsjednica Podružnice Kotor, ispred HGDCG, pozvani su od

HRVATSKA POVIJEST

U ovom, posljednjem nastavku našeg serijala o povijesti Hrvatske do kraja I. svjetskog rata, obradit ćemo razdoblje od 1848. do 1918. godine. Naredni brojevi „Glasnika“ bit će posvećeni županijama u Hrvatskoj.

CETVRTO DOBA Revolucija 1848.–1849.

God. 1848. zbog opasnosti mađarske revolucije i njezine ideje o stvaranju jedinstvene nacije s ciljem da se Hrvatska „pomadari“, Narodna skupština je izabrala Jelačića za hrvatskog bana i vrhovnog zapovjednika hrvatske vojske, na veliko zadovoljstvo svekolikog hrvatskog naroda. Ban Jelačić je odmah po svom imenovanju izdao *pismo o ukidanju kmetstva* na veliko oduševljenje cijele Hrvatske.

Mađari i njihove sluge „mađaroni“ nisu se mogli pomiriti s činjenicom da je Hrvatska dobila za vođu pravog hrvatskog rodoljuba, pa su se služili svim sredstvima i podvalama da unište i ocrne bana u očima bečkog dvora i hrvatskog naroda. Ban Jelačić se je zalagao da se spor s Mađarima riješi mirnim putem, ali kako su svi hrvatski zahtjevi bili odbijeni i kako su iz Pešte dolazile drske i bahate prijetnje poput: „Među nama samo mač može odlučiti!“, nije bilo druge nego oružanim putem slomiti i uništiti ratobornu politiku mađarskog ekspanzionizma.

Nakon pismene podrške J. J. Strossmayera i pisma od 4. rujna u kojem mu kralj vraća sva dostojanstva i časti, uz ispriku: „Mene je na to svrgnuće navelo podmetanje Vaših neprijatelja...“, ban Jelačić skuplja vojsku u Varaždinu, te 7. rujna izdaje proglas u kojem objavljuje rat peštanskoj vladi, a ne mađarskom narodu. U proglasu je još objavio: „Mi hoćemo jednakost i ravnopravnost svih naroda i narodnosti, što žive pod krunom ugarskom. Pošto, dakle, ministarstvo

Bansko pismo o ukinuću kmetstva 1848.

A. Schrotzberg, ban Josip Jelačić

Mi baron Josip Jelačić od Bužima, ban harvatski, slavonski i dalmatinski, nj. apostolskoga veličanstva Ferdinanda I. cesara Austrijskoga, kralja Ugarskoga, Češkoga, Lombardskoga, Mletačkoga, Dalmatinskoga, Harvatskoga, Slavonskoga i Galickoga, Vladimirska i Ilirskoga i t.d., pravni tajni daržavni savjetnik, feldmaršal-lajtnant, i u kraljevstvu harvatskom nad celom vojskom i vojnom krajinom zapoviedajući general svemu harvatskom i slavonskom narodu i puku od Boga pomoć i pozdrav.

Akoprem je već u kraljevinah Harvatskoj i Slavoniji proglašeno, da je svaka urbarialska daca, tlaka i desetina carkvena dotargnuta, Vi ipak bi sumnjati i bojati se mogli radi ove Vaše novo zadobljene pravice, iz tog uzroka, jer varhu toga u Vaših rukah nikakvoga pisma još dosad neimate, zato Mi, Ban harvatski, slavonski i dalmatinski, kano Vaš od svetloga kralja naimenovani i postavljeni varhovni poglavar, i Vaših pravicah branitelj, želeći Vas umiriti i osigurati, dajemo svim Vam, od harvatsko-slavonskog naroda, koji ste dosada bili kmeti i gospodarski podložnici, ovo Naše otvoreno bansko pismo, s kojim Vam novo zadobljene Vaše pravice i slobošćine, po kojih Vi skupa sa svim Vašim pokoljenjem za na vieke od tlake gospodske i svake dace urbarialske i desetine carkvene oslobođeni jeste, po jakosti i krieposti Naše banske časti i oblasti osieguravamo, obećavajući da Vam nitko ove Vaše sada zakonom dane i od premilostivog kralja potvardenne pravice i slobošćine nikada više do viek vieka uzeti ne more i nesmije.

Varhu česa Vam i Vašem obojega spola odvietku ovo Naše vlastitom rukom podpisano, velikim banskim pečatom potvardeno odparto pismo dajemo i podieljujemo u Zagrebu na dan svetoga Marka, to jest, dvadeset petoga Travnja, godine hiljadu osam sto četardeset i osme.

Baron Jelačić Ban (s.r.)

mađarsko misli, da ne može pristati na te pogodbe zato nam nalaže čast i dužnost, da pokušamo zadnje, pa da se latimo oružja.“

Ban Jelačić s povikom: „Što Bog da i sreća junaka!“ kreće sa svojom voj-

skom iz Varaždina 11. rujna 1848., da izbori prava hrvatskog naroda. Tako kod Schwechata, nadomak Beču, ban mudrom ratnom strategijom prvo tuče topovima po mađarskoj vojsci koju zatim pješaštvo odluč-

nim jurišima potpuno razbija. Jelačić je tako 1. studenog ušao u Beč kao prvi vojskovođa nakon Napoleona, a kralj Franjo Josip I. koji je 1848. naslijedio Ferdinanda V., imenuje bana namjesnikom Rijeke i Dalmacije. Nakon uspješnog sloma Bečke revolucije, 13. kolovoza 1949. slomljena je i mađarska revolucija.

Nažalost, kasnije Bečki dvor počinje provoditi svoju politiku apsolutizma poznatom još kao „Bachov apsolutizam“, protiv kojeg se ban Jelačić boriti političkim putem sve do svoje smrti 20. svibnja 1859. godine.

I. SVJETSKI RAT

U I. svjetskom ratu Hrvati su morali ratovati na strani Centralnih sila (Austro-ugarska i Njemačka) koja je ratovala protiv Antante (V. Britanija, Francuska i Rusija). U sastavu austrougarske vojske ratovali su i njihovi ostali narodi: Austrijanci, Mađari, Česi, Talijani, Slovaci, Poljaci, Ukrajinci, Rumunji, Slovenci, te nešto Srba.

Hrvatski ratnici su ratovali na tri ratišta: balkanskom protiv Srbije i Crne Gore, istočnom protiv Rusije, te talijanskom protiv Italije gdje su u 12 neprijateljskih ofenziva bili sigurni i neprobojni štiti austrijske obrane. Hrvatski vojnici su također odigrali velike bitke u Galiciji i Bukovini, a 1915. sudjelovali su i u čuvenom pothvatu na Sueskom kanalu, gdje je zagrebačka brdska bitnica u zajedničkoj akciji s turskim odredom, napravila pravu pomutnju među Englezima koji su se jedva uspjeli izvući. Na istočnom bojištu, hrvatski ratnici su došli sve do Azovskog mora i Krima, te Kavkaza gdje su vodili

velike bitke s boljševicima i drugim bandama.

Od ukupno 315 generala i 17 admiralaa austrougarske vojske, Hrvatska je imala 30 generala i 2 admiralaa. Neki od najpoznatiji bili su: feldmaršal Svetozar Borojević koji je pored ratnih uspjeha ostao zapamćen i po izjavi god. 1918. „Hrvatska da, Jugoslavija ne!“, generali Stjepan Sarkotić, Luka Šnjarić i Antun Lipošćak, te Maksimilijan Njegovan vrhovni zapovjednik austrougarske ratne mornarice čiju su posadu velikim dijelom činili Hrvati. M. Njegovan koji se je proslavio mnogobrojnim sjajnim pomorskim bitkama, ostao je zapamćen po pravom hrvatskom i viteškom duhu, kad je početkom 1918. odbio izvršiti idiotsku naredbu Bečkog zapovjedništva, da s ratnom flotom bombardira i razori Veneciju, zbog čega je bio smijenjen i umirovljen.

Dosta je razloga zbog kojih hrvatski narod nije uspio izboriti samostalnost nakon svršetka I. svjetskog rata. Zbog izrazito nepovoljne vanjskopolitičke situacije po Hrvatsku, ona 5. listopada 1918. ulazi u novu državnu zajednicu, tzv. Narodno Vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba (SHS). Za predsjednika Narodnog Vijeća SHS bio je izabran Slovenac Anton Korošec, a za potpredsjednike Hrvat Ante Pavelić i Srbin Svetozar Pribićević. Hrvatski sabor je po osnovi prava na samoodređenje i hrvatskog državnog prava, 29. listopada god. 1918. službeno raskinuo sve državnopravne veze s Austrijom i Mađarskom, te je donio odluku o proglašenju svoje nezavisnosti i pristupanju u zajedničku narodnu suverenu Državu SHS kojoj priznaje vrhovnu vlast. Kasnije je zbog raznoraznih podvala srpskih političara i slabe organiziranosti hrvatskih političara, Narodno Vijeće SHS pretvoreno u Kraljevinu SHS 1. prosinca god. 1918.

Svršetak

Uređuje: **Dario Musić**

Povijesni dokumenti iz riznice Kotorskog arhiva

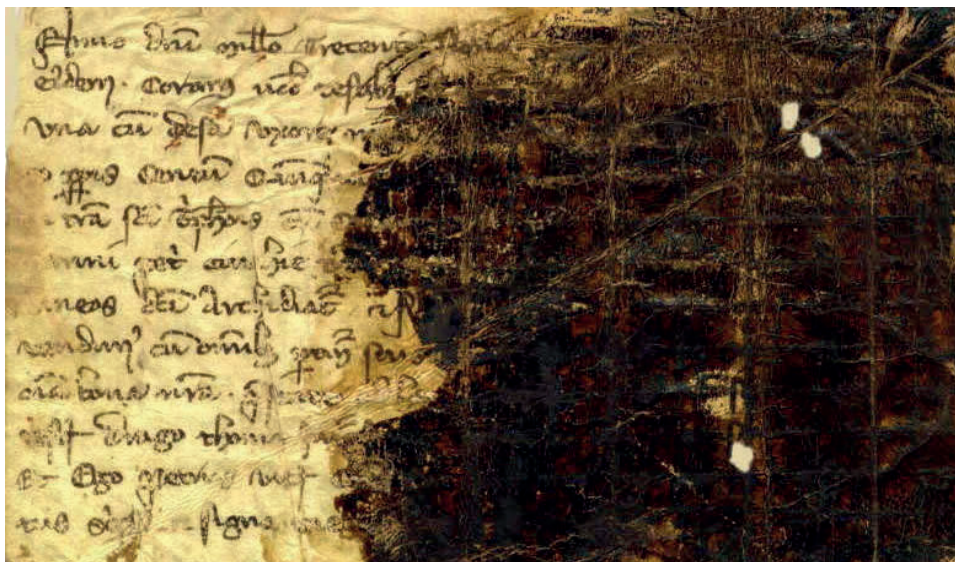
KUPOPRODAJNI UGOVOR IZ 1309. GODINE – NAJSTARIJI DOKUMENT ARHIVA

U narednim brojevima glasnika bit će objavljivani prijepisi, prijevodi, sažeci značajnih i zanimljivih dokumenata Historijskog arhiva u Kotoru

Historijski arhiv u Kotoru osnovan je 1949. godine kao Državni arhiv i bio je prvi zvanični arhiv u Crnoj Gori. Tradicija, pak, arhiviranja dokumenata i isprava u Kotoru seže daleko u prošlost. Već 1417. godine, u odredbi 435 Statuta grada Kotora govori se o tri mjesta u gradu gdje se mogu čuvati testamenti i in-

Odlukom Mletačkog Senata od 26. ožujka 1763. godine zvanično je postavljen prvi arhivista u gradu. To je bio Marin Vrakjen koji je postavljen za arhivistu i tumača za „slavenski“ jezik vanrednog providura Kotora Pietra Ema. („...*nominiamo et elegemo in Archivista di tutti gli atti della Carica tanto passati che avvenire lo stesso*“

naziv „Državni arhiv Crne Gore – Odjeljenje za sređivanje i obradu arhivske građe starog perioda do 1918. godine – Istorijski arhiv Kotor“). Arhiv posjeduje ukupno 185 fondova i zbirki, sa ukupno 850,74 m građe čije granične godine su 1309.–1995. Jezik građe je najčešće talijanski, čak i tijekom drugih vladavina, premda ima dokumenata

ventari testamenata u posebnim škrinjama („...*quod testamentum scriptum manu testatoris in Catharo, remaneat in arbitrio ipsius testatoris si voluerit praesentare Thesaurarijs reliquiarum Sancti Triphonis, aut Iudicibus, vel Cancellario, vel Notario...*“, „...*pro conseruatione dictorum inventariorum habeatur vna capsula, siue scrineum, in qua, vel in quo, nihil aliud reponatur, nisi ista talia inuentaria...*“). To u biti nisu bile arhivske institucije suvremenog tipa, već su to bile registrature, u užem smislu riječi, pojedinih institucija.

Marino Vrachien, e così pure di suo Interprete della lingua Slava...). Sve to potvrđuje da svijest o potrebi trajnog čuvanja zvaničnih isprava nastalih radom gradskih institucija postoji već više stoljeća.

Prvi sačuvani dokument u kotorskom arhivu potječe iz 1309. godine, dok su bilježničke isprave fonda Sudsko-notarskih spisa sačuvane u kontinuitetu (uz manje prekide), od 1326. do 1944. godine.

Nakon svih statusnih promjena, danas je Historijski arhiv Kotor samo jedno odjeljenje Državnog arhiva Crne Gore i ima zvanični

pisanih na latinskom, njemačkom, engleskom, francuskom, južnoslavenskim jezicima, turskom, ruskom, grčkom... Grada obuhvaća sve spektre ljudskog djelovanja u gradu, Crnoj Gori i široj regiji, tako da se iz nje može dobiti puno podataka važnog za povijest. Na osnovu tih podataka van Arhiva je objavljeno više od 50 knjiga i oko 550 studija i članaka na stranim jezicima, dok su sami službenici objavili preko 1250 članaka i knjiga. U Arhivu postoji i priručna biblioteka s približno 145.000 biblioteknih jedinica.

Joško Katelan

U mjestu Muo blizu Kotora svečano obilježen završetak radova na rekonstrukciji rive

OBNOVLJENA MULJANSKA RIVA

Muo je nekada bio samo malo ribarsko mjesto, a danas je sve više turističko. Obala u novom ruhu uz pomoć USAID-a. Radovi započeli u travnju 2003. godine, a završeni početkom prosinca 2004.

Na svečanosti održanoj 10. prosinca u prisustvu brojnih zvanica i mještana Mula otvorena je riva u tom mjestu, čiju je obnovu pomogla američka organizacija USAID.

Muo je staro ribarsko mjesto koje leži na jugozapadnoj obali Bokokotor-

školu (1913.), pogotovo što je pomoć sa strane bila minimalna. Najveći dio sredstava obezbijedili su Muljani višegodišnjim prilozima, 2 posto od ulova, koji se izdvajao na osnovu vlastite odluke ribara.

„Danas na stotu. godišnjicu izgradnje rive, iako se

bio PP „Krstonijević“ iz Podgorice, a da je prvobitni projekat proširen infrastrukturom za vodu i javnu rasvjetu. Ukupna vrijednost radova je 42.964 eura, u čemu je USAID sudjelovao sa 25.920 eura, Javno poduzeće za gazdovanje morskih dobrom sa 12.000 eura, a svoj doprinos dale su i lokalne vlasti i poduzeća sa područja kotorske općine. Sada na obnovljenoj rivi postoji i parkiralište i potrebna infrastruktura za pristajanje jahti i lijepo uređena obala za šetnju a i organiziranje ljetnih manifestacija. Marović je izrazio uvjerenje da je ovaj projekat prvi korak na uređenju mjesta i da treba biti podsticaj svima da Muo, nekada samo ribarsko, a danas sve više turističko mjesto, ponovo zasija starih mediteranskim sjajem.

Direktor USAID-a za Crnu Goru **Hauard Hendler** je otvorio rekonstruiranu rivu i u ime Vlade SAD i američkog naroda čestitao

nica kroz demokratsko djelovanje, jer se nakon više od stoljeća ponovilo pozitivno iskustvo sudjelovanja mještana, kojima su pomogli drugi narodi da ostvare projekt koristan za mjesto. Hendler je naveo da je CRDA program, čija je vrijednost 33 milijua dolara, a sprovodi se u svim crnogorskim općinama. To su infrastrukturni, gospodarski, socijalni projekti revitalizacije zajednice, dodao je on, naglasivši dobro iskustvo sa zajednicama i njihovim odborima u kandidiranju i realizaciji projekata. Šef misije IRD-a **Robert Harrison** je naveo da je rekonstrukcija muljanske rive jedan od 55 projekata u kotorskoj općini ukupne vrijednosti 1,2 milijuna dolara, u čemu USAID sudjeluje sa oko 750.000 dolara. On je najavio da će se, u koliko dođe do produženja programa za još dvije godine, program usredotočiti na gospodarske i projekte u turizmu. Prisutnima i mještanima Mula je čestitao i direktor Javnog poduzeća za gazdovanje morskim dobrom **Rajko Barović**, koji je izrazio uvjerenje da slijede novi projekti u ovom mjestu. U programu su učestvovali klapa „Bokeljski mornari“ i kotorske mažoretkinje.

Danas Muo ima 1000 stanovnika. Naselje uz obalu zadržalo je autentičan izgled, a zanimljivo je da nema nijednu kafanu. Muljani nisu poznati samo kao vrsni ribari već i kao izuzetno mirni i dobronamjerni ljudi, pa je ostalo zabilježeno da se 300 godina nisu sudili, negdje do posljednjeg desetljeća prošlog stoljeća, ali došlo je novo vrijeme i novi ljudi, pa je i ta jedinstvena tradicija prekinuta.

L. Đurović

Otvaranje nove Muljanske rive

skog zaliva. U prošlosti svi muški stanovnici bavili su se ribarenjem za razliku od susjednih mjesta gdje su stanovnici izvore za život tražili u pomorstvu i trgovini. Razvojem mjesta i izgradnjom naselja uz samu obalu izgrađena je i nova crkva, Pomoćnica kršćana, 1804. godine, u centru Mula, svega dvadesetak metara od pristaništa i mandrača za barke. Stepence idu u dva pravca od mora i u polukrugu se sastaju pred crkvom. Međutim, mještani su još godinama izdvajali sredstva da bi završili i uređili crkvu. Preko mjesnog župnika don Antona Kosovića 1893. godine kod Carevinskog vijeća u Beču osigurana su sredstva za izgradnju rive.

Često se postavlja pitanje kako su veoma siromašni mještani uspjeli da izgrade zaista reprezentativnu crkvu, zatim rivu, da bi 20 godina kasnije izgradili i

ponovo teško i siromašno živi, nismo morali skupljati priloge na taj način jer smo imali pomoć američkog na-

Projekt rekonstrukcije rive izradila je **Olga Vukaso- vić** za Javno poduzeće za upravljanje morskim dobrom, a prihvatili su ga donatori i zajednice Muo, Stoliv i Prčanj. U tenderskom postupku za izvođača je odabran PP „Krstonijević“ iz Podgorice. Nadzor je vršio **Ivo Vukadinović**.

Ukupna vrijednost obavljenih radova je iznosila 42.984 eura. USAID je sudjelovao sa 25.920 eura, a Javno poduzeće za gazdovanje morskim dobrom sa 12.000 eura. YU Briv pomogao je mehanizacijom, Telekom Crne Gore u postavljanju kablova. SO Kotor dala je 1000, a Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora 1500 eura. Projekt su pomogli i JP „Vodovod i kanalizacija“ Kotor, Crnogoraput, JKP Kotor, Dom studenata „Spasić i Mašera“, preduzeća „Expo“ i „Exponat“, „Bastionkomerc“, te građani **Miloš Dževerd- nović, Predrag Stanišić, Viktorija Mihović, Slavko Dabinović, Tiho Čelanović, braća Jovičević**.

roda kroz program USAID-a“, rekao je **Ilko Marović**, koordinator projekta na svečanom otvaranju rive. On je kazao da su radovi započeti u travnju 2003. godine – izvođač radova je

ovoj zajednici. Istakao je da je veliku važnost ovog projekta za sigurnost i razvoj turizma. Tom prigodom je rekao da je ovaj projekt pravo otjelovljenje CRDA programa za razvoj zajed-

Između Gornjeg i Donjeg Stoliva proteže se kestenova „Dubrava“

ŠUME PITOMOG KESTENA U BOKI

Botaničar Roberto Visiani spominje 1842. i 1868. god. pitomo kestenje u Boki. Pitomo kestenje u Boki je istraživao Josip Balen, profesor na sveučilištu u Zagrebu. U Boki kotorskoj poznato je pet staništa pitomih kestena (Stoliv, Lepetane, Rodine iznad Kamenara, Kostanjica i Savina).

Prekrasna panorama Stoliva, Gornjeg i Donjeg, objavljena na stražnjoj korici br. 8. Hrvatskog glasnika, dala mi je povoda da čitatelje malo detaljnije upoznam sa pitomim kestenom koji svojim zelenilom pokriva i krase stolivski obronak Vrmca.

Moram naglasiti da pitomi kesten nije ni u kakvom rodu sa divljim kestenom iako im plodovi donekle naliče. Botanički je pitomi kesten *Castanea sativa* i pripada rodu *Castanea*, a divlji kesten, *Aesculus hippocastanum*, pripada rodu *Aesculus*.

Pitomi kesten je šumsko drvo, čini kod nas šumske sastojine, drvo mu je izvršne kakvoće, poput hrastovog, lagano i brzo se pomlađuje izbojcima iz panja, a plod mu je jestiv. Upravo zbog ukusnog ploda pitomi se kesten uzgaja više zbog toga nego zbog drva.

Divlji kesten se kod nas sadi kao ukrasno stablo u nasadima ili drvoredima, jer razvija široko razgranatu krošnju koja ljeti daje ugodnu hladovinu, a u proljeće u doba rane cvatnje je vrlo lijep zbog obilja bijelih cvjetova koji stoje u uspravnim kitama piramidalnog oblika.

Pitomi kesten u Boki zovemo kostanj, pa po njemu imamo mjesto Kostanjicu nasuprot Perastu.

Pitomi kesten u Boki spominje 1842. i 1868. g. botaničar Roberto Visiani (Šibenik 1800.–Padova 1878.) u djelu *Flora Dalmatica*, a koji je službu započeo kao liječnik u Kotoru. Navodi ga i botaničar Lujo Adamović u svojim djelima na njemačkom jeziku 1911., 1915. i 1929.

Pitomi kesten je drvo južne Europe, sjeverozapadne

Afrike i zapadnog dijela Azije. Međutim, čovjek je nastojao pitomi kesten što više rasprostraniti i zbog ploda i zbog drva, pa je kultura kestena prodršla sjevernije od kulture vinove loze. U tome su mnogo doprinijeli i Rimljani. No dok je pitomi kesten manje osjetljiv u odnosu na klimatske faktore, mnogo je osjetljiviji na kakvoću zemljišta na kojemu može uspijevati. Naime, pitomi kes-

Prof. Balen je analizirao zemljišta svih bokeljskih staništa na sadržaj vapna (CaCO_3), kalija (K_2O) i fosfora (P_2O_5) u pedološkim profilima od 0-30, 30-60, 60-90 i 90-120 cm, te je ustanovio da je vapno neznatno zastupljeno, pogotovo u najdubljem profilu, da je i fosfor oskudan, dok su sva staništa bogata kalijem. Takav rezultat potvrđuje opću spoznaju da je pitomi kesten *calcifuga*, tj. vrsta koja ne podnosi vapno.

livu, jer je tamo zemljište takvih osobina.

Ima dosta raznih biljaka koje ne mogu uspijevati na

fesor na sveučilištima u Beogradu i Zagrebu. U Šumarskom listu, glasilu šumara koji izlazi u Zagrebu, u broju iz prosinca 1939. god. prof. Balen je objavio svoj „Treći prilog poznavanju naših mediteranskih šuma“. U tom tekstu on se bavi istraživanjem rasprostranjenja pitomog kestena uspoređujući nalazišta u primorju od Sušaka do Kotora sa onima na kontinentu kod Lepoglave. Podatke o nalazištima pitomog kestena u Boki vjerojatno mu je dao Alfred Rossi, tadašnji kotarski šumarski referent u Kotoru.

Mještani te kestenike nazivaju „dubrave“. Dr. Balen je bokeljske kestenike proučavao u veljači 1938. god. smatrajući ih vrlo interesantnim jer su jedini na našem Primorju gdje se kesten javlja ne pojedinačno nego u sastojini (šumi). On opisuje svih pet bokeljskih staništa. To su: Stoliv, Lepetane, Rudine iznad Kamenara, Kostanjica i Savina kod Herceg-Novog.

Pitomi kesten u Stolivu

Ova „dubrava“ je smještena između poljoprivrednog zemljišta, a tu i tamo se opažaju tragovi podzida (terasa) po čemu zaključuje da je kesten tu osvojio nove površine koje su nekad bile pod vinogradom ili da je tu donesen i kultiviran. Oko kestena su maslinjaci, a kesten se spušta gotovo do sa-

ten je *calcifuga*, što znači da je vrsta koja ne uspijeva na zemljištu gdje ima povišene količine vapna, a za dobar rast treba svježje, duboko, rahlo *silikatno tlo* sa nešto kalija. To je glavni razlog zašto uspijeva u Sto-

vapnenim tlima. Naše domaćice znaju da za uspijevanje lijepog cvjetnog grma treba „zemlja ispod kostanja“.

Pitomi kesten u Boki istraživao je šumarski inženjer dr. **Josip Balen**, pro-

me morske obale. Pod kestenovom sastojinom nema drugog drveća ili grmlja. Tek na rubovima kestenove sastojine ima lovora, masline, bodljikave veprine, smriča (u Boki: „smreka“), šipka, hrasta medunca, drače, vrijesa pozemljuša, dre-na, rašeljke i crnog jasena. Obilni su: tetivika (*Smilax aspera*), šparoga, žuka, mlječika (*Euforbia*). Crni jasen, drijen i rašeljka su na višim položajima, a šipak (*Punica granatum*) zauzima niže položaje i ide sve do mora.

Obzirom na takav sastav vegetacije zaključuje da to nije čista zona makije (zim-zeleno drveće i grmlje), jer pored tipičnih elemenata makije dolaze elementi više zone, tj. zone mješovitih listača. Zimzelena zona (makija) smještena je u vrlo uskom pojasu uz more. Površinu pod kestenovom šumom u Stolivu procje-njuje na oko 16 hektara, te da je oko 30 % oplemenjen, pa ga troše ljudi, a ostali služi većinom za prehranu stoke. Godišnja proizvodnja se cijeni na oko 120 kvintala od čega na opleme-njen otpada oko 40 kvintala.

Drvo oplemenjenoga ne cijeni se ni za građu ni za ogrijev. Kestenik u Stolivu je u razmjerno dobro očuvanom stanju, jer je pred-met gospodarske brige se-ljaka maloposjednika, a to je najsigurnije jamstvo da će biti dobro gledan i dobro očuvan.

Od 19 vrsta prizemne flore koje je prof. Balen sa-brao spomenut ćemo: dvije paprati (*Aplenium* i *Polypodium*), dalmatinski šafran, majčinu dušicu, jaglac, ko-zlac, tratinčicu, skrižalinu (ciklamu), kameniku i bršljan. Posebno ističe da lo-vora ima u velikoj količini.

Kestenova dubrava u Lepetanama

Nalazi se s druge strane Stoliva, nasuprot Đuriću. Smještena je između 50 i 100 m nad morem. Zem-ljište je duboko i dobro. Idući od morske obale naj-prije dolaze „baštine“ mas-line u koje se uvlače ele-menti makije, poglavito lo-vor, cistus, mirta, vrijesa, tetivika, žuka i dr. Obilno su zastupani šipak (*Punica granatum*) i kadulja (*Salvia officinalis*).

Kestenova „dubrava“ Rudine

Smještena je iznad Ka-menara na najvišem polo-žaju iznad pojasa makije, „baština“ pod maslinjaci-ma, te pojasa kadulje, vri-jeska i šipka. Iznad keste-nove dubrave je zona mje-šovitih listača. Ovdje ke-sten pokazuje jaku izdana-čku snagu i na starijim panjevima. Stanovnici ka-žu da dobro rodi svake godine, a da svako odraslije stablo daje 100 do 150 kg ploda, te da je ovdje plod od svih u Boki nasjlađi radi čega narod najviše voli ovaj. Pod kestenom je obilna pros-tirka (listinac, šušanj) od otpalog lišća koje dobro pokriva tlo i plod kad pad-ne u ježovkama.

Kestenova „dubrava“ u Kostanjici

Ova dubrava se nalazi iz-nad naselja koje je dobilo ime po kestenu. Spušta se prema moru mnogo niže nego ona u Rudinama. Po rubovima kestenove sasto-jine na nižim položajima osobito je obilan lovor ko-je ga naročito mnogo ima na

svježijim mjestima u uva-lama. Ovdje kesten siže 80–100 m nad morem. Osobito je uočljiv obilan lovo-rov podmladak u kupini, a zbog obilnog listinca stvo-reni su izvrsni uvjeti za kli-janje lovorovog sjemena i razvijanje lovorovog pod-mlatka. Stabla kesten a su veoma granata, pa više sli-če na voćnjak nego na šu-mu, jer ovdje kesten prije svega služi za davanje plo-da. Zbog toga stablo 12–14 m ne može dati veći posto-tak tehničkog drva. Nega-tivna strana ove sastojine je intenzivna erozija tla zbog dosta velike strmine, vrlo slabog obrasta i podneblja koje karakteriziraju česte i jake kiše. Stoga bi za trajno održanje ovog staništa tre-balo formirati dobre terase.

Kestenova „dubrava“ kod Savine

Sličnih je osobina kao i druge kestenove dubrave u Boki. Smještena je oko 60 m nad morem. Elementi makije zadiru i ovdje u mješovite listače.

Ing. Heliodor Prelesnik
Split

Bokeški govor minulih vremena

TAKO SMO NEKAD ZBORILI

APENA – tek, čim, netom; it. appena. – „Apena je arivao a trebao je već doć za spožu u sedam uri“. „Apena je arivao, a već se pozdravlja“.

APETAT – prilijepiti, zalijepiti, nametnuti se; ve. Petar, apeatr; zabilježeno i značenje „prilijepiti se uz nekog“, – „Kad oni pričaju vazda im se on apeta“. „Noćas su apetalu letke“. „Apetao se uz njega kao cerot“. „Apetao mi je jednu pubima“.

BERETA – kapa; it. berretta. Zabilježeno i bareta i baretun – „Natako je baretun i pošao je ča“. „Ima ti on ne boj se para, kao Tripo Rudin bareta“. „Kakva ti je to bareta na glavu, kupi drugu.“

BERZAMIN – vino koje se nekad mnogo proizvodilo u Boki, vrsta grožđa; prema it. bersamino – „Pa ga napij vina berzamina“. „Grožđe berzamin je crno i jako slatko.“

CIVIJERA – drvena nosila za prenošenje pijeska, kamena, sa četiri ručke; ven. Viviera. – „Daj mi tu civijeru da bačim ove bubulje“. „Prenosi ove tigle na civijeru.“

COKAT – udarati komadom drveta; dij. romanj. zocca – „Cokaj to dobro“. „Evo ti ga iza kuće cokaje.“

DIŠPERAN – očajan, razočaran; it. disperato. „Mora da mu se nešto dogodilo čim je tako dišperan“. „Osta-vila ga je žena na cjedilo i odonda je jako dešperan“.

DONKVE – dakle; it. dunque. U Kotoru, Prčanju zabilježili dunkve u nekim mjestima donkve, a u Grblju donkle. – „Dunkve tokalo ga je poč u grad, iako ga nije bilo volja“. „A donkve došlo je doba da se trga.“

ĐENTILECA – ljubaznost, finoća; it. gentilezza. – „Sreo me sa svom đentilecom“. „U njega ti je puno đentilece“. „Pun je đentilece“. „Nema ti kod nje druk-če, nego sve samo sa đentilecom.“

ĐINĐUVICE – jeftin nakit ot sitnih staklenaca; it. gingilli. „Sva je puna đinđuvica, kao da je grana bo-žića“. „Prosule su joj se sve đinđuvica na tle.“

KATABUJ – zatvor; it. gattabuia. „Zapatali su ga u katabuj: napio se pa je činio barufe“. „Bogami, ako ne prestaneš šklapat okolo, povećeće te u katabuj“. „Napio se pa su ga povelu u katabuj“. „Čuvaj se, nemoj svršit u katabuj!“

KE NOVA – (uzrečica) što ima nova?; ven. Che nova(?). „Ke nova, de si bio do sada?“ „O komplimenti ke nova, što ste zašijali tako brzo“. „Ke nova što ima u te đornale danas“. „Ke nova ako Bog da, što si poranila u devet zora“.

(Iz knjige „Romanizmi u Crnoj Gori – jugoistočni dio Boke Kotorske“, autorice Vesne Lipovac Radulović)

Naši sportaši: Ivo Petović, košarkaš

OD MULA DO EUROPE I NAZAD!

Ivo Petović započeo je svoju košarkašku karijeru u podgoričkoj Budućnosti, punu afirmaciju stekao u beogradskoj Crvenoj zvezdi, nastupao za juniorsku i seniorsku državnu reprezentaciju, a u inozemstvu igrao čak za 10 klubova. Poslije aktivne igračke karijere oformio je košarkaški klub „Stars“ u Kotoru, koji se danas natječe u Drugoj crnogorskoj ligi. Prenosimo tekst objavljen u listu „Pobjedin sport“ autora D. Davidovića.

Malo ribarsko mjesto Muo, nadomak Kotoru, poznato je po vještim ribarima, mirnoj naravi, finim ljudima koji su uvijek izbjegavali sporove i sukobe, a imali i čuvali svoga zaštitnika Blaženoga Graciju kojega slave i poštuju svake godine 9. novembra. Iz te sredine, svojevremeno, vinuo se u sportske visine dvometraš, košarkaš **Ivo Petović**, koji je ostvario izuzetnu karijeru i ostavio traga u svim sredinama gdje je igrao.

Na školskom takmičenju osnovnih škola u Kotoru otkrio ga je nastavnik **Stojan Lazić**, također košarkaš. Za Iva Petovića brzo su se otimali klubovi iz Podgorice, Beograda... Ali, Podgoričani su bili najbrži.

„Kada sam napustio Kotor, gdje sam osim u školi igrao i u ovdašnjem klubu, postao sam član Budućnosti. Dobro sam primljen i prihvaćen u Podgorici. Tu sam stekao neophodno iskustvo i čeličio se u jakim utakmicama. Ali, tada, prije 22 godine, Budućnost nije bila organizovana, niti jaka kao danas, a i finansijski su bili mnogo siromašniji nego danas. Moja specijalnost „trojka“ pomogla mi je da se za mene čuje, a i zainteresovanost klubova bilo je sve veće. Govorilo se kako imam „meku“ ruku, idealnu za pogađanja iz daljine. Tako je i bilo, sjećam se mnogih utakmica kada sam rešetao mrežicu“ – govori dobroćudni div iz malog mjesta Muo kod Kotoru, koji je kada je završio

putovanje po Evropi, a i šire, došao kući i formirao klub „Stars“, koji se takmiči u Drugoj crnogorskoj ligi, a ima i mlađe selekcije. Ima neprikosnovenog kapitena **Iva Petovića**. U karijeri sjajnog košarkaša zapisano je da je od 1983. do 1990. g. branio boje Crvene zvezde i tada je stekao punu afirmaciju, kao i vrhunac karijere, od 20 do 27 godine života. Tih godina Petović se posebno sjeća jer su i rezultati bili najvrijedniji. Čak šest finala u raznim takmičenjima. „Za Crvenu zvezdu igrao sam u četiri finala „plej-ofa“ za titulu prvaka, po jedno za domaći i kup „Radoja Koraca“ i svih šest finala smo izgubili, ali bilo je sjajno. Inače, igrao sam do 1999. godine, karijeru sam završio u Rumuniji, a statistika kaže da sam u karijeri prosječno davao 22 poena po utakmici, imao sam sedam do osam skokova i četiri do pet asistencija. Naravno, moja specijalnost je bila šut sa tri poena“ – ističe Ivo Petović koristeći podatke iz uredno vođene dokumentacije. Iz tih starih novinskih članaka i uspomena saznaje se: poslije Crvene zvezde 1990. godine Petović je igrao za: LEK (Atina) 1991, Okluz (Luksemburg) 1992, Alvik (Švedska) 1993, Akademiku (Portugal) 1994, Previdzu (Slovačka) 1995, Rades (Tunis) 1996, Akvarius (Rusija), 1997, Nemetali (Makedonija) 1998, Puli (Švajcarska) 1999, Polimoldrom (Rumunija). To je spisak klubova

gdje je Ivo Petović proživio najljepše godine. U tako bogatoj karijeri Ivo je imao priliku da vježba sa mnogim poznatim trenerima, a dvometraš iz Muo samo podsjeća na izuzetnu saradnju sa **Rankom Žeravicom**.

„Kada sam formirao klub u Kotoru, Ranko Žeravica je bio moj gost, držao treninge i predavanja, i svojim autoritetom puno je pomogao da klub dobro krene od početka. Čujem se i sa Žeravicom i drugim trenerima koji su me vježbali, to su divni ljudi i velikani ovog sporta“ – ističe Ivo Petović.

A ljubitelje košarke podsjećamo na imena trenera velikana kod kojih je vježbao Ivo Petović. To su Ranko Žeravica, **Krešimir Čosić**, **Zoran Slavnić**, **Vlado Đurović**, **Svetislav Pešić**, **Dušan Ivković**, **Rusmir Halihović**...

Vitalni 42-godišnjak Ivo Petović i dalje održava kondiciju, radi sa mladima, vodi klub, ali i sjeća se dana kada je bio u ili blizu reprezentacije. Naravno konkurencija je bila velika, ali i u dresu Jugoslavije Ivo Petović je ostvario dosta lijepih dana.

„Nije bilo lako izboriti mjesto u reprezentaciji. To su bili sve sami asovi, veličine od košarkaša. Ipak, i u juniorskoj, kao i kasnije, u seniorskoj ekipi dosta sam postigao, možda sam mogao i više ali sada nije vrijeme za kajanje“ – pod-

sjeća Ivo Petović i pruža na uvid dokumentaciju.

Okitio se zlatnom medaljom na Balkanijadi za kadete 1981. godine, a godinu kasnije sa juniorkama je osvojio zlato na Balkanijadi. Na juniorskom prvenstvu Europe okitio se srebrnom medaljom poslije poraza u finalu od SSSR (88:78). Što se tiče seniorske selekcije, Petović pamti 1984. g. i zlatnu medalju na Balkanijadi u Rumuniji, a godinu dana kasnije srebrnu na Balkanijadi u Atini.

„Bilo je lijepo, sport oplemenjuje, vidio sam dosta, putovao po svijetu, ali sam odlučio da se vratim kući, na Muo. U Kotoru sam svačiji dan s mladim košarkašima, stvaram „Stars“ i tako sam ostao u sportu koji mi je opredijelio život. Košarka je više od moje karijere, to je sve što sam stvarao godinama“ – podsjeća Ivo Petović i planira nove akcije na proširivanju kluba novim članovima i daljem prosperitetu košarke u Kotoru i uopće u Boki Kotorskoj. Poput Iva Petovića, u Boki ima još mladića koji mogu daleko dogurati, samo ih valja na vrijeme odabrati i lansirati u kvalitetne sredine te obezbijediti iskusne trenere.

Karijera Iva Petovića je najbolja potvrda velikog rasadnika u Boki Kotorskoj, koji samo valja pažljivo gajiti...

PISMA ČITATELJA

Od ovog broja ponovno objavljujemo pisma naših čitatelja. Razlog zbog kojeg je ova rubrika izostala u prethodna tri broja Glasnika isključivo leži u pasivnosti naših čitatelja – poziv koji smo im uputili još u 3. broju, da nam šalju svoja mišljenja, sugestije, prijedloge..., imao je kratkotrajan efekat, a potom je uslijedio sve slabiji odaziv. Na sreću, taj negativni trend je zaustavljen i ovog puta smo u prilici da objavimo vaša brojna reagiranja i komentare, s nadom da će tako biti i u buduće.

Reagiranje na pisanje o hrvatskoj povijesti

Štovani prijatelji,

Neobično se radujem dostavama Vašeg časopisa. Već sam spomenuo: nalazim da je ovo sada najbolji bokeški zavičajni list. Pri tome, da prvo iskoristim priliku za jednu malu napomenu. Pisali ste da je Frano Laforest fotografirao kroz Crnu Goru. Dodajem: fotografirao je i u Skadru – tadašnjoj Turskoj. Posjedujem njegovu (očigledno serijsku) sliku žene u paradnoj nošnji, sa legendom „Costumi albanesi“.

Nego, povod ovog mog pisma – ma da ne objavljujete čitalačka pisma – jeste i biće započeta serija „Hrvatska povijest“ (HG 11/04). Zbog ovog: Hrvatska i mađarska povijest je tokom XII.–XIX. vijeka intimno povezana. To jest dobrih osam stoljeća pretežno harmoničnog suživota. (Da potsjetim samo na književna djela Nikole Zrinskog mlađeg, čak na mađarskom jeziku), što su tek tokom XIX. stoljeća počeli sukcesivno trovati probuđeni nacionalizmi. A to su zaista neprigodni tonovi, sada na početku XXI. stoljeća, koji u stvari i nisu povjesno korektni, s obzirom na svoje-vremenu hrvatsko-mađarsku harmoničnost.

Ovo pišem i pisat ću onako kako budem čitao te povijesne nastavke, u svojstvu rođenog bokeškog Mađara i naturalizovanog Tivčanina, koji ima mnogo zahvaliti negdašnjem predsjedniku te Općine, pokojnom Daru Petkoviću. Te pišem i kao magister-artium historičar, odnosno doktor povijesti

arhitekture. Jedne umjetnosti, koja je uvijek bila tijesno povezana, i uticana, općom društvenom poviješću.

Osjenčenost Vašeg posmatranja hrvatske povijesti sa XIX. vijekom, zapinje za oko već putem „historijsko“-slikarskih ilustracija. Historijsko slikarstvo je bilo svojevremeni, patetično izražajni slikarski pravac, teatralno napet, te bez naučne vrijednosti, koji je baš udovoljavao nacionalističkom zanosu tog vremena.

Dr. Magyar Zoltan

M. A. historičar i dipl. ing. arh.

Beč, Austrija

Odgovor redakcije

Zahvaljujemo na vašem pismu i uvažavamo vaše reagiranje na povijesne činjenice koje iznosimo u „Hrvatskoj povijesti“. U našem dopisivanju sa Vama, a u povodu spornih tema, objasnili smo Vam da podatke za tu temu prenosimo sa hrvatskog web site-a www.hrvatska-povijest.tk. Nije nam bila namjera da netočno iznosimo povijesne činjenice već da čitatelje upoznamo sa kratkom verzijom hrvatske povijesti i iskoristili smo tu mogućnost. Drago nam je da smo uspjeli da Vas spojimo sa izvorom pisanja spornog povijesnog teksta gosp. Zoranom Lučićem, sa kime ste pokrenuli polemiku oko spornih činjenica. Vama zahvaljujemo na razumijevanju i želimo da Vam naš časopis bude koristan i interesantno štivo. Napominjemo da svako pismo čitatelja objavimo kada nam se čitatelji jave.

Pismo urednika „Hrvatske povijesti“ našoj redakciji u povodu reagiranja g. Zoltana

Štovana Redakcijo,

Nakon HR2, Hrvatskog radija Amerike, i Hrvatskog radija Stuttgart, vi ste četvrta ustanova koja se javila u skorašnje vrijeme sa pohvalama ili kritikama, to naravno daje veliki poticaj na nastavak rada i zbog toga vam srdačno zahvaljujem.

Kao sto napomenuh u „Riječi urednika“ tekstovi nisu isključivo moji nego su prikupljeni sa mnogo strana ili su autori sami poslali. Ja sam samo pokušao složiti ih u cijelinu i na neki način organizirati da bude sve na jednom mjestu. Vrlo lako je moguće da se neki ne slažu sa određenim tvrdnjama ili izjavama o povijesti, jer teorija je puno, i svatko izabere onu u koja mu najbolje odgovara, bilo u političkom, etničkom ili ekonomsko-gospodarskom smislu. (npr. dobio sam mnoge e-meilove mađarskih „povijesničara“ u kojem Nikolu Šubić Zrinskog svojataju i tvrde da je mađarskog porijekla). Naravno, istinu nikada nećemo znati 100 posto, a ako i saznamo, opet će se prenositi kom kako odgovara.

Naravno da bih želio pročitati pismo spomenutog gospodina povijesničara iz Austrije i možda razraditi plodnu diskusiju i razmijeniti mišljenja i materijal, i bio bih Vam zahvalan ukoliko biste mi ga poslali.

Ukoliko posjedujete internet stranicu vašeg lista, bio bih Vam zahvalan ako mi je pošaljete.

Unaprijed hvala.

Zoran Lučić

Ponočka (2004.) u Herceg Novom

I ove godine je proslava Kristova rođenja tradicionalno bila obilježena duhom ekumenizma i tolerancije, no, možda u većoj mjeri nego prijašnjih godina.

Poznato je da su na ponoćku u Herceg-Novom (osobito prije Domovinskog rata u većem broju) pored katolika rado dolazili i braća pravoslavci, koji su s nama dijelili radosti milosnog vremena koje Božić daruje svim ljudima: oprost i mir. Ovogodišnja će ponočka na poseban način ostati u sjećanju mnogih vjernika: naime, na naše veliko zadovoljstvo ponoćno misno slavlje svojom je nazočnošću uzveličao i gradonačelnik Dejan Mandić sa suradnicima. Ovom lijepom gestom, gradonačelnik je pokazao da misli na sve svoje građane, bez obzira na njihovu vjeru i nacionalnost. Smatram da je važno spomenuti i to da je ovo prvi službeni posjet gradonačelnika Herceg-Novog katoličkoj leturgiji nakon II. svjetskog rata.

Nadamo se da ovo ujedno znači i povratak „Starih vremena“, kada je Božić okupljao sve ljude dobre volje koji su u miru i ljubavi, poštujući svoje razlike u vjerskom uvjerenju radosno slavili Rođenje Božjeg Sina, koji je došao radi svih nas, i svima podariti oprost i mir.

Seka Tonsati
Herceg-Novi

Pismo simpatizera iz Bara

Sa neskrivenim simpatijama i odobravanjem sam

prihvatio formiranje udruge HGDCG-a i aktivno sudjelovanje moje supruge u istoj. Smatram to velikim iskorakom u demokratizaciji Crne Gore po zapadnim receptima, jer u našoj velikoj i lijepoj zajedničkoj domovini za to nije bilo izrazite potrebe. Nitko nikoga nije pitao ni za vjeru ni za naciju osim na popisu, svake desete godine.

Posebno imponuju programska opredjeljenja udruge na očuvanju i razvoju kulturnih i historijskih vrijednosti Hrvata u Crnoj Gori, bez nekih političkih djelovanja, mada je i sve politika. Smatram da je udruga za ovaj vremenski kratak period od 2–3 godine postigla mnogo na koheziji pripadnika hrvatske manjine u CG, zajedničkim djelovanjem i suradnjom sa matičnom zemljom, osnivanjem časopisa, suradnjom sa aktualnim vlastima na republičkim i lokalnim nivoima te pomoći članovima na ostvarivanju svojih građanskih prava i sloboda. Treba posebice istaći pomoć kod dobijanja osobnih dokumenata o hrvatskom državljanstvu, korisnim dogovorima sa Konzulatom, Maticom iseljenika i zvaničnim državnim organima RH kao i početku škole odnosno učenja hrvatskom jeziku mlađe populacije.

Smatram da i podružnica HGD u Baru osim brojnosti članstva ostvaruje skromne rezultate u organizacijskom, edukativnom i svakom drugom smislu u duhu programskih opredjeljenja: umjetničkom stvaralaštvu, pisanim priložima o historiji Bara i suradnji u Hrvatskom glasniku, te posebice velikim interesovanjem za sve kulturne manifestacije u organizaciji HGD u Kotoru i Baru. Kao ateista nijesam u prilici da komentiram doprinos udruge u vjerskom pogledu ali imam osjećaj da i crkva ima koristi od organizovanog djelovanja HGD.

Ponekad zasmetaju nerealna očekivanja pojedinaca

u današnjim stvarnim ekonomskim teškoćama, da im se prekonoc riješe i sva egzistencijalna pitanja kako od strane udruge tako i od matične države. A poznato je kakve sve teškoće prate zemlje u tranziciji, poštena i pravedna privatizacija – pod navodnicima, nedorađeno zakonodavstvo u oblasti zapošljavanja i dr. Neregularan državni status Crne Gore, također je ozbiljna smetnja bolje i očekivane suradnje Crne Gore i Hrvatske na svim poljima – koja ne bi išla preko Beograda, pa i to treba imati u vidu.

Želim da udruga i dalje uspješno radi na svim poljima djelatnosti i ostvaruje zavidne rezultate na radost ukupnog članstva i svih građana Crne Gore.

Sveto Đurović
Bar

Prijedlog „Hrvatskom glasniku“

Sa osobitom pažnjom prolistam svaki broj našeg lista „Hrvatski glasnik“, koji je sve sadržajnije iz broja u broj zaslugom Uredničkog odbora. Veoma je interesantan članak (u nastavcima) „Hrvatska povijest“. Slobodna sam predložiti da takav članak bude i „Hrvatski zemljopis“. Neovisna Hrvatska podijeljena je na Županije i prema tome izmjenjena joj je zemljopisna karta u odnosu na onu prije petnaest godina. U dijaspori se ne zna mnogo o tome.

Neizvjesno je kada će u Baru i u drugim mjestima sa hrvatskom nacionalnom manjinom, a gdje dospjeva „Hrvatski glasnik“, biti organizirana dopunska nastava na hrvatskom jeziku. Nadam se da gospodici učiteljici ne bi bio veliki teret da pored svojih obveza u radu sa djecom iz Boke, izabere nešto iz lektire ili neki članak iz časopisa namijenjenog djeci i omladini Hrvatske, preda na tiskanje „Hrvatskom glasniku“ u

okviru rubrike „Učimo hrvatski“. Vjerujem da bi naša djeca i unuci rado pročitali nešto nesvakidašnje, usput učili hrvatski književni jezik i upoznali hrvatsku književnost. To bi valjalo i nama starijima, koji se asimiliramo u ovu sredinu, što je neminovno, jer nam nije dostupan hrvatski radio, televizija i tisak. Gospodici učiteljici unaprijed hvala.

Želimo joj ugodan boravak u dragoj nam Boki, puno uspjeha u njenoj plemenitoj misiji na zadovoljstvo đaka, koji imaju sreću da imaju dopunsku nastavu iz hrvatskog jezika.

Katarina Bošković
Bar

Pismo iz Zagreba

Poštovani čitatelji

Želim vas informirati da će uskoro izaći iz tiska novi album „Boka kotorska u pjesmi, slici i sjećanju“.

Album formata A4 sadrži 54 pjesme koje su posvećene Boki ili su za nju tematski vezane. Melodije pjesama pisane su dvoglasno, a harmonije i tekst potpisani. Svaka pjesma ilustrirana je primjerenom fotografijom. Melodije i harmonije pjesama pisane su u stilu tradicionalnog bokeljskog melosa, koji se uvijek temeljio na tradicionalnom dalmatinskom melosu, ili šire od toga na mediteranskom.

Prema sadržaju tekstova pjesme iz albuma mogu se svrstati u 4 grupe:

1. Pjesme koje se direktno obraćaju Boki.
2. Pjesme u kojima se Boka ne spominje ali se podrazumijeva kao zavičaj.
3. Pjesme u kojima se ne spominje ni Boka ni zavičaj ali su za Boku tematski i etnički vezane.
4. Nekoliko pjesama koje po glazbenom stilu pripadaju pjevnoj zabavnoj glazbi, a tekstom nisu vezane za određeno mjesto ni vrijeme, pa se kao takve uklapaju i u bokeljsko podneblje.

Tekstove za manji broj pjesama napisali su: Maja Perfiljeva, Stijepo Mijović Kočan, Vladimir Krsnik – Vlatko i Stela Levanić. Većinu tekstova napisao sam ja (Vicko Nikolić) i tekstove svih pjesama uglazbio. Sve autore tekstova, kao i autora glazbe, inspirirala je Boka, njena ljepota, povijest, život ljudi i sve drugo što je u Boki lijepo, vrijedno i posebno.

Pjesme su namijenjene svim Bokeljima i prijateljima Boke, gdje god oni bili. Svatko će u njima naći nešto lijepo, a u nekima i dio sebe.

Radi cjelovitijeg i ljepšeg doživljaja, pored svake pjesme nalazi se najmanje jedna fotografija koja makar simbolično predstavlja sadržaj koji je inspirirao nastanak teksta i glazbe dotične pjesme.

Da bih pridonio što bolje, sveobuhvatnijoj i vjerodostojnijoj percepciji cijele Boke i pomogao stjecanju općeg dojma o Boki i Bokeljima kroz stoljeća, odlučio sam dodati određeni broj stranica na kraju albuma i osmisлити ih fotografijama iz povijesti Boke, uz popratni kraći tekst. To sam odlučio najviše radi toga što sam više puta doživio da nedovoljno informirane osobe izvan Boke često poistovjećuju Boku kotorsku sa Kotorom. Uvijek sam se čudio što neki ne znaju da je Boka kotorska zaljev i to jedan od najljepših na Mediteranu a možda i na svijetu i da u njoj postoje brojna naselja, da svako od njih živi svojim životom i ima svoju povijest kojom se diči, ali se i uklapa u opću višestoljetnu povijest cijele Boke. Zato sam odlučio, polazeći od zemljopisne karte Boke, prikazati bar panorame značajnijih bokeljskih naselja sa važnijim kulturno-povijesnim spomenicima i drugim sadržajima, uz popratni tekst.

Vicko Nikolić
Zagreb

(nastavak sa str. 27)

Centralna narodna biblioteka Crne Gore „Đurađ Crnojević“, sa sjedištem na Cetinju, matična je institucija u sferi bibliotekarske djelatnosti u Crnoj Gori. Od ukupnog broja zaposlenih svega je dvoje Hrvata (2,6 posto).

U upravnom odboru Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture na Cetinju, od 9 članova svega je jedan pripadnik manjinskog naroda (Hrvat), i time čini 11,1 posto ukupnog sastava. Nije službeno poznata etnička struktura zaposlenih, ali je moja procjena da nema među njima pripadnika manjina. Iz Zavoda je potvrđeno da se u sklopu njihovih redovnih aktivnosti vodi briga o nasljeđu pripadnika nacionalnih manjina, da se to radi na jedinstven način s obzirom na to da cjelokupna spomenička baština ima jednak tretman – kao i da se albanski jezik, ni na koji način, ne koristi kao radni u Zavodu. Nisam uspio dobiti odgovor na pitanje koliko je u posljednje tri godine zaštićeno spomenika sakralne kulture, prema vjeroisповijestima. Od ukupnog broja zaposlenih, po podacima Ženskoga medijskog centra Crne Gore, žene čine 62,26 posto. U Državnom arhivu Crne Gore na Cetinju ukupno je zaposleno 66 osoba, od kojih je Crnogoraca njih 60 ili 91 posto, Srba 2 ili 3 posto i dok nije poznata nacionalna pripadnost njih 3 posto. U sklopu redovnih aktivnosti Državnog arhiva ne vodi se posebna briga o nasljeđu pripadnika manjina niti se albanski jezik, na bilo koji način, koristi kao radni. Po podacima ŽMC Crne Gore, žene čine 65,15 posto zaposlenih u Državnom arhivu. Narodni muzej Crne Gore nalazi se također na Cetinju. Na čelu te institucije i njenih jedinica ne nalaze se pripadnici manjina. Moja istraživanja nisu pokazala da u prodaji postoje suveniri koji se odnose na kulturnu baštinu manjinskih naroda.

SADRŽAJ

Pomorska bratstva u Boki

BRATSTVO TRIPKOVIĆ.....4

Novogodišnji blagdani su prošli – predstoji suočavanje s realnim životnim problemima

U SUSRET NOVIM DOŽIVLJAJIMA.....5

U Hrvatskoj održani predsjednički izbori

MESIĆEV TRIJUMF.....6

U Kotoru održani vanredni parlamentarni izbori 12. prosinca i drugi krug izbora za gradonačelnika 26. prosinca 2004. godine

HRVATI NAPOKON MOGU GLASOVATI ZA SEBE.....7

Građani Kotora u drugom izbornom krugu podršku dali kandidatkinji koalicije DPS-SDP Mariji-Maji Čatović

GRADONAČELNICA KOTORA – HRVATICA.....8

Razgovor s Ivanom Škarićem, novim generalnim konzulom Republike Hrvatske u Crnoj Gori

POTREBAN VEĆI STUPANJ JEDINSTVA MEĐU HRVATIMA..... 10

Iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru

INFORMACIJE ZA GRAĐANSTVO.. 11

Naš intervju: Damir Pinjatić, direktor predstavništva Hrvatske gospodarske komore za Crnu Goru sa sjedištem u Kotoru

PREDSTAVNIŠTVO HGK OPRAVDALO POSTOJANJE..... 12

U povodu Dana Isusovog rođenja

OTKAD I OTKUD 25. PROSINAC..... 13

Božić svečano obilježen u svim mjestima Kotorske biskupije i Barske nadbiskupije

RASPJEVANI BOŽIĆNI BLAGDANI. 15

Sjećanje na najljepšu crkvenu i pučku svečanost koja se slavila u Kotoru, pa i šire, prije više od 100 godina

SVETI TRIPUN – BOKA NA NOGAMA..... 17

Zanimljiva ispovijest Frana Gattina

MALI ADMIRALI U SPLITU..... 19

U Kotoru održane tradicionalne višednevne svečanosti u čast Svetoga Tripuna

KOTORANI PROSLAVILI SVOG ZAŠTITNIKA..... 20

Završilo se prvo polugodište nastave na hrvatskom jeziku u Kotoru i Tivtu

ČETIRI MJESeca RADA PRVE ŠKOLE NA HRVATSKOM JEZIKU U CRNOJ GORI..... 22

Osvrt na statističke podatke o starosnoj dobnoj strukturi u Crnoj Gori

HRVATI MEĐU DOBNO NAJSTARIJIM STANOVNIŠTVOM U CRNOJ GORI..... 23

U povodu 100. obljetnice rođenja znamenitog akademika, u Zagrebu predstavljen drugi dio knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“

DOAJEN POMORSKOG PRAVA..... 23

Znanstvena publikacija „Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru“, posvećena povjesničaru Antunu-Tonku Tomiću

ISTRAŽIVAČ I KRONIČAR DOBROTE..... 24

Učešće manjinskih naroda u kulturnom životu Crne Gore

KULTURA – OKOSNICA IDENTITETA..... 25

U Tivtu održani trodnevni „Dani kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Crnoj Gori“

KULTURE MANJINA KAO BOGATSTVO RAZLIČITOSTI..... 28

Aktualna dešavanja u okviru Jadransko-jonske inicijative

KULTURNO NASLJEĐE I TURIZAM – FAKTORI SPAJANJA JADRANSKO-JONSKIH OBALA..... 29

Doprinos kulturnom životu Kotora daju mnogi pojedinci-entuzijasti koje, nažalost, često zaboravljamo

KOTOR – KULTURNA DESTINACIJA.....31

NVO „Expeditio“ u ulozi promicatelja kulturne baštine Boke kotorske i Crne Gore

„EXPEDITIO“ U VENECIJI.....32

Iz aktivnosti Zajednice crnogorsko-talijanskog prijateljstva iz Kotora

GRADSKA MUZIKA U ITALIJI..... 33

Iz aktivnosti Udruge

USPJEŠAN NASTAVAK IZDAVAČKE DJELATNOSTI..... 34

Upoznajmo Hrvatsku (7)

HRVATSKA POVIJEST..... 42

Povijesni dokumenti iz riznice Kotorskog arhiva 43

KUPOPRODAJNI UGOVOR IZ 1309. GODINE – NAJSTARIJI DOKUMENT ARHIVA..... 43

U mjestu Muo blizu Kotora svečano obilježen završetak radova na rekonstrukciji rive

OBNOVLJENA MULJANSKA RIVA..... 44

Između Gornjeg i Donjeg Stoliva proteže se kestenova „Dubrava“

ŠUME PITOMOG KESTENA U BOKI..... 45

Bokeški govor minulih vremena

TAKO SMO NEKAD ZBORILI..... 46

Naši sportaši: Ivo Petović, košarkaš

OD MULA DO EUROPE I NAZAD! ..47

Vi o svemu u „Hrvatskom glasniku“

PISMA ČITATELJA..... 48

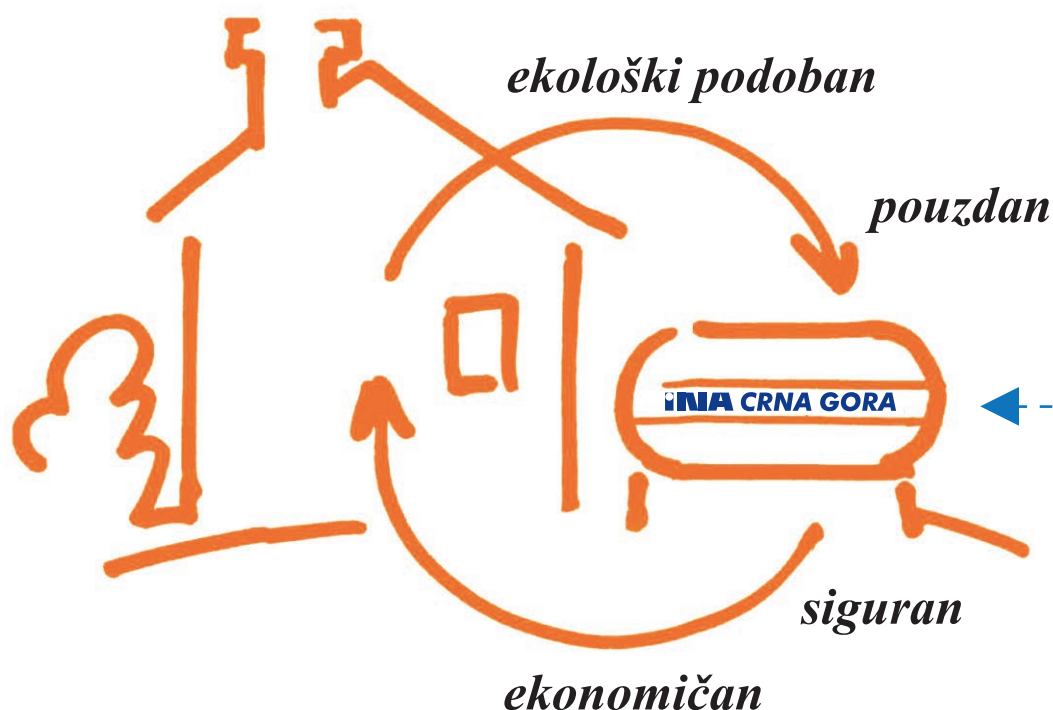
*Vlasnici obiteljskih kuća, građevinski poduzetnici
projektanti, hotelijeri, ugostitelji, poljoprivrednici,*

vam nudi

*propan-butan **plin***

*u malim spremnicima
volumena 1,8; 2,7 i 4,85 m³ uz izuzetne pogodnosti*

*za dodatne obavijesti u vezi s najmom
spremnika i mogućnostima primjene,
obratite se u centralu INA Crna Gora,
Kotor, Dobrota 3*

INA CRNA GORA d.o.o. Kotor Dobrota 3
tel.: +381 82 334 974, +381 82 334 969, fax: +381 82 302 004,
e-mail: inacg-kotor@cg.yu

PROplin
PROPLIN d.o.o. ZAGREB ČLAN INA GRUPE

